

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**BOŞANMA SÜRECİNDEKİ ÇİFTLERİN SORUN ÇÖZME
BECERİLERİNİN İNCELENMESİ
(ORDU İLİ ÖRNEĞİ)**

Pınar ÖZDEMİR

**SOSYAL HİZMET ANABİLİMDALİ
SOSYAL HİZMET BÖLÜMÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**DANIŞMAN
Prof. Dr. Veli DUYAN**

2013 - Ankara

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**BOŞANMA SÜRECİNDEKİ ÇİFTLERİN SORUN ÇÖZME
BECERİLERİNİN İNCELENMESİ
(ORDU İLİ ÖRNEĞİ)**

Pınar ÖZDEMİR

SOSYAL HİZMET ANABİLİMDALİ
SOSYAL HİZMET BÖLÜMÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Veli DUYAN

2013 - Ankara

Kabul ve Onay

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma jürimiz tarafından Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ ÇALIŞMASI RAPORU olarak Kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr.

Üye: Prof. Dr.

Üye: Dr.

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Veli DUYAN

Bölüm Başkanı

...../...../2013

İÇİNDEKİLER

Kabul ve Onay	ii
İçindekiler	iii
Önsöz	vi
Simgeler ve Kısaltmalar	vii
Çizelgeler	viii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.2. Amaç	2
1.3. Önem	6
1.4. Sayıtlar	7
1.5. Sınırlılıklar	8
1.6. İlgili Kavramlar	8
1.7. Aile, Evlilik ve Boşanma Kavramları	9
1.7.1. Aile Kavramı	9
1.7.1.1. Kavramın Tanımı	9
1.7.1.2. Aile Kavramının Unsurları	9
1.7.2. Evlilik Kavramı	10
1.7.2.1. Kavramın Tanımı	10
1.7.2.2. Evliliğin Unsurları	11
1.7.2.2.1. Evlilikte Akit Unsuru	11
1.7.2.2.2. Evlilikte Taraf unsuru	11
1.7.2.2.3. Evlilikte Amaç Unsuru	11
1.7.3. Boşanma Kavramı ve Unsurları	12
1.7.3.1. Kavramın Tanımı	12
1.7.3.2. Boşanmanın Unsurları	14
1.7.3.2.1. Resmi Bir Evliliğin Bulunması	14
1.7.3.2.2. Evliliğin Sağlıklı Yürümemesi	14
1.7.3.2.3. Mahkemenin Karar vermesi	16
1.7.3.3. Boşanma Yöntemi	17

1.7.4. Boşanma Nedenlerinin Tarihsel Gelişimi	19
1.7.5. Boşanma Sebeplerinin İncelenmesi	21
1.7.5.1. Boşanma Sebeplerine Yönelik Mevcut Sınıflandırma	21
1.7.6. Boşanmanın Özel Sebepleri	23
1.7.6.1. Zina	23
1.7.6.2. Cana Kast ve Pek Fena Muamele	26
1.7.6.3. Cürüm ve Haysiyetsizlik	28
1.7.6.4. Terk	28
1.7.6.5. Akıl Hastalığı	29
1.7.7. Boşanmanın Genel Sebepleri	30
1.7.7.1. Evlilik Birliğinin Temelinden Sarsılması (Şiddetli Geçimsizlik)	31
1.7.7.2. Eşlerin Anlaşması	33
1.7.7.3. Ortak Hayatın Yeniden Kurulamaması (Fiili Ayrılık)	34
1.7.8. Ordu İlinde Başlıca Boşanma Nedenleri	35
1.8. Boşanmaya İlişkin Kuramlar	40
1.8.1. Sosyal Değiş Tokuş Kuramı	40
1.8.2. Kriz Kuramı	45
1.8.3. Boşanma Konusundaki Yaklaşımlar	47
1.8.3.1. Sosyo-Kültürel Yönden Boşanma	47
1.8.3.2. Dini Yönden Boşanma	49
1.8.3.3. Hukuki Yönden Boşanma	50
1.9. Boşanma Sürecinde Ailelerle Sosyal Hizmet	51
1.9.1. Sosyal Hizmet Uzmanının Rollerleri	51
1.9.2. Sosyal Hizmet Mesleki Yöntem, Teknik ve Yaklaşımları	53
1.9.2.1. Yöntemler	53
1.9.2.2. Yaklaşımlar	53
1.9.2.3. Müdahale Teknikleri	53
1.9.2.4. Sorun Çözme Süreci	54
1.9.3. Sosyal Hizmet Yaklaşımı	54
1.9.4. Sosyal Hizmet Uygulamaları	58
1.9.4.1. Uygulama Türleri	58
2. GEREÇ VE YÖNTEM	61
2.1. Araştırmanın Modeli	61
2.2. Çalışma Grubu	61

2.3. Veri Toplama Araçları	62
2.3.1. Soru Kağıdı	62
2.3.2. Sosyal Sorun Çözme Envanteri	63
2.4. Veri Toplama Süreci	63
2.5. Verilerin İşlenmesi ve Çözümlemesi	64
2.6. Süre ve Maliyet	65
3. BULGULAR	66
3.1. Çalışma Grubunun Dağılımı	66
3.2. Sorun Çözme Becerilerinin Eşlere Göre Dağılımı	85
4. TARTIŞMA	88
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	92
ÖZET	108
SUMMARY	109
KAYNAKLAR	110
EKLER	117
Ek - 1. Muvafakatname	117
Ek - 2. Soru Kağıdı	118
Ek - 3. Sosyal Sorun Çözme Envanteri	126
Ek - 4. HSYK İzin Yazısı	132
Ek - 5. Etik Kurul Kararı	133
ÖZGEÇMİŞ	134

Önsöz

Bu araştırma, yaklaşık bir buçuk yıllık yoğun ve titiz bir çalışmanın ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Araştırmanın her aşamasında doğru, gerçek bilgi ve verilere ulaşmak için uygun bilimsel yöntemler kullanılmış ve çalışma hassas bir bakış açısı ile yürütülmüştür. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan çıkan sonuçların Ordu ilinde yaşayan, boşanma sürecindeki çiftlerin aile ile ilgili görüşleri ve sosyal sorun çözme becerilerinin düzeyinin ve demografik özelliklerinin bu beceri üzerindeki etkisinin ortaya konulacağı düşünülmektedir. Tespit edilen özellikler ve kullanılan ölçek ışığında, ortaya çıkan verilere bağlı olarak geliştirilen önerilerle toplumda ihtiyaç duyulan konularda eğitim programlarının oluşturulup, ihtiyacı olan kitlelerin eğitilmesinin sağlanacağı, araştırmada incelemesi yapılan il bazında genel değerlendirme yapılacağı ve çıkarımlar sağlanacağı umulmaktadır. Araştırmanın kuramsal çerçeveyi içeren bölümlerinde boşanma olgusu her yönüyle ve oldukça kapsamlı bir biçimde ele alınmaya çalışılmıştır.

Araştırma yedi bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; araştırmanın problem durumu tartışıldıktan sonra amaç, önem, varsayımlar ve sınırlılıklar tanımlanmıştır. İkinci, üçüncü dördüncü ve beşinci bölümde; araştırma konusunun kavramsal çerçevesi ve ilgili araştırmalar açıklanmıştır. Altıncı ve yedince bölümde ise; araştırmanın gerçekleşmesinde benimsenen araştırma modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve uygulama, verilerin çözümü ve yorumlanması ile süre ve olanaklar yer almıştır. Araştırmada elde edilen bulgular altıncı bölümde açıklanmıştır. Bulgulara dayalı olarak açıklanan sonuçlar ve öneriler de çalışmanın yedinci bölümünde yer almıştır. Araştırmanın her bölümü tezin içeriğine dair farklı bir bakış açısına ve kapsamlı bir değerlendirmeye sahiptir.

Bu araştırmanın gerçekleşmesinde yardımları ve katkıları olan herkese teşekkürü bir borç bilirim. Öncelikle yüksek lisans öğrenim yaşamımda bana her konuda destek olan değerli hocam Prof. Dr. Veli DUYAN' a çok teşekkür ederim.

Araştırma kapsamında yer alan verilerin toplanmasında katkı sağlayan katılımcılara içten ve gerçek bilgi verdikleri için teşekkür ederim.

Teze başlamadan önce ve başladıktan sonra her konuda fikir desteği veren, tez süresince bana yardımını esirgemeyen Ordu Adliyesi çalışanlarına çok teşekkür ederim.

Teze gerekli zamanı ayırmamda, maddi manevi desteğini esirgemeyen değerli ailem ve yalnızca bu araştırmada değil hayatımın her alanında bana destek olan, bu günlere gelebilmemi sağlayan arkadaşlarıma teşekkürler ederim.

Simgeler ve Kısaltmalar

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

DİE: Devlet İstatistik Enstitüsü

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

HSYK : Hakimler Savcılar Yüksek Kurulu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

Çizelgeler

Çizelge 3.1.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Yaşlarına Göre Cinsiyet Dağılımı	66
Çizelge 3.2.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Eğitim Durumlarına Göre Cinsiyet Dağılımı	66
Çizelge 3.3.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Yaşamını En Çok Geçirdiği Yere Göre Cinsiyet Dağılımı	67
Çizelge 3.4.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin En Uzun Yaşadığı Yere Göre Cinsiyet Dağılımı	67
Çizelge 3.5.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Ordu Şehrinde Yaşadığı Süreye Göre Cinsiyet Dağılımı	67
Çizelge 3.6.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Çalışıp Çalışmama Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı	68
Çizelge 3.7.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Sosyal Güvencelerine Göre Cinsiyet Dağılımı	68
Çizelge 3.8.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Haneye Giren Toplam Gelirine Göre Cinsiyet Dağılımı	69
Çizelge 3.9.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Hanede Kalan Kişi Sayısına Göre Cinsiyet Dağılımı	69
Çizelge 3.10.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Çocuk Sayısına Göre Cinsiyet Dağılımı	70
Çizelge 3.11.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin En Küçük Çocuğun Yaşına Göre Cinsiyet Dağılımı	70
Çizelge 3.12.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Çocuklardaki Ruhsal Hastalık Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı	70
Çizelge 3.13.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Evlilik Sayısına Göre Cinsiyet Dağılımı	71
Çizelge 3.14.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Evlilik Yılına Göre Cinsiyet Dağılımı	71
Çizelge 3.15.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Evlilik Türüne Göre Cinsiyet Dağılımı	72
Çizelge 3.16.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Eşler Arasındaki Yaş Farklarına Göre Cinsiyet Dağılımı	72
Çizelge 3.17.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin İdeal Evlilik İçin Yaş Farkının Ne Kadar Olacağı Yönündeki Görüşüne Göre Cinsiyet Dağılımı	72
Çizelge 3.18.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Anlaşmazlık Nedeniyle Ayrı Yaşama Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı	73
Çizelge 3.19.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Evlilik Yaşamını Değerlendirme Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı	73
Çizelge 3.20.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Genel Olarak Yaşam Değerlendirme Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı	74
Çizelge 3.21.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Maddi Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı	74
Çizelge 3.22.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Dini İnançlarına Göre Cinsiyet Dağılımı	74

Çizelge 3.23.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Yaşamının Herhangi Bir Döneminde Kendisinin Boşanma Tecrübesi Geçirmiş Olma Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı	75
Çizelge 3.24.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Yaşamının Herhangi Bir Döneminde Anne Babasının Boşanma Tecrübesi Geçirmiş Olma Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı	75
Çizelge 3.25.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Yaşamının Herhangi Bir Döneminde Kardeşinin Boşanma Tecrübesi Geçirmiş Olma Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı	75
Çizelge 3.26.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Yaşamının Herhangi Bir Döneminde Çocuğunun Boşanma Tecrübesi Geçirmiş Olma Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı	76
Çizelge 3.27.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Yaşamının Herhangi Bir Döneminde Eşinin Boşanma Tecrübesi Geçirmiş Olma Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı	76
Çizelge 3.28.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Yaşamının Herhangi Bir Döneminde Akrabalarının Boşanma Tecrübesi Geçirmiş Olma Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı	76
Çizelge 3.29.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Anlaşmazlık Nedeniyle Boşanmayı Düşünme Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı	77
Çizelge 3.30.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Kadın ve Erkek Arasında Üstünlük Farkı Olup Olmadığı Görüşüne Katılma Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı	77
Çizelge 3.31.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Kanunlar Karşısında Kadın ve Erkek Eşitliği Olup Olmadığı Görüşüne Katılma Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı	77
Çizelge 3.32.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Aile İçerisinde Eşlerden Birinin Aile Reisi Olmasını Doğru Bulup Bulmadığı Görüşüne Göre Cinsiyet Dağılımı	78
Çizelge 3.33.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Aileyi İlgilendiren Bir Konuda Kararı Kim Vermesi Gerektiği Görüşüne Göre Cinsiyet Dağılımı	78
Çizelge 3.34.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Ev İşlerini Kimin Yapması Gerektiği Görüşüne Göre Cinsiyet Dağılımı	79
Çizelge 3.35.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Aile Planlamasını Doğru Bulup Bulmadığı Görüşüne Göre Cinsiyet Dağılımı	79
Çizelge 3.36.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Kadının Çalışma Durumu Yönündeki Görüşüne Göre Cinsiyet Dağılımı	79
Çizelge 3.37.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Erkeğin Birden Fazla Kadınla Birlikteliğini Doğru Bulup Bulmama Görüşüne Göre Cinsiyet Dağılımı	80
Çizelge 3.38.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Erkeğin Kadına Şiddet Uygulaması Yönündeki Görüşüne Göre Cinsiyet Dağılımı	80
Çizelge 3.39.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Eşle Anlaşmazlığa Düşme Sıklığı Yönündeki Görüşüne Göre Cinsiyet Dağılımı	81
Çizelge 3.40.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Çocukların Bakımı ve Yetiştirilmesinde Anlaşmazlığa Düşme Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı	81
Çizelge 3.41.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Akrabalarla İlişkilerde Anlaşmazlığa Düşme Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı	81
Çizelge 3.42.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin İçki Kullanımı Konusunda Anlaşmazlığa Düşme Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı	82
Çizelge 3.43.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Kumar Oynama Konusunda Anlaşmazlığa Düşme Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı	82
Çizelge 3.44.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Maddî Sıkıntı Konusunda Anlaşmazlığa Düşme Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı	82

Çizelge 3.45. Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Hastalık Konusunda Anlaşmazlığa Düşme Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı	83
Çizelge 3.46.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Cinsel Konularda Anlaşmazlığa Düşme Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı	83
Çizelge 3.47.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Kıskançlık Konusunda Anlaşmazlığa Düşme Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı	83
Çizelge 3.48.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Ev İşlerinin Aksaması Konusunda Anlaşmazlığa Düşme Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı	84
Çizelge 3.49.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Dayak Konusunda Anlaşmazlığa Düşme Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı	84
Çizelge 3.50.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Eşinin Çocuğu Olmaması Konusunda Anlaşmazlığa Düşme Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı	84
Çizelge 3.51.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Eşle Anlaşmazlığa Düşme Halinde Nasıl Çözüm Bulunduğu Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı	85
Çizelge 3.52.Sorun Çözme Becerilerin Cinsiyete Göre Ortalamaları	85

1. GİRİŞ

1.1. Problem

Boşanma, günümüzde oranlarında artış gözlenen ve çözüm bulmak amacıyla çeşitli çalışmaların yürütüldüğü bir sorun haline gelmiştir. 1983'te toplam 17.475 olan boşanmaların sayısı, yıllar boyu belirgin biçimde artmış ve 1994 yılında toplam 28.041'e, 2008 yılında boşanma hızı 1.40 ulaşmıştır. Bu haliyle boşanma toplumsal sorun haline gelmede büyük risk taşımaktadır.(Vatandaş,2010)

Boşanma süreci evli çiftler için oldukça önemli ve sorunlu bir dönemdir, birçok çift bu dönemi evlilik sürecinde gelişen problemler nedeniyle zorlukla atlatır. Evli çiftlerin bu dönemde yaşadığı sorunlara dair nasıl bir sorun çözme mekanizması kullandıkları ve bu sorunları çözmek için yeterli beceriye sahip olup olmadıkları oldukça önemlidir. Evli çiftlerin boşanma aşamasına gelmelerinde yaşamları ve evlilik süreçleri boyunca karşılaştıkları sorunlarla baş edebilecek yeterli beceriye ve yönetime sahip olmamalarının etkisi oldukça büyüktür. Evli çiftler gerçekleşen bu süreçte özellikle son çare olarak boşanmaya başvurmakta ve çözemedikleri tüm problemleri bu biçimde çözmeye çalışmaktadır. Bu aşamada onlar için boşanma bir problem çözme yöntemi dahi olmaktadır. Boşanan çiftler daha önce yapılan hiçbir araştırmada boşanma sürecindeki sorun çözme becerileri açısından ele alınmamıştır. Boşanma sürecinde çiftlerin sorun çözme becerilerinin olup olmadığını belirlemek oldukça önem taşımaktadır, bu şekilde evli çiftlerin boşanma nedenlerini belirlemek mümkündür. Boşanma nedenlerini belirlemeye bağlı olarak çiftlerin sorunlarını çözebilme imkanı da doğmaktadır, birçok çift aslında problem çözme becerisine sahip olmaması sebebiyle bu süreci yaşamaktadır ancak çoğu çift bu konuda farkındalık geliştirmemiştir. Yapılacak olan bu araştırmada boşanma sürecindeki çiftlerin aile ile ilgili görüşleri ve sorun çözme becerileri ele alınacaktır, bu araştırma kapsamı açısından Ordu ilinin bir örneğini oluşturacaktır.

Evlilik birliği içerisinde yeterli sorun çözme becerisine sahip olmayan çiftler boşanma aşamasına gelmektedir, çiftleri boşanma sürecine iten en önemli sebeplerden biridir problem çözme kabiliyetlerinin olmaması. Çiftler son aşama olarak evlilikleri süresince sahip oldukları sorunları çözmek için boşanmaya başvurmaktadır, evli çiftlerin yeterli sorun çözme kabiliyetine sahip olmaması onların baş etme mekanizmalarını düşürmekte, bu konudaki denetimlerini ortadan kaldırmaktadır. Evli iftler sorunlarını çözmek yerine çoğu zaman sessiz kalmakta, yaşadıkları problemleri karşılıklı konuşma ve tartışma yerine uzak durmaya, sorunları göz ardı etmeye, görmezden gelmeye çalışmaktadır, bu durum çiftlerin evliliklerinde olan sorunlara karşı duyarsızlık geliştirmesine hatta benimsemesine neden olmaktadır. Çiftler zamanla evlilik içerisindeki sorunlara alışkanlık geliştirmekte, gelişen yeni ve alışılmadık bir sorun ile karşı karşıya kaldıklarında sorunu çözmek için çaba göstermek yerine boşanma yoluna gitmektedir, evli çiftlerin sorunlarına dair farkındalık geliştirmelerinin yanı sıra bu sorunları çözmenin yollarını tartışmayı, belirlemeyi ve bu yöndeki becerilerini geliştirmeyi hedeflemeleri gerekmektedir. Sorun özme becerisine sahip olmayan çiftlerin belirli bir süre sonra boşanma ile yüzleşmesi muhtemeldir, çiftler yüz yüze kaldıkları sorunlar karşısında çıkmaza girmekte ve boşanma yolunu seçmektedir, evli çiftlerin sorun çözme becerilerindeki aksaklıkları ortaya koymak onların bu becerilerini geliştirmeye destek olmaktadır.

Ordu ili, yüksek oranda nüfusa sahip olmamasına rağmen boşanma oranı açısından önemli bir orana sahiptir ve bu oran her geçen gün artmaktadır. Ordu ilinde yaşayan çiftler yeterli sorun çözme becerisine sahip olmadığı için boşanmayı çözüm olarak seçmektedir. Daha önce Ordu ilinde bu konuda yapılmış çalışmalara rastlanmaması sorunun olası boyutları açısından büyük önem taşımaktadır. Bu araştırma söz konusu eksikliğin aşılabilmesine yönelik önemli bir adımdır.

1.2. Amaç

Araştırma Ordu ilinde boşanma davaları devam eden ve bu süreci yaşayan evli çiftlerin sorun çözme becerilerini ele almayı amaçlamaktadır. Yapılan araştırma ile

boşanma sürecindeki evli çiftlerin sorun çözme becerisine sahip olup olmadığı ve bu becerilerinin ne düzeyde olduğu, evli çiftlerin problem çözme becerilerinin cinsiyet değişkeninden ne ölçüde etkilendiği ortaya koyulmaya çalışılacaktır.

Araştırma özellikle boşanma sürecindeki çiftlerin sadece sorun çözme becerileri düzeylerini belirlemeyi değil aile ile ilgili görüşleri ve bunun cinsiyet değişkeninden ne derecede etkilendiğini bunun ne düzeyde olduğunu belirlemeyi amaçlamaktadır ve bu açıdan geniş bir kapsama sahiptir.

Araştırmanın en önemli amaçlarından birisi boşanma sürecindeki çiftlerin aile ile ilgili görüşleri ve sorun çözme becerileri bir örneği ortaya koymaktır, özellikle araştırmada boşanma süreci, nedeni ve nitelikleri açısından kendi içerisinde çeşitli parametreleri taşıyan ve nüfusuna göre önemli oranda boşanma oranına sahip olan Ordu ilini ele almak amaçlanmaktadır. Araştırmanın amacı doğrultusunda böylelikle bir şehrin belirlenen konu kapsamında profilini ortaya çıkarma yönünde uygulanacaktır.

Araştırmanın amacı göz önünde bulundurularak hazırlanan alt amaçlar aşağıdaki gibi ifade edilmiştir.

1- Araştırma kapsamındaki çiftlerin demografik özellikleri:

- Kaç yaşındadır?
- Eğitim durumu nedir?
- Yaşamını en çok geçirdiği yer neresidir?
- En uzun süre yaşadığı yer neresidir?
- Ordu şehrinde yaşadığı süre ne kadardır?
- Çalışıp çalışmama durumu nedir?
- Sosyal güvencesi nedir?
- Haneye giren toplam geliri ne kadardır?

- Hanede kalan kişi sayısı kaçtır?
- Çocuk sayısı kaçtır?
- En küçük çocuğun yaşı kaçtır?
- Çocuklardaki hastalık durumu nedir?

2- Araştırma kapsamındaki bireylerin evliliğe ilişkin bilgileri:

- Evlilik sayısı nedir?
- Evlilik yılı nedir?
- Evlilik türü nedir?
- Eşi ile aralarındaki yaş farkı nedir?
- Evlilikte olması gereken ideal yaş farkı nedir?
- Ayrı yaşamayı düşünme sıklığı nedir?
- Evlilik yaşamını nasıl değerlendirmektedir?

3- Araştırma kapsamındaki bireylerin boşanmaya ilişkin görüş ve bilgileri:

- Yaşamını nasıl değerlendirmektedir?
- Maddi durumunu nasıl değerlendirmektedir?
- Dini inancını nasıl değerlendirmektedir?
- Daha önce boşanma deneyimi yaşamış mıdır?
- Annesi babası daha önce boşanma deneyimi yaşamış mıdır?
- Kardeşi daha önce boşanma deneyimi yaşamış mıdır?
- Çocukları daha önce boşanma deneyimi yaşamış mıdır?
- Eşi daha önce boşanma deneyimi yaşamış mıdır?
- Akrabaları daha önce boşanma deneyimi yaşamış mıdır?

- Boşanmayı düşünme sıklığı nedir?

4- Araştırma kapsamındaki bireylerin aile yaşamına ilişkin bilgileri:

- Kadın ve erkek arasında üstünlük farkı olup olmadığını nasıl değerlendirmektedir?
- Kanunlar karşısında kadın ve erkek eşitliği olup olmadığı durumunu nasıl değerlendirmektedir?
- Aile içerisinde eşlerden birinin aile reisi olma durumunu nasıl değerlendirmektedir?
- Aileyi ilgilendiren bir konuda kararı kimin vermesi durumunu nasıl değerlendirmektedir?
- Ev işlerini kimin yapması durumunu nasıl değerlendirmektedir?
- Aile planlamasını nasıl değerlendirmektedir?
- Kadının çalışma durumunu nasıl değerlendirmektedir?
- Erkeğin birden fazla kadınla birlikteliğini nasıl değerlendirmektedir?
- Erkeğin kadına şiddet uygulaması durumunu nasıl değerlendirmektedir?

5- Araştırma kapsamındaki bireylerin anlaşmazlık konuları:

- Eşiyle anlaşmalığa düşme sıklığı nedir?
- Eşiyle çocukların bakımı ve yetiştirilmesinde anlaşmazlığa düşmekte midir?
- Eşiyle akrabalarla ilişkilerde anlaşmazlığa düşmekte midir?
- Eşiyle içki kullanımı konusunda anlaşmazlığa düşmekte midir?
- Eşiyle kumar oynama konusunda anlaşmazlığa düşmekte midir?

- Eşiyle maddi sıkıntı konusunda anlaşmazlığa düşmekte midir?
- Eşiyle hastalık konusunda anlaşmazlığa düşmekte midir?
- Eşiyle cinsel konularda anlaşmazlığa düşmekte midir?
- Eşiyle kıskançlık konusunda anlaşmazlığa düşmekte midir?
- Eşiyle ev işlerinin aksaması konusunda anlaşmazlığa düşmekte midir?
- Eşiyle dayak konusunda anlaşmazlığa düşmekte midir?
- Eşiyle, eşinin çocuğunun olmaması konusunda anlaşmazlığa düşmekte midir?
- Eşiyle anlaşmazlığa düşme halinde nasıl çözüm bulmaktadır?

1.3. Önem

Yapılan araştırma konusu itibari ile daha önce hiç yapılmamış bir araştırma niteliği taşımaktadır. Daha önce yapılan araştırmalar boşanma sürecini yapısı ve nedenleri bakımından, boşanan çiftleri ise özellikleri açısından ele almıştır. Boşanma sürecindeki çiftlerin aile ile ilgili görüşleri ve sorun çözme becerileri daha önce hiç ele alınmamıştır. Çiftlerin boşanma sürecinde sorun çözme becerilerinin ne düzeyde olduğunu belirlemek oldukça önemlidir, araştırma ele aldığı konu itibari ile bu bakımdan büyük önem taşımaktadır. Boşanma süreci aile bireylerini ve çevrelerini etkilediği kadar yarattığı sonuçlar itibari ile toplumları yakından ilgilendirmektedir. Evliliğin saygın bir kurum olarak varlığını sürdürdüğü toplumlarda olumsuz nitelenen boşanma insan hayatında önemli bir stres kaynağıdır. Boşanmış kişilerle yapılan araştırmalar boşanma süreci içindeki kişilerde uyku ve beslenme bozuklukları baş gösterdiğini, içki ve sigara kullanımının arttığını, iş veriminin azaldığını, kendini yetersiz bulma, yalnızlık hissi ve kaygı gibi olumsuz ruh durumlarının çoğaldığını ortaya koymuştur. Boşanmanın topluma ve bireylere varolan bu etkileri sebebiyle araştırmanın yapılması, önemli katkılar sağlayabilir. Yapılan diğer birçok araştırma boşanan kişinin birçok alandaki değişikliklerle de baş etmek zorunda kaldığını ortaya koymuştur, işte bu aşamada uygulanması

amaçlanan araştırma çiftlerin başatmak zorunda kaldıkları sorunları nasıl çözdüklerini ele alacaktır.

Araştırma kapsamında boşanma sürecindeki çiftlerin aile ile ilgili görüşleri ve sorun çözme becerilerinin ele alınması, becerilerinin bu değişkenlerden ne düzeyde etkilendiğini ortaya koymaya yardımcı olacaktır. Evli çiftlerin, evlilik sürecinde karşılaştıkları problemleri çözmemeleri sonucu boşanma aşamasına geldikleri dikkate alındığında, bu problemleri çözmede beceriye sahip olup olmadıklarını belirlemek de büyük önem taşımaktadır, bu şekilde çiftlerin dolaylı olarak boşanma nedenlerini de belirlemek mümkün olabilir. Çiftlerin sorun çözme düzeylerinin belirlenmesi ile bu beceriler açısından aksayan yönleri ortaya koymak mümkün olabilir.

Araştırma Ordu ili örneğini ortaya koymak açısından büyük bir öneme sahiptir, böylece daha önce değinilmemiş bir konu ile kapsamlı bir şekilde bir il örneği ortaya koymak mümkün olacaktır, Ordu ilinin Karadeniz bölgesinde en yüksek boşanma oranına sahip olduğu düşünüldüğünde, burada boşanma aşamasındaki bireylerin sorun çözme becerilerini belirlemek Karadeniz Bölgesinin profilini ortaya koymak açısından da büyük önem taşımaktadır. Araştırma konusu ve niteliği açısından daha sonra yapılacak olan birçok araştırmalara ve sosyal hizmet literatürüne katkı sağlayacak olması nedeniyle oldukça değerlidir.

1.4. Sayıtlılar

Araştırma şu sayıtlıları içermektedir;

1. Ordu ilinde boşanma henüz bölgesel soruna dönüşmediği halde şimdiden çok ciddi önlemlerin alınmasını gerektirecek kadar önemli bir sorundur.
2. Boşanma sorunun aşılması için çok disiplinli çalışmalar yapılması zorunludur.
3. Boşanma sürecindeki bireylerin çoğunun çeşitli mesleklerin müdahalesini gerektirecek düzeyde önemli sorunları vardır.

4. Boşanma sürecindeki çiftlerin sorun çözme becerisini artırmak için çeşitli mesleklerin müdahalesini gerektirecek çok disiplinli çalışmalar yapılması gerekmektedir.

1.5. Sınırlılıklar

Ordu ilinde boşanma sürecindeki çiftlerin aile ile ilgili görüşleri ve sorun çözme becerileri araştırılacaktır. Araştırma şu sınırlılıkları içermektedir;

1. Araştırma, Ankara Üniversitesi eğitim ve öğretim yönetmeliğindeki süreyle sınırlıdır.
2. Araştırma, Ordu ilinde adliyede boşanma davaları devam eden ve bu süreç içerisinde olan çiftler ile sınırlıdır.
3. Araştırmayı hazırlayan araştırmacının maddi sınırlılıkları bulunmaktadır.

1.6. İlgili Kavramlar

Aile: Ordu ilinde yaşayan, Ordu Aile Mahkemesinde boşanma davaları olan aileleri ifade etmektedir.

Çiftler: Ordu ilinde yaşayan, boşanma amacıyla Ordu Aile Mahkemesine başvuran çiftleri ifade etmektedir.

Boşanma Süreci: Ordu Aile Mahkemesinde boşanma davasının ve resmi olarak mahkemede işlemlerin devam ettiği süreçtir.

Sorun Çözme Becerisi: Ordu Aile Mahkemesinde boşanma davaları bulunan çiftlerin sorun çözme beceri düzeylerini ifade etmektedir.

1.7. Aile, Evlilik ve Boşanma Kavramları

1.7.1. Aile Kavramı

1.7.1.1. Kavramın Tanımı

Aile, çeşitli yönleri ön plana alınarak farklı biçimlerde tanımlanabilir.

DPT Türk Aile Yapısı Özel İhtisas Komisyonu tarafından hazırlanmış olan raporda “Aile; kan bağılılığı, ev”lilik ve diğer yasal yollardan, aralarında akrabalık ilişkisi bulunan ve çoğunlukla aynı evde yaşayan bireylerden oluşan; bireylerin cinsel, psikolojik, sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılandığı, topluma uyum ve katılımlarının sağlandığı ve düzenlendiği temel bir toplumsal birim” şeklinde tanımlanmıştır.

1.7.1.2. Aile Kavramının Unsurları

Bu tanımда yer alan başlıca unsurlar şunlardır.

1. Ailede yer alan kişiler arasında bir bağıllık bulunmalıdır. Bu bağıllık kan birliğinden ya da evlilik sözleşmesinden doğmaktadır. Buna göre ailenin çekirdeğini oluşturan karı-koca arasında, hukuki bir nitelik taşıyan evlilik bağı vardır. Ailede bulunan; çocuk, anne-baba gibi diğer fertler ile karı-koca arasında ise kan bağıllığı vardır. Bu ilişkilerin tamamına hısımlık (akrabalık) ilişkileri denir.

2. Aile içinde yaşayan kişiler aynı mekanı paylaşmaktadırlar. Bu unsur aile bireylerinin ortak kurallara tabi olmaları zorunluluğunu getirmektedir. Bu durum ise ortak kuralların kimler tarafından, hangi yöntemle uyularak konulacağını ve kurallara uymamanın hangi yaptırımlara tabi olacağını belirlenmesini gerektirmektedir.

3. Aile; içinde yaşayan bireylerin -beslenme, barınma, korunma gibi- fiziksel, cinsel, psikolojik, sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılandığı yerdir. Bu

beklentinin gerçekleşebilmesi için ailenin kültürel ve mali yönden ve sağlık şartları açısından yeterli unsurlara sahip olması gereklidir. Bu şartların oluşturulmasında ve korunmasında, yetişkin bireylerin tümüne, bireysel haklarından ve tercihlerinden fedakârlıklar yapmayı da gerektiren önemli görevler düşmektedir.

4. Aile, bireylerin topluma katılım ve uyumlarının sağlandığı bir sosyal ünedir. Bireyin topluma katılımı için her şeyden önce ailenin üreme fonksiyonunu gerçekleştirebilmesi gerekmektedir. O halde neslin sağlıklı devamını sağlamak üzere sağlıklı üreme, ailenin önemli fonksiyonlarından biridir.

1.7.2. Evlilik Kavramı

1.7.2.1. Kavramın Tanımı

Her aile araştırmasında, evlilik sürecindeki sorunların kaynaklarının ortaya konulması açısından; evlilik kavramının temellerine inilerek algılanması, evliliğin oluşturulması ve evlilik süreci gibi konuların incelenmesi önemlidir (Güçlü, 1998, s.:365). Bu nedenle biz de aile kavramı yanında evlilik kurumunu da ele alacağız.

Evlilik sosyal bir olgudur. Ancak sosyolojik yönleri yanında hukuki yönleri de bulunan bir kavramdır. Bu nedenle evlilik kavramını tanımlarken salt hukuki yönünü ya da salt sosyolojik yönünü göz önüne alarak yapılacak tanımlar eksik kalmaya mahkûmdur.

Bu ortak bakış açısıyla evlilik; “tam ve sürekli bir hayat ortaklığı kurmak üzere, cinsiyetleri ayrı iki kişinin hukuken makbul ve geçerli bir şekilde birleşmesi” (Akıntürk, 1996, s.:53) olarak tanımlanabilir.

1.7.2.2. Evliliğin Unsurları

1.7.2.2.1. Evlilikte Akit Unsuru

Evlilik karşı cinsten iki yetişkinin bizzat ve karşılıklı olarak birbirlerine uygun surette evlenmeye yönelik rızalarını beyan etmeleri ile kurulur. Evlenme akdi evlendirme memuru tarafından icra edilen resmi merasime bağlı bir akittir. Bu nedenle irade beyanının evlendirme memuru ve iki şahit huzurunda yapılmış olması kurulan akdin sıhhati için şarttır. Ayrıca tarafların irade beyanlarının geçerli olması için, iradeyi sakatlayan; baskı (cebir), hata, akıl hastalığı gibi hallerle sakatlanmamış, sağlam ve sağlıklı bir irade beyanı niteliğinde olması gereklidir.

1.7.2.2.2. Evlilikte Taraf unsuru

Evlenen kişilerin evlenme ehliyetine sahip olmaları gereklidir. Bu nedenle kesin evlenme engellerinden herhangi birinin bulunması halinde evlilik mutlak butlan ile batıl olur. Kesin evlenme engelleri; evlenme yasağı bulunacak ölçüde yakın akrabalık, akıl hastalığı ve halen evli olmaktır.

1.7.2.2.3. Evlilikte Amaç Unsuru

Evlenecek kişilerin bu hukuki eylemden umdukları amaçlar, öncelikle, kendileri üzerinde gerçekleşecek türden amaçlar olmalıdır. Kişilerin kendileri için değil de ana-babaları ya da kardeşlerinin ihtiyacı, hatırı vb. için evlenmesi halinde baştan yanlış yapılmış, amaç unsuru doğru kullanılmamış demektir.

Ülkemizde sıklıkla görülen ve “mürüvvetini görmek” deyiimiyle ifade edilen yaklaşım tarzı, anne babaların çocuğa karşı vazifesini yerine getirmek ve böylece bu konudaki toplumsal baskıdan kurtulabilmek amacıyla çocuklarını evlendirmek istemeleri ve çocuğun da kendi isteğinin ya da ruhsal hazırlığının bulunmamasına rağmen -manevi baskı nedeniyle- evlenmeyi kabul etmesi sonucunu doğurabilmektedir. Bu şekilde yapılan evliliklerde birincil amaç aile kurmaktan çok

çevreyi memnun etmektir. Böyle olunca evlilik daha başlangıçta, sağlıklı aile yapısı kuramayacak bir evlilik olarak doğmaktadır.

Öte yandan geçerli bir evlilik akdinin yapılmamış olduğu hallerde, görünüşte bir ile hayatı içinde birlikte yaşayan kişiler arasında -çevreleri evli olarak tanısa ya da öyle nitelendirse de- hukuken geçerli bir evlilik söz konusu değildir. Evlilik bir kurum olarak eşlerin hayatı boyunca sürecek bir ilişki mahiyetindedir.

Hem eşlerin ve ailenin hem de toplumun yararı için eşler hayatta iken bu ilişkinin ortadan kalkmaması gereklidir. Bu nedenle evlenen kişilerin de amacı bu beraberliği ömür boyu sürdürmeye yönelik olmalıdır (Akıntürk, 1996, 201). Diğer deyişle karşılıklı anlaşarak dahi olsa denemek amacıyla evlilik yapılması mümkün değildir. Kanaatimizce ABD gibi çeşitli ülkelerde bu tür evliliklerin yaygınlaşmış olması (Yıldırım, 1992, s.:17) ülkemizde evliliğe bakış açısının değişmesini gerektirmemelidir.

1.7.3. Boşanma Kavramı ve Unsurları

1.7.3.1. Kavramın Tanımı

Boşanma eşler hayatta iken evlilik ilişkisine mahkeme kararı ile hukuken son verilmesidir (Akıntürk, 1996, s.:252). Evlilik ile birlikte şahsi hal sicilinde (nüfus kayıtlarında) “evli” medeni halini almış olan eşler, boşanma kararının kesinleşmesi ile birlikte “boşanmış” medeni halini alırlar.

Boşanma ile birlikte, eşlerin birbirine karşı evlilikten doğan karşılıklı hakları ve yükümlülükleri sona erer. Eşler sadece mahkeme tarafından karar verilmiş olmak kaydıyla tazminat, nafaka gibi mali konularda karşılıklı hak ve borç sahibi olabilirler.

Boşanma evlilik birliğinin arzu edilmeyen bir biçimde sona ermesidir. Bu nedenle boşanmanın önüne geçilebilmesi, çeşitli yönlerden bütün sosyal bilimcilerin ilgi alanına girmektedir. Boşanmaya yol açan sebepler, bu ilgi alanının

belirlenmesinde temel etken durumundadır. Örneğin iktisatçılar boşanmaya yol açan ekonomik faktörlerin ortadan kaldırılabilmesine yönelik çözümler üzerinde durmakta, psikologlar, bireysel davranış bozukluklarını bu yönden incelemekte, hukukçular, ailenin daha sağlam temellere oturabilmesi için karşılıklı hak ve yükümlülükleri doğru belirlemeye çalışmaktadırlar.

Ancak bu gayretlere rağmen boşanma, bütün ülkelerde kaçınılmaz bir durum olarak kendisini göstermektedir.

Bu nedenle bir yandan boşanmaya yol açan faktörler ortadan kaldırılmaya çalışılırken, diğer yandan da boşanmadan sonraki dönemde aile fertlerinin boşanma nedeniyle uğrayabilecekleri psikolojik ve sosyo-ekonomik zararları önleyebilecek çözümler bulunmalıdır.

Belirtelim ki boşanmanın kaçınılmazlığı, boşanma kavramının hukuki bir kurum olmasının yanında aynı zamanda fiili bir durum niteliğini de taşımasından kaynaklanmaktadır (Cansel, 1977, s.:71).

Eşlerden bir ya da her ikisi evliliği sürdürmemeye karar vermişlerse, fiilen ayrı yaşamaya başlamaktadırlar. Bilhassa bu aşamaya gelmiş anlaşmazlıklarda, eşler tekrar birleşmeye yanaşmadıkları sürece, ortada resmen bir evlilik bulunmakla birlikte, fiilen bir aile birliğinden söz edilemez. Bu aşamada, hukuk düzeninin önündeki tek imkân, fiilen zaten sona ermiş bir evliliği -geç de olsa- hukuken de bitirmektir.

Buna karşılık evliliğin asgari fonksiyonlarını yerine getirerek devam edebileceği durumlarda, eşler de -tedbirler, dış destek ve rehabilitasyon yardımıyla da olsa- evliliği sürdürmekten yana iseler, aileyi parçalayarak boşanmaya gitmek yerine, aile birliğini sürdürmek gereklidir.

1.7.3.2. Boşanmanın Unsurları

1.7.3.2.1. Resmi Bir Evliliğin Bulunması

Boşanma, şeklen, medeni hal sicilindeki (Nüfus Kütüğündeki) “evli” kaydının değiştirilmesi sonucuna yönelik bir mahkeme kararı ile gerçekleşmektedir. Bu nedenle mahkemece boşanma kararı verilebilmesi için davacı ile davalı arasında hukuken devam etmekte olan bir “evlilik” ilişkisi bulunmalıdır. Bu ilişkinin fiilen bir aile ilişkisi şeklinde olup olmadığı, varsa aile ilişkisinin sağlıklı olup olmadığı gibi hususların önemi yoktur.

Ancak kesin evlenme engelleri bulunmasına rağmen medeni hal sicilindeki kayda göre “evli” olan kişilerin ya da ilgili herkesin ve bu arada kamu yararı adına hareket ederek cumhuriyet savcısının açması gereken dava, boşanma davası olmayıp, evliliğin mutlak butlan ile batıl olduğunun tespitine ve sicil kaydının buna göre düzeltilmesine yönelik tespit davasıdır. Böyle bir evlilik, durum hangi aşamada ortaya çıkarsa çıksın boşanma ile değil butlanın tespiti ile sona erdirilecektir.

Zira iki sona erme arasında önemli bir fark vardır. Boşanma kararı verilmesi halinde evlilik ileriye yönelik olarak sona erer ve taraflar arasında bazı haklar ve yükümlülükler devam eder. Buna karşılık butlan kararı ile sona eren evlilik de ileriye yönelik olarak sona ermekle birlikte taraflar arasında istisnai haller dışında bir hak ve borç doğurmaz. (Akıntürk, 1996, s.:177).

1.7.3.2.2. Evliliğin Sağlıklı Yürümemesi

Boşanma kararının verilebilmesi için Medeni Kanunun 129. ila 134. maddelerinde düzenlenmiş olan sınırlı sayıdaki “sebebin” (halin) gerçekleşmiş olması gereklidir. Aşağıda ayrıntılı olarak inceleyeceğimiz bu hallerin tümünün temel özelliği, evliliğin sağlıklı bir biçimde yürütmesine engel olan haller niteliğini taşımasıdır.

Ortada sağlıklı bir evliliğin bulunduğu hallerde mahkemece boşanma kararı verilemez. Bununla birlikte, çeşitli sebeplerle, eşlerden birinin ve genellikle her

ikisinin isteği ya da ortak kararı üzerine, sanki boşanma için yeterli sebepler ortaya çıkmış gibi gösterilmek suretiyle, mahkeme yanıltılarak boşanma kararı alınabilmektedir. Bu sebeplerin temel özelliği, eşlerden birinin ya da her ikisinin, bekar veya boşanmış medeni haline sahip olmanın kendisine sağlayacağı çeşitli avantajlardan yararlanmak istemesidir.

Bu tür boşanmalar; yurt dışında oturma ya da çalışma hakkı elde etmek veya bu durumu gerekçe (bahane) yaparak subaylıktan ihraç edilebilmek gibi amaçlarla bir yabancıyla muvazaalı olarak evlenebilmek, mallarını eşine devredip daha sonra boşanmak suretiyle alacaklılardan (hacizden) mal kaçırmak, emekli maaşı alabilmek, dullara tanınan fiyat indirimi veya sağlık yardımı gibi sosyal amaçlı çeşitli imkânlardan yararlanabilmek gibi sebeplerle gerçekleştirilmektedir.

Ayrıca ordudan ihraç, oturma hakkı almak, bedelsiz ithalat (permi) hakkından yararlanmak gibi sebeplerle bilhassa yabancı uyruklularla yapılan muvazaalı (sun'î) evliliklerin amaca ulaştıktan sonra sona erdirilebilmesi için açılan boşanma davalarında da alınan kararlar gerçek bir evliliği sona erdirmeye yönelik değildir.

Yukarıdakilerden farklı olmakla birlikte bu tür boşanmalarda da bir tür danışıklılık vardır. Yukarıdaki hallerin tümünde, bir evliliğin artık yürüyemeyeceği kanaatine dayalı olarak verilen gerçek bir boşanma kararı söz konusu değildir. Kanuna karşı hile yoluyla bir sonuca ulaşılmaya çalışılmaktadır. Bu durum hukuk düzeninin hoş görmeyeceği, onaylamayacağı ve ispatı halinde engel olunacak bir durumdur. Eşler arasında bir danışıklılık söz konusu olduğundan bir tür muvazaa halinden bahsedilebilir. Ancak buradaki muvazaanın, sonuçları itibarıyla Borçlar Kanununda sözü edilen sözleşmelerin kuruluşundaki muvazaadan farklı bir kavram olduğu da belirtilmelidir.

Muvazaalı boşanma halinde hukuk düzeni, arzu edilmeyen bir sonucun elde edilmesine alet edilmiş olmaktadır. Muvazaalı boşanma halinin tipik göstergesi, eşlerin sanki resmen de devam ediyormuşçasına fiilen evli yaşamaları ve aile hayatını devam ettirmeleridir. Bu durum tespit edilebildiği takdirde mahkemenin her

aşamasında ve hatta kararın kesinleşmesinden sonra ilgili herkes tarafından ve bilhassa cumhuriyet savcılarınca kamu düzeni mülahazasıyla davaya müdahale ederek bu tür boşanma kararlarına engel olmak mümkündür (Akıntürk, 1996, s.:179-180).

Burada belirtelim ki kimi sanatçıların, toplumun ilgisini devam ettirebilmek ya da arttırabilmek (rating) amacıyla sansasyonel bir biçimde boşanmakla birlikte, fiilen evlilik ilişkisine devam etmeleri halinde de aynı şekilde muvazaalı boşanma söz konusudur.

Ülkemizde boşanmaların ne kadarının muvazaalı boşanma olduğunu, sağlıklı bir biçimde tespit etmek mümkün değildir. Zira bu konu salt resmi kayıtlar yardımıyla belirlenemez. Salt alan araştırması da bu tür boşanma gerçekleştirmiş olanların konuyu en yakınlarından dahi gizleme eğiliminde olmaları nedeniyle yeterli ölçüde sağlıklı sonuç vermeyecektir. Ancak; mahkeme, icra dairesi, askeri birliklerin personel sicili, sosyal sigorta kurumlarının kayıtları gibi resmi kaynaklardan alınan boşanma bilgilerinin gerçekliğinin polisiye yöntemlerle denetlenmesi yoluyla sağlıklı bir sonuç elde etmek mümkün olabilir. Yine de bu projede alan araştırmasında görev alan araştırmacıların gözlemlerine de dayanarak denilebilir ki bu tür muvazaalı boşanmalar, toplam boşanmalar içinde %15-20’lik bir yer tutmaktadır.

1.7.3.2.3. Mahkemenin Karar vermesi

Şahsi hal sicillerinde yapılacak bir çok değişiklik gibi “evli” durumundaki bir kişinin sicil kaydındaki medeni durum değişikliği için de ya eşinin ölmesi ya da mahkemenin bir değişiklik kararı vermesi gereklidir. Boşanma kararı bu değişikliğin başlıca sebebidir. Mahkemenin kararının kesinleşmesi ile birlikte evli eşler “boşanmış” medeni halini alırlar ve boşanmanın kanunda ve mahkeme kararında gösterilmiş olan sonuçlarına tabi olurlar (Kararın sicile işlenmesi eşlerin hakları açısından sadece usule yönelik bir tamamlayıcı işlemdir.).

1.7.3.3. Boşanma Yöntemi

Boşanma davası davacının ikametgahındaki ya da eşlerin davadan önce son olarak altı aydan beri birlikte oturdukları yerdeki asliye hukuk mahkemesinde açılır. Eşlerden biri davacı diğeri ise davalı durumundadır. Ancak istisnai olarak anlaşmalı boşanma denilen bir halde eşlerin birlikte dava açması mümkündür. Hukuk sistemimizde, boşanma talebinin kabul veya reddi itibariyle kimin davacı olduğundan çok kimin ne ölçüde kusurlu taraf olduğu önemlidir. Davacı taraf olmak sadece usuli işlemlerde kime hangi yükümlülüklerin yükleneceğine yönelik usul kurallarının uygulanması yönünden önem taşımaktadır.

Boşanma davası diğer özel hukuk davalarının çoğu gibi harca tabi bir davadır. Ancak davacı taraf adli yardımdan yararlanma hakkına sahip olduğunu yeterli delillerle ispat edebildiği takdirde harçtan ve yargılama masraflarından muaf tutulabilir. Öte yandan bu imkandan, sadece boşanma davası sırasında değil hakimin evliliğe müdahalesinin istenebileceği ayrılık talebi gibi diğer hukuk davalarında da yararlanmak mümkündür.

Belirtilmelidir ki ülkemizde bu hukuki imkânın bilinmemesi ve muhtaç olanlara, avukat, hakim ve diğer ilgililer tarafından yeterince hatırlatılmamış olması, özellikle sağlıksız evlilik nedeniyle mağdur olan kadının aslında istemediği ve sona erdirebileceği bir evliliğe katlanmasına sebep olabilmektedir. Zira çoğu halde erkek karısının ekonomik yönden zayıflığını, aile içinde haksız bir baskı unsuru olarak kullanmaktadır. Oysa kadın bu imkândan haberdar olabilirse, kocasına karşı haklı bir tehdit unsuru olarak kullanabilecektir.

Davanın usule yönelik işlemlerinin tamamlanmasından sonra hakim, boşanma için yeterli sebebin ya da şartların mevcut olduğu kanaatine vardığı takdirde boşanma kararı verecektir. Boşanma kararı ile birlikte başka bazı hususlarda da karar verilmesi gerekebilir. Birinci olarak, varsa, küçük ya da kısıtlı olan ve bu nedenle anne ve babalarının müşterek velayeti altında olan çocuklar hakkındaki bazı konular hüküm altına alınmalıdır. Öncelikle hakim, çocukların velayetinin hangi tarafa ait olacağına

(istisnaen velayeti her ikisinden de alarak bunların yerine bir vasi atanmasına) ve velayet kendisinden alınan tarafın diğer tarafa çocukların bakılması için “iştirak nafakası” ödeyip ödemeyeceğine ve bunun miktarına karar vermelidir. Yine bu kapsamda, kendisinden velayet hakkı alınmış olan anne ya da baba ile çocuk arasında şahsi ilişki kurulmasına (belli aralıklarla görüşmelerine) da karar verir. İkinci olarak talep halinde kanuni şartlara sahip olan eşe diğer eş tarafından tazminat ve yoksulluk nafakası ödenmesine karar verilecektir.

Eşlerden birinin tazminat isteyebilmesi için kusursuz olması ve boşanma nedeniyle maddi ya da manevi zarara uğrayacak olması gereklidir. Buna karşılık nafaka isteyebilmek için eşin boşanma sebebiyle büyük bir yoksulluğa düşecek olması ve nafaka ödeyecek olan taraftan daha fazla kusurlu olmaması gerekmektedir.

Nafaka isteyen kusursuz olduğu hallerde ödeyecek olan tarafın kusurlu olup olmaması önemli değildir. Erkeğin kadından nafaka isteyebilmesi için kadının refah halinde bulunması gereklidir. Nafaka boşanan eşin kendi geçimi için ödenecek bir para olup süresiz olarak ve aylık ya da yıllık ödemeler şeklinde hüküm altına alınır.

Uygulamada, ülkemizde yaşanan kayıt dışı ekonomi ve kayıt dışı gelir sistemi nedeniyle nafaka isteyen ve nafaka ödeyecek olanın gerçek gelirini tespit etmek mümkün olmamaktadır. Bu durum yoksul düşen tarafın mağduriyetine yol açmaktadır.

Ayrıca Türk parası üzerinden belirlenen nafaka kısa süre sonra enflasyon nedeniyle değer kaybetmekte ve miktarının dava yoluyla artırılmaya değmeyecek kadar düşüklüğü gibi sebeplerle fiilen işe yaramaz hale gelmektedir.

1.7.4. Boşanma Nedenlerinin Tarihsel Gelişimi

Boşanma yalnız bireyleri değil, toplum düzenini ilgilendirir. Çünkü günümüzde toplumun temeli ailedir. Ailenin işleyiş düzeni, hukuk ahlâk ve geleneklerle kurulur ve sağlanır. Aileye karşı olan ideolojilerde bile bugün eşlerden her birine karşılıklı yükümler yüklenmekte, Özellikle bu yükümler çocuklar bakımından önem taşımaktadır (Velidedeoğlu, 1976).

Boşanma Hukukundaki Çözümlemelere Bakış:

Boşanma hukukunda eskiden beri görülen türlü çözümler dört grupta toplanabilir:

- 1) Boşanmanın hiçbir suretle caiz olmaması;
- 2) Boşanmanın yalnız yasal nedenlere dayanılarak yargıç kararıyla mümkün olması;
- 3) Boşanma hakkının yalnız erkeğe özgü bulunması;
- 4) Hem erkeğin, hem de kadının boşanma hakkı bulunması ve eşlerin karşılıklı anlaşmasıyla evliliğe son verilebilmesi.

Birincisi: Boşanmanın hiç bir suretle caiz olmaması, Katolik hukukunun kabul etmiş olduğu ilkedir. Batı'da evlenme ve boşanma ilişkileri sadece kilise yasalarıyla düzenlendiği çağlarda boşanmaya hiçbir, zaman izin verilmezdi. Evlilik, ruhların birleşmesi biçiminde kutsal bir bağlantı sayıldığından, bu bağlantının insanlarca koparılabilmesini kilise kabul etmemiştir. Katolik hukukuna göre boşanma değil, ancak ayrılık mümkündür. Ayrılık sürekli veya geçici olabilir.

İkincisi: Bu gruba giren ülkeler, kendi hukuklarında sadece belirli nedenler varsa boşanmaya yargıcın kararıyla olanak sağlayan ülkelerinde çözüm, özellikle Protestan hukukunca kabul edilmiş ve oradan türlü biçimler altında birçok devletin yasalarına geçmiştir. Bugünkü uygar dünyada çok geniş biçimde uygulanan yöntem

budur. Bu yöntemi benimsemiş olan ülkelerin bir kısmında, boşanmanın yanında bir de «ayrılık» durumu vardır. Türkiye bu gruba girmektedir.

Üçüncüsü: Kimi ülkeler boşanma hakkın yalnız erkeğe tanımışlardır. Örneğin eski Türk ve eski Germen hukuklarında, hatta Roma hukukunun ilk dönemlerinde durum buydu. Bugün bu yöntem İslâm ülkelerinde yaşamaktadır. Türk Yurttaşlar Yasası'nın 4 Ekim 1926'da yürürlüğe girmesine değin Türkiye Cumhuriyeti'nde de erkek, karısını tek taraflı olarak ve hiç bir neden göstermeksizin boşama hakkına sahipti. (İslâmiyet hukukundaki boşanma hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız; Mehmet Zihni, Münakâhat ve Müfaracakat, İstanbul,(1908).

Dördüncüsü: Eşlerden her ikisine boşanma hakkı tanıyan ülkeler bu gruba girer. Eski Frank'larda ve eski Romalılarda, kimi koşullara uyararak, bazı tür evlenmelerde eşlerden her ikisine de boşanma hakkı tanınmıştır. Roma hukuku ayrıca karşılıklı anlaşma ile de evlenmeye son verilebileceğini kabul etmiştir. Romalıların görüşüne göre “uzlaşma, evlenme; uzlaşmazlık ise boşanma sonucunu doğurur”. Bununla birlikte böyle serbest boşanmalardan, özellikle çocuklar için büyük sakıncalar doğduğundan, imparator Diocletian bir buyruk çıkararak çocukların durumu konusunda yargıç kararı gerekeceği kuralını koydu ki, bu Roma'da evlilik işlerine devletçe yapılan ilk müdahaledir. Roma imparatorluğunun Hristiyanlığı resmi din olarak ilan etmesinden sonra kilise yavaş evlenme ve boşanma işlerini kendi eline almaya başladı ve sonunda 10. yy kesin boşanma yasağı konuldu (Veli dedeoğlu, 1976).

1.7.5. Boşanma Sebeplerinin İncelenmesi

1.7.5.1. *Boşanma Sebeplerine Yönelik Mevcut Sınıflandırma*

Medeni Kanunun 129. ve devamı maddelerinde boşanma sebepleri sınıflandırılmak suretiyle açıklanmıştır.

Bunun dışında çeşitli bilim dalları da boşanmanın sebeplerini ele almakta ve incelemektedir. Bunlar içinde özellikle sosyoloji biliminin, boşanma olgusunun sosyolojik temellerine inerek yaptığı açıklamalar bilhassa sosyolojik çözümlemeler yönünden önem taşımaktadır. Bununla birlikte, görebildiğimiz kadarıyla konuyu sosyolojik yönden ele alanların yaptığı sınıflandırmalar, birbiriyle mukayese imkânı vermediği gibi, hukuki çözümlemelere yardımcı olacak ayırım kıstasları da içermemektedir.

Öte yandan kimi sosyologlar da boşanma konusunu -isabetli olup olmadığını tartışmaksızın- hukuki sınıflandırma yardımıyla ele almaktadırlar. Belirtelim ki kanuni sınıflandırmanın yetersizliğini nazara alarak konuya eğilen sosyologlar da vardır (Arıkan, 1996, s.:20). Nitekim (Arıkan, 1992, s.:105) Ankara'da alt gelir grubunda bulunan boşanmış kadınlar üzerinde yaptığı bir çalışmada, boşanma sebeplerini sınıflandırmış ve belirlemiştir.

Boşanma Sebepleri Sınıflandırması

- ❖ Çocuk bakımı ve yetiştirilmesi
- ❖ Kocanın çocukları dövmesi
- ❖ Geçim sıkıntısı
- ❖ Kocanın evlilik dışı ilişkisi
- ❖ Cinsel ilişki
- ❖ Kocanın bedensel hastalığı
- ❖ Kocanın kıskançlığı
- ❖ Kocanın ruhsal hastalığı

- ❖ Akrabalarla ilişkiler
- ❖ Kadının bedensel rahatsızlığı
- ❖ Kocanın içki ve kumarı
- ❖ Kadının ruhsal hastalığı
- ❖ Kocanın karısını dövmesi
- ❖ Kocanın fuhşa zorlaması
- ❖ Başka (uyuşturucu, terk, suç işleme, ilgisizlik)

Aynı araştırmada başka bir yönden geçimsizlik sebepleri; maddi sıkıntı, cinsel ilişki, kocanın akrabaları, kadının akrabaları, kocanın içki ve kumarı, kocanın kadını dövmesi, kocanın kıskançlığı şeklinde sınıflandırılmıştır.

Yine (D.İ.E., 1993, s.:125) boşanma için önemli görülen nedenler sorusunu şu şekilde gruplandırmıştır: Geçimsizlik, düzensizlik-dağınıklık, bencillik, sorumsuzluk, zina, cana kast, cürüm ve haysiyetsizlik, fena muamele ve dövme, terk, cimrilik ve hastalık.

Türkiye’de boşanmaların sebep ve sonuçlarını bir doktora tezi kapsamında sosyolojik yönden ele almıştır, Amiran Kurtkan Bilgiseven nezaretinde yürütülmüş olan bir çalışmada boşanma sebepleri; ekonomik durum farklılığından doğanlar, yaş farklılığından doğanlar, daimi ikametgah farklılığından doğanlar, tahsil seviyesi farklılığından doğanlar, hayat üslubu farklılığından doğanlar ve meslek farklılığından doğanlar olmak üzere altı grupta ele alınmış bulunmaktadır. (Özkan, 1989, s.:53).

Boşanma sebepleri konusunda öncelikle kanundaki sınıflandırmayı açıklamak gerekir. (Akıntürk, 1996, s.:209; Yalçınkaya, Kaleli, 1988, s.:533). Ardından mevcut sınıflandırmaların da yardımıyla oluşturmuş bulunduğumuz sınıflandırmayı ve alt ayrımları ile sonuçlarını açıklayacağız.

1.7.6. Boşanmanın Özel Sebepleri

1.7.6.1. Zina

Zina, evli bir erkek veya kadının kocasından veya karısından başka bir kadın veya erkekle cinsel ilişkide bulunması demektir. Karı ya da kocadan birinin zina etmesi, diğer taraf için bir boşanma sebebidir. Böylece kanun Türk kültüründe önemli bir yer tutan namus anlayışını hukuki temele dayandırmış olmaktadır (Ataseven, 1998, s.:48).

Tanımdan da anlaşılacağı üzere boşanmaya imkân veren zina fiilinin gerçekleşmesi için birinci unsur cinsel birleşmedir. Yabancı kişiyle cinsel birleşmede bulunan eşin bunu kiminle yaptığı, bu kişinin evli olup olmadığı, yaşı, cinsel birleşmenin amacı ve özellikle süreklilik taşıyıp taşımadığı önemli değildir. Zira evlilikte eşlerin namuslu olmaları, bir durumu ifade eder ve bu durumun ortadan kalkması için sürekli bir yanlış davranışın bulunması gerekmez.

Ancak ceza hukuku ve uygulaması yönünden zina ile medeni hukuktaki boşanma sebebi olan nitekim Anayasa Mahkemesince iptal edilmeden önce Türk Ceza Kanunumuzun 441 ve 442. maddelerine göre cezalandırmaya sebep olan bir davranış (suç) olarak zina için evli kadının bir kez de olsa başkasıyla ilişkisi yeterli görülüyor ancak buna karşılık evli erkeğin zina fiilinin suç oluşturabilmesi ve cezalandırılabilmesi için, zina yaptığı kadınla fiili evlilik ilişkisi kurması şartı aranıyordu. (Arıkan, 1996, s:189)

Dava hakkı olan eş zina edeni affetmişse veya zinayı öğrendiği tarihten itibaren altı ay ve en geç zinanın işlendiği tarihten itibaren beş yıl içinde dava açmış değilse zina sebebiyle boşanma davası açma hakkı düşmektedir. Bu hükmün amacı zina nedeniyle boşanma hakkının, eşlerden biri tarafından diğer eşe karşı ömür boyu bir tehdit unsuru olarak kullanılmasını engellemektir.

Eşlerden birinin bir gecelik ya da kısa süreli ilişkisi şeklinde ortaya çıkan zina için olumlu sonuçlar doğuran bu zamanaşımı uygulaması, ülkemizde sadece erkeğin

kullandığı bir zina yöntemi olan ikinci eş (kuma) ilişkisi açısından beklenen sonucu verememiştir. Zira herhangi bir şekilde (ağır ve doğrudan baskı ya da dolaylı baskıdan kaynaklanan ikna sonucu) bir süre kumaya razı olan, eş çoğu halde kanuni haklarından ve bu hakkın bir hak düşümü süresine bağlanmış olduğundan ancak işiştten geçtikten sonra haberdar olmakta ve fakat artık kuma ile yaşamayı kabullenmiş sayılmaktadır.

Özellikle doğu ve güneydoğu bölgelerinde örf ve adetlerin de olumsuz katkısı nedeniyle kuma hayatı, kadınların karşı çıkabildiği ve itiraz edebildiği bir durum değildir. Dolayısıyla erkeğin kuma getirmek şeklinde kendisini gösteren zinası nedeniyle neredeyse hiç boşanma davası açılmamaktadır.

Ülkemizin hemen hemen bütün bölgelerinde kadının zina ettiğinin açıkça ortaya çıktığı durumlarda bu durum erkek için bir namus meselesi haline gelmekte ve evlilik bazı hallerde erkeğin eşini öldürmesi ya da öldürmeye teşebbüs etmesi ve bu nedenle mahkûmiyeti ile sona ermektedir. Zina eden eşe karşı hukuk dairesinde kalarak bir müeyyide uygulamak isteyen erkeğin bu amaçla salt boşanma davası açmakla yetindiği hallerde de çoğunlukla dava, namus meselesinin gereksiz yere çevreye duyurulmaması gibi gerekçelerle başka hukuki sebebe dayanarak açılmaktadır. (Arıkan, 1996, s:183)

Erkeğin zina eden karısını affetmesi ise çok az görülmekte ve ancak önemli ölçüde sosyal ve kültürel kimlik erozyonuna uğramış kişilerde söz konusu olmaktadır. Kadının zina ettiğii konusunda yeterli delil olmamakla birlikte erkeğin, dedikodudan ya da emarelerden kaynaklanan bazı şüphelerinin bulunduğu hallerde erkek zina konusunu dış çevreye ya da mahkemeye karşı açıkça gündeme getirmekte çok daha isteksiz davranmakta, ancak karısını aşağılayarak, eziyet ederek, bizzat cezalandırmak yoluna gitmekte, boşanmak istiyorsa yine başka sebepleri bahane olarak kullanmaktadır.

Buna karşılık erkeğin kısa süreli ya da bir gecelik ilişkisi nedeniyle kadının erkeğe karşı zina nedeniyle boşanma davası açtığı hallere toplumumuzda çok daha az

rastlanmaktadır. Zira bu gibi hallerde kadınlar öncelikle boşanmanın olumsuz sonuçlarıyla karşılaşmak yerine kocanın zinasına göz yummayı tercih etmektedirler. Yine ayrıca evli kadınların önemli bir kısmı, erkeğin bu davranışını yerinde bulmakta ya da en azından boşanma için yeterli bir sebep olarak görmemektedirler.

Araştırma sırasında karşılaşılan bir olayda; on iki sene önce evlenmiş olan, ilk gece zıfak gerçekleşemediği için cinsel soğukluk ve isteksizlik ile karşı karşıya kalan ve temelde bu nedenle kısa süre sonra boşanan bir kadın, kocası için “önceden bir yere de gitmemiş, tecrübesi yoktu, bu nedenle başarısız oldu” diyerek kocasının daha önce geneleve gitmiş olmasını arzu ettiğini ifade etmiştir. Buna karşılık “evlendikten sonra tecrübe için eşinizi geneleve göndermeyi düşündünüz mü?” sorusuna itiraz ederek “ne yapacaksa bekârlıkta yapmalıydı, evlenince benden başkasına yar olmaması gerekmez mi?” şeklinde cevap vermiştir. Hatta sohbet sırasında kendisinin de eski kocasının da bir daha evlenmediğini, zaman zaman kendisine yeniden evlenme teklifi gönderdiğini söylerken bir yandan da eski kocasının, başka hiçbir kadınla ilişki kurmadığını -övünerek- anlatmıştır.

Bu durum da göstermektedir ki erkeklerin kadınlar hakkındaki -bakire olup olmamak şeklindeki- değerlendirmeleri kısmen de olsa kadınlar için de geçerli olup, kadının kocasıyla ilgili tutumunda olduğu gibi bilinçaltında kadınlar da erkeğin cinsel olarak kendilerine ait olduğunu düşünür ya da en azından böyle olmasını arzu ederler ve sadakat kavramını önemli bulurlar.

Ayrıca belirtelim ki zina fiilinin işlendiğinin ispat edilemeyecek olması evli kadınları boşanma davası açmaktan caydırabilmektedir. Oysa Yargıtay zinanın boşanma sebebi yapılabilmesi için ceza hukuku anlamında bir suç olarak ispat edilmesi şartını aramamakta, hakimin boşanma kararı verebilmek için ipuçları, tavır ve davranışları da yeterli görebileceğini kabul etmektedir (Akıntürk, 1996, s.:213). Ancak bu hukuki yaklaşım evli kadınlarca bilinmemektedir. Bu bilgilerden sonra sonuç olarak zina, ülkemizde teorik olarak beklendiği ölçüde yaygın bir boşanma sebebi oluşturmamaktadır.

1.7.6.2. Cana Kast ve Pek Fena Muamele

Medeni Kanunda cana kast ve fena muamele bir boşanma sebebi olarak düzenlenmiştir. Ancak gerçekte cana kast ile fena muamele kavramları birbirinden farklı değerlendirilmelidir. Fena muamele eşlerden birinin diğerine acı ve ızdırıp veren her tür davranıştır. Ruhi ya da fiziki sağlığı bozan ve tehlikeye düşüren davranışlar olarak da nitelendirilebilir (Aktaş, 1997, s.:5). Örneğin dayak, işkence, anormal cinsel ilişkiye zorlama, aç bırakma, sokakta bırakma, eve hapsetme ve bunlardan birini yapmakla tehdit etme (korkutma) gibi hallere maruz kalan eş acı ve ızdırıp duymaktadır. Fena muamele genellikle erkeğin kadına yönelik bir davranışı olarak görünür. Ancak bazı hallerde kadın da namus ve haysiyeti zedeleyici ya da aşağılayıcı söz ve davranışlarla kocasına eziyet edebilir. Hatta hakaret türünden davranışlar daha çok kadın tarafından kocasına karşı yapılmaktadır (Akıntürk, 1996, s.:217). Kadının erkeğe yönelik bu tür davranışı genellikle erkeğin yaptığı hatalı davranışlara karşılık bir intikam alma yöntemi olarak seçilmektedir.

Cana kast eşlerden birinin diğerini öldürmeye teşebbüs etmesidir. Öldürme kastının bulunması yeterli olup ceza hukukunun tanımladığı anlamda tasarlama (taammüd) halinin bulunması şart değildir. Bir anlık kızgınlık ve hatta hafif ya da ağır tahrik sonucu dahi olsa cana kastetmiş olmak yeterlidir. Böyle bir olay aynı zamanda ağır bir suç teşkil eder. Suçu işlemiş olan eşin cezalandırılıp cezalandırılmadığı önemli değildir. Önemli olan mağdur eşin kendisine yapılan davranışı sübjektif ölçüye göre cana kast olarak algılamasıdır. Kanaatimizce boşanma davasını gören hakimin ceza davasının sonucunu beklemesi mümkün olmakla birlikte gerekli de değildir. Zira ceza davası uzun sürebilir ve bu süre içinde eşi evli olarak tutmak sakıncalı olabilir. Mahkeme topladığı delillerle olayın niteliğini ve boşanma sebebi olup olamayacağını kendisi takdir edecektir. Ancak ceza davası cana kasttan mahkumiyetle ya da suç sabit görülmekle birlikte başka sebeplerle mahkumiyet dışında bir kararla sonuçlanmışsa, bu karar boşanma davasında hakimi bağlar. Boşanma kararı verilmesini zorunlu hale getirir.

Eşlerden birinin diğerine karşı ağır suç işlediği hallerde, daha sonra barışacaklarını ve birlikte yaşamaya devam edeceklerini beklemek çoğunlukla mümkün değildir. Zira bir evde birlikte yaşamak her şeyden önce bu kişilerin birbirlerine asgari ölçüde güven duymalarını gerektirir. Biri diğerinin canına kastetmiş olan iki kişinin ne şekilde olursa olsun yeniden birbirine asgari güveni duymasını sağlamak neredeyse imkânsızdır.

Bir eşin diğerine fena muamelede bulunması hallerinde ise mağdur durumdaki eş çoğunlukla istemediği ancak katlanabileceği bir halle karşı karşıyadır. Çeşitli yardımlarla problem çözülebilir ve evlilik birliği devam edebilir. Fena muamele hallerinin bir diğer özelliği küçük olaylarla başlaması ve daha sonra eylemlerin şiddetlenmesi ve bu tür muamelenin bir alışkanlık halini almasıdır. (Şener, 1989. s:95)

Özellikle kötü muamelenin ilk ve küçük aşamalarında bu fiili yapan eşi nasihat ve benzeri yollarla vazgeçirmek mümkün olabilir. Bu durumda evlilik birliği yeniden sağlıklı bir yola girebilir. Ancak belirtmek gerekir ki cana kast noktasına gelen eşin bu aşamadan önce eşine yönelik fena muamelelerde bulunmuş olması ve gittikçe şiddetlenen bu kötü muamelenin cana kast ile sonuçlanması muhtemeldir.

Buna karşılık özellikle kadının kocasının canına kastettiği hallerde kocadan kaynaklanan sebeplerle evlilik artık çekilmez hale gelmiştir. Kadın evliliği normal yoldan sona erdirmeye imkânına ya da cesaretine sahip değilse kocasını öldürerek hem ondan hem de böylece acı ve ızdırap kaynağı olan evlilikten kurtulmak istemiş olabilir. Aynı şekilde istisnai de olsa bazı hallerde erkek karısını namusunu kirletmiş olmak gibi sebeplerle öldürmeye kastedebilir.

Zinada olduğu gibi bu hallerde de cana kasteden veya fena muamelede bulunan eşin affedilmesi ya da hak düşümü süresinin geçmesi ile dava açma hakkı ortadan kalkar.

1.7.6.3. Cürüm ve Haysiyetsizlik

Medeni Kanunda cürüm olarak adlandırılan boşanma sebebi sınırlandırılmış ve yüz kızartıcı, utanç verici suçlara inhisar ettirilmiştir. Hırsızlık, kaçakçılık, dolandırıcılık, rüşvet, ihtilas, irtikâp zimmet, sahtekârlık, yalan yere yemin etmek, ırza geçmek gibi suçlar yüz kızartıcı suç olarak kabul edilmektedir.

Bu tür suçlar nedeniyle boşanma talep edilebilmesi için bir eşin diğerine suç isnadı yeterli değildir. Ceza mahkemesinin mahkûmiyet kararı vermesi ya da en azından ceza ya da hukuk mahkemesinin suçun işlenmiş olduğunu tespit etmesi gerekmektedir.

Haysiyetsizlik ise eşlerden birinin namus, şeref, haysiyet gibi toplumsal ve ahlaki kavramlara aykırı olan bir yaşayışı sürekli bir hayat tarzı olarak belirlemiş olmasıdır. Örneğin muhabbet tellallığı, esrarkeşlik, kumarbazlık, cinsi sapıklık vb.

Ancak haysiyetsizlik sebebiyle boşanmaya hükmedebilmek için davalı eşin haysiyetsiz bir hayat sürmekte olmasının diğer eş için evliliği çekilmez hale getirmiş bulunması da gereklidir. Başka deyişle diğer eş de benzer davranışlar içindeyse bu gerekçeyle boşanma talep etme hakkı ortadan kalkar.

1.7.6.4. Terk

Eşlerden birinin müşterek ikametgahı (evi) terk etmesi diğer taraf için bir haklı boşanma sebebidir. Diğer eşin rızasıyla ya da rızası olmasa dahi çeşitli zorunluluklar sonucu eşlerden birinin evden ayrılması terk nedeniyle boşanma hakkını vermez. Önemli olan, eşin evlilik birliğinin kendisine yüklediği borç ve sorumluluklardan kaçmak amacıyla ve haklı bir sebebi olmaksızın evi terk etmesidir. Herhangi bir haklı gerekçeyle evden ayrılan eşin daha sonra bu gerekçenin ortadan kalkmasına rağmen eve dönmemesi de aynı şekilde evi terk etmek niteliğindedir.

Evi terketme kavramı ikametgah ile ilgilidir. Bu nedenle ikametgahın neresi olduğu da belirlenmelidir. Medeni Kanunun, gerçek kişilerin ikametgahının neresi olacağını düzenleyen 21. maddesi, evli kadının ikametgahını kocasının ikametgahı ile aynı yer olarak belirlemiştir. Böylece eşlerin birlikte oturacağı (müşterek) ikametgahı seçme yetkisi kocaya tanınmış, kadına da bu ikametgahta oturmak hem bir hak hem de -daha ziyade- bir yükümlülük olarak verilmiştir.

O halde erkeğin seçtiği ikametgahı beğenmediği için orada oturmayı kabul etmeyen kadın müşterek ikametgahı terketmiş sayılacaktır (Şener, 1989, s.: 90). Bu durum özellikle oturulacak şehrin ya da semtin seçiminde eşler arasında önemli ölçüde bir ihtilaf çıkması halinde kendisini gösterecektir.

Konu aynı zamanda ailenin reisinin kim olacağı tartışması ile de ilgilidir. Zira aile reisine kanunen tanınmış önemli haklardan biri ikametgahı seçmektir. Kanun kadının bu konuda erkeğe tabi olmasını emretmekle aynı zamanda erkeğin aile içindeki rolünü de belirlemektedir.

Erkeğin ortak ikametgahtan ayrılmakla birlikte evini taşımaması, diğer deyişle yeni bir ikametgah belirleyip eşini davet etmemesi erkeğin evi terketmiş olması sonucunu doğurur. Aynı şekilde erkeğin seçtiği ikametgaha karısını kabul etmemesi de evi terketmesi anlamındadır. (Çakın, 1992, s: 100)

Terk halinin bir boşanma sebebi yapılabilmesi için terkin (ayrı yaşamanın) en az üç ay devam etmiş olmasının yanında, en erken terk olayından iki ay sonra ve dava açılmadan bir ay önce terk edilen eşin hakime başvurarak terkeden eşe “bir ay içinde eve dönmesini ihtar” ettirmesine rağmen eşin dönmemesi gereklidir.

1.7.6.5. Akıl Hastalığı

Hastalığın bir boşanma sebebi haline getirilmesi ilk bakışta yadırganabilir Zira eşler iyi ve kötü günde, hastalıkta ve sağlıklı birbirlerine destek olmayı vaat etmişlerdir. Ancak akıl hastalığı diğer hastalıklardan farklı bir durumdur.

Öncelikle; akıl hastalığı, evliliğin esaslı sebeplerinden biri olan neslin sağlıklı bir şekilde devam etmesi beklentisini engelleyeceğinden kesin evlenme engelleri arasında sayılmıştır. Akıl hastalığına rağmen yapılmış bir evlilik mutlak butlanla batıldır ve iptal ettirilebilir.

Başta evliliği engelleyen bir durum olan akıl hastalığının, evlenirken sağlıklı olan bir eşte daha sonra ortaya çıkması halinde aynı gerekçeyle evliliği sona erdirmesi bu nedenle doğru bir yaklaşım tarzıdır.

Ayrıca Medeni Kanun akıl hastalığının boşanma gerekçesi olarak kullanılabilmesi için; hastalığın üç yıldan bu yana devam etmekte olması, iyileşmesinin mümkün görülmemesi ve hastalık nedeniyle diğer eş için ortak hayatın çekilmez bir hal almış olması şartlarını da aramaktadır. Bu şartlara rağmen diğer eş vefa göstererek evliliği sürdürmek istiyorsa boşanma davası açmadığı sürece evlilik devam edecektir.

1.7.7. Boşanmanın Genel Sebepleri

Medeni Kanun evlilik birliğinin sarsılmasını boşanmanın genel sebebi olarak öngörmüş bulunmaktadır. Yukarıda incelemiş olduğumuz özel sebepler aynı zamanda evliliğin yürümemesine yol açan “özel haller” dir. Oysa evlilik birliğinin sarsılması, bir sebep olmaktan ziyade evliliğin yürümesine engel olan sebeplerin ortaya çıkması ile birlikte kendiliğinden meydana gelmiş olan bir sonuç durumundadır.

Diğer deyişle evlilik birliğinin sarsılması boşanmaya sebep olan bir durumdur. Ancak bu “durum” un da sebepleri vardır. İşte bu sebepler kanunda sınıflandırılmadığı gibi aynı zamanda sınırlandırılmamıştır. Bu nedenle evlilik birliğinin sarsılması genel sebep olarak ele alınmaktadır (Ayiter, 1977, s.:168). Bunun dışında eşlerin anlaşması ve ortak hayatın yeniden kurulamaması da boşanma kararı verilmesini gerektiren genel sebep niteliğindeki hallerdir.

1.7.7.1. Evlilik Birliğinin Temelinden Sarsılması (Şiddetli Geçimsizlik)

MK. 134/1 uyarınca “Evlilik birliği, müşterek hayatı sürdürmeleri kendilerinden beklenemeyecek derecede temelinden sarsılmış olursa, eşlerden her biri boşanma davası açabilir.” Bu fıkra 1988 değişikliğinden önce “Aralarında müşterek hayatın çekilmez hale gelmesini mucip olacak derecede şiddetli geçimsizlik baş gösterdiği takdirde karı kocadan her biri boşanma davasında bulunabilir.” şeklinde idi ve “imtizaçsızlık” genel sebebiyle boşanmayı düzenliyordu. Ancak bu dönemde uygulamada, genel boşanma sebebi maddedeki ifadeden hareketle şiddetli geçimsizlik olarak isimlendirilmekteydi.

Değişiklik sonucu maddede yer alan şiddetli geçimsizlik kelimesinin kalkmasıyla birlikte yine madde metnine uygun olarak bu sebep “evlilik birliğinin sarsılması” şeklinde adlandırılmaya başlanmıştır. Ancak yeni metindeki evlilik birliğinin sarsılması hali eski metindeki şiddetli geçimsizlik ile aynı anlamdadır (Akıntürk, 1996, s.:227; Çakın, 1992, s.:35). Bu nedenle her iki ismin de kullanılması mümkündür.

Ülkemizde boşanma davalarının %90’ında davanın hukuki sebebi olarak bu maddede düzenlenmiş olan hale (evlilik birliğinin temelinden sarsılmış olduğu gerekçesine) dayanılmaktadır. Mahkemece bu gerekçeyle boşanma kararı verilmesi için iki şartın gerçekleşmiş olması gereklidir (San, 1995, s.:10).

Birincisi evlilik birliğinin temelinden sarsılmış olması halidir. Evliliğin temeli ile kastedilen evlilikten beklenen temel amaç ve yararlar olduğuna göre; evlilik birliğinin sarsılması da bu evliliğin artık yarar beklenmez ya da beklenemez bir birliktelik haline gelmesidir.

İkincisi ortak hayatın çekilmez hale gelmiş olmasıdır. Ortak hayatın çekilmez hale gelmesi aile birliğinin fiziki mekanı durumunda olan evin (ikametgahın) eş için gönüllü bir barınma ve ihtiyaç giderme mekanı olmaktan çıkması ve diğer eşin kendisine fiziken ve ruhen ihtiyaç duyulan kişi (eş) olmaktan çıkması demektir.

Ortak hayatın eşlerden biri için çekilmez bir hal alması yeterlidir. Bu eş yönünden evliliğin çekilmez bir hal alıp almadığının belirlenmesinde sübjektif bir ölçü kullanılmalı ve kişinin karakteri, mizacı, yetiştirme tarzı, eğitim ve kültür seviyesi, sosyal konumu gibi haller göz önüne alınmalıdır.

Ortak hayatın çekilmez hale gelmesi ve böylece evlilik birliğinin temelinden sarsılmasının çok çeşitli sebepleri bulunabilir. Boşanmanın özel sebepleri olarak zikredilmiş bulunan beş hal de aslında ortak hayatı çekilmez hale getirmiş olan durumlardır. Bu beş sebebin özel olarak zikredilmiş olmasının sebebi tereddüde ve takdire fazlaca yer vermemesi ve bu nedenle kolay belirlenebilir olmasıdır. Örneğin zina nedeniyle boşanma davası açıldığı hallerde boşanmayı isteyen taraf yönünden evlilik birliği sarsılmış olmalıdır ki bu gerekçeyle boşanmayı istesin. Aynı şekilde cana kast ve fena muamele hali de gerçekte evlilik birliğinin çekilmez hale gelmesi durumunda boşanma davasına sebep yapılacaktır.

Nitekim uygulamada çoğu halde evlilik birliğinin temelinden sarsılmış olduğu gerekçesiyle açılan boşanma davaları özel sebeplerle de açılabilir. Özellikle terk ve fena muamele özel sebepleri yerine evlilik birliğinin temelinden sarsılması genel sebebiyle dava açılmakta olduğu Yargıtay'ın da bir çok kararından anlaşılmaktadır (Akıntürk, 1996, s.:230-231).

Evlilik birliğinin temelinden sarsılması kusura dayanan (kusuru gerektiren) bir boşanma sebebi değildir. Eşlerin hiç birinin kusurunun olmaması halinde dahi evlilik birliği temelinden sarsılmış olabilir. Bu halde her iki eşin de dava açma hakkı vardır. Aynı şekilde dava açabilmek için kusursuz ya da daha az kusurlu taraf olmak gerekmez. Ancak davacı evlilik birliğinin temelinden sarsılması sonucunu doğuran geçimsizlik ile ilgili olarak davalıdan daha fazla kusurlu ise, davalı eşin bu davaya itiraz etme hakkı vardır. Bu hususun varlığını hakim kendiliğinden nazara alamaz.

Davalı taraf davacının daha fazla kusurlu olduğunu ispat ettiği takdirde dava reddedilecektir. Bu sonuç bir kimsenin kendi kusuruna dayanarak hak kazanamaması ilkesinden kaynaklanmaktadır. Bir kişinin evlilik birliğinin sarsılmasında hem daha

çok kusurlu olması hem de bu duruma rağmen boşanma hakkını elde etmesi adil bir sonuç olarak görülmemiştir (Alşan, 1998, s.:148).

Ancak davalıya tanınan itiraz hakkı davalı tarafından kötüye kullanılmış ve evlilik birliğinin devamında davalı ve varsa çocuklar bakımından korunmaya değer bir yarar da kalmamışsa hakim boşanma kararı vermelidir. Böylece salt daha az kusurlu olduğunu gerekçe göstererek, aslında yürütmek istemediği bir evliliği sona erdirmekten kaçınan davalının elinden bu imkân alınmış olmaktadır. Diğer deyişle önemli olan hakimin evlilik birliğinin devamında yarar görüp görmediğidir. Devamında yarar bulunmayan bir evlilik, davalı taraf daha az kusurlu olsa ve bu gerekçeyle boşanma davasına itiraz etse dahi mahkemece sona erdirilecektir.

1.7.7.2. Eşlerin Anlaşması

Ortak hayatı devam ettirme konusundaki istek ve inancı kaybetmiş eşlerin karşılıklı anlaşarak evliliği sona erdirmek üzere dava açmaları halinde diğer şartlar da tamam ise hakim boşanma kararı vermek zorundadır (Kırbaş, 1994, s.:21).

O halde eşlerin anlaşması gerçekte bir boşanma sebebi değil bir boşanma (dava açma) şeklidir denilebilir. Zira bu konuyu düzenleyen MK. 134/3'te de “evlilik en az bir yıl sürmüştü, eşlerin birlikte başvurması veya bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi halinde evlilik birliği temelinden sarsılmış sayılır” denilmek suretiyle aslında evlilik birliğinin temelinden sarsılması (şiddetli geçimsizlik) sebebiyle dava açılması hali öngörülmektedir. Diğer deyişle bir yıl sürmesine rağmen eşlerin karşılıklı olarak boşanmayı istemeleri halinde, şiddetli geçimsizliğin mevcut olduğu konusunda bir karine (kanuni varsayım) öngörülmüştür (Kırbaş, 1994, s :17).

Bu halde boşanma kararı verilebilmesi için hakim bizzat tarafları dinleyerek iradelerini serbestçe açıkladıklarına kanaat getirmeli ve ayrıca boşanmanın mali sonuçları ile çocukların durumu konusunda tarafların önceden müzakere ederek karşılıklı kabul etmiş oldukları çözümü uygun bulmuş olmalıdır. Hakim bu çözümü uygun bulmuyorsa davayı reddetmek değil yeni bir çözüm teklif etmek hakkına

sahiptir. Bu teklifi taraflar kabul ettikleri takdirde boşanma kararı verilmelidir. O halde kanun gerçekte tarafların anlaşmasını değil hakim ve taraflardan oluşan üçlünün anlaşmasını istemektedir. Bu kural hem mağdur tarafı koruyucu hem de mahkemenin konumunu ve önemini arttırıcı bir çözüm öngörmektedir.

1.7.7.3. Ortak Hayatın Yeniden Kurulamaması (Fiili Ayrılık)

Eşlerden herhangi biri yukarıda sayılmış olan boşanma sebeplerinden herhangi birini gerekçe göstererek boşanma davası açmış ve bu davanın reddine karar verilmiş fakat kararın kesinleşme tarihinden itibaren üç yıl geçmesine rağmen daha önce bozulmuş olan müşterek hayat yeniden kurulamamışsa eşlerden herhangi birinin talebi üzerine mahkemece boşanma kararı verilecektir.

Böylece evlilik “birliği” nin fiili ayrılık yoluyla temelinden sarsılmış ve hatta fiilen yıkılmış olduğu hallerde, kayden mevcut evliliği sürdürmenin faydalı olmayacağı gerekçesiyle boşanma kararı verilmesi öngörülmüş bulunmaktadır. Gerçekten artık fiilen sona ermiş bir evliliği şu ya da bu gerekçeyle kağıt üzerinde sürdürmenin anlamı kalmamış olsa gerektir (Cansel, 1977, s.:93).

Bu boşanma sebebine dayanarak boşanma kararı verilebilmesi için tarafların hangisinin fiili ayrılığa sebep olduğu, hangisinin kusurlu ya da daha fazla kusurlu olduğu gibi hususlar nazara alınmayacaktır. Kusur konusu sadece boşanma yanında hükmedilebilecek olan nafaka ve tazminatın belirlenmesinde nazara alınabilecektir. Kusurlu tarafa boşanma davası açma hakkının tanınmış olması nedeniyle bu boşanma sebebi uzun yıllar boyunca tartışılmış ve ancak 1988’de kanuna girmiştir (Alşan, 1998, s.:152; Yalçınkaya, Kaleli, 1988, s.:480).

1.7.8. Ordu İlinde Başlıca Boşanma Nedenleri

Ordu konumu itibari ile Doğu Karadeniz Bölgesinde yer almaktadır, sosyo-kültürel yapısı bakımından ayrı bir taşımaktadır. Evlenme ve boşanma oranları açısından incelediğinde dikkat çekici verilere sahiptir. TÜİK 2008 verilerine göre Türkiye’de kaba evlenme sayısı, 641.973 ve kaba evlenme hızı %9,03 oranındadır. Karadeniz Bölgesinde kaba evlenme sayısı 20.882 ve kaba evlenme hızı %49,61 oranındadır. Kaba evlenme sayısı Trabzon ilinde 6.609 ve %8,87, Ordu ilinde 6.128 ve %8,53 oranındadır. (Vatandaş, 2010)

Elde edilen verilere göre Ordu’nun Trabzon ile hemen hemen aynı evlenme sayısına ve hızına sahip olduğu, Trabzon ve Ordu’nun evlenme sayısı ve hızı açısından diğer Doğu Karadeniz illeri olan Giresun, Rize, Artvin ve Gümüşhane iline göre ilk iki sırada olduğu belirlenmiştir.

TÜİK 2007 ve 2008 verilerine göre, boşanma hızı incelendiğinde, 2007 verilerine göre boşanma hızı bakımından Türkiye ortalaması 1.34 olduğu, Trabzon ilinde 0.72 olduğu, Ordu ilinde 0,92 olduğu, Giresun ilinde 1,21 olduğu, Rize ilinde 0,63 olduğu, Artvin ilinde 0,75 olduğu ve son olarak Gümüşhane ilinde 0,67 olduğu belirlenmiştir. 2008 verilerine göre boşanma hızı oranları, Türkiye ortalaması 1.40 olduğu, Trabzon ilinin 0,74, Ordu ilinin 0,91, Giresun ilinin 1,14, Rize ilinin 0,66 olduğu, Artvin ilinin 0,75 olduğu ve Gümüşhane ilinin 0,73 oranında olduğu belirlenmiştir. (Vatandaş, 2010)

2007 ve 2008 boşanma hızı Türkiye ortalamaları karşılaştırıldığında, bir yılda Türkiye’de boşanma hızının 0.06 oranında artış gösterdiği belirlenmiştir. 2007 yılındaki boşanma hızı verileri incelendiğinde Giresun ve Ordu ilinin Doğu Karadeniz Bölgesinde birinci ve ikinci sırada olduğu, oranları açısından dikkat çektiği, her iki ilin nüfusundan daha fazla nüfusa sahip olan illerden daha yüksek oranda boşanma hızına sahip olduğu belirlenmiştir. 2008 yılındaki boşanma hızı verilerine bakıldığında, Giresun ve Ordu ilinin yine en yüksek oranlara sahip olduğu,

Ordu ilinde 2007 yılına göre 2008 yılında boşanma hızının azalma gösterdiği belirlenmiştir.

TÜİK 2007 ve 2008 verilerine göre, Doğu Karadeniz Bölgesinde 2007 yılında boşanan aile sayısının 2.108 olduğu, 2008 yılında ise 2.115 olduğu, 2007 yılında boşanan aile sayısının Trabzon ilinde 534, Ordu ilinde 655, Giresun ilinde 505, Rize ilinde 199, Artvin ilinde 127 ve Gümüşhane ilinde 88 olduğu, 2008 yılında Trabzon ilinde 552, Ordu ilinde 654, Giresun ilinde 477, Rize ilinde 210, Artvin ilinde 126 ve Gümüşhane ilinde 96 olduğu belirlenmiştir. (Vatandaş, 2010).

2007 ve 2008 yılında Doğu Karadeniz Bölgesinde boşanan aile sayısının artış gösterdiği, 2007 ve 2008 yılında en çok boşanan aile sayısının bulunduğu ilin Ordu ili olduğu, boşanma sayısında 2007 ve 2008 yılı arasında azalma göstermediği belirlenmiştir.

Ordu ili, boşanma oranı açısından nüfus ile birlikte ele alındığında oldukça yüksek bir potansiyele sahiptir, boşanma davaları ya anlaşmalı ya da çekişmeli olarak süren davalardır, anlaşmalı boşanmada taraflar her konuda uzlaşarak boşanma sürecini daha hızlı hale getirir, çekişmeli boşanmada ise taraflar birçok konuda uzlaşma sağlayamaz ve çeşitli taleplerde bulunurlar, bunun dışında boşanma davası ile birlikte yürüyen velayet davaları da söz konusu olabilmektedir. Boşanma davalarında çok çeşitli parametreler ve özellikler ortaya çıkmaktadır ve her olay kendi içerisinde farklı unsurları barındırmaktadır, Ordu ili yaşayış itibari ile ekonomik sıkıntı yaşayan bir il değildir, halkın geneli fındık ile geçimini sağlamakta hiçbir yerden geliri olmasa bile fındık satımından gelir elde etmektedir, bu nedenle Ordu ilinde boşanan çiftler için ekonomik problemler biraz geri planda kalmaktadır, klasik boşanma nedenleri arasında sayılan ekonomik yetersizlik dışında Ordu ilinde birçok neden ön plana çıkmaktadır. Ordu ilinde boşanma sebeplerinden en başlıca olanı aldatmadır, fakat bu konu çoğu zaman dile getirilmez ve bu sorunu yaşayan çiftler şiddetli geçimsizlik adı altında dava açarlar.

Özellikle şiddetli geçimsizliğe dayandırılarak açılan boşanma davalarının altında mutlaka farklı nedenler yatmaktadır fakat insanlar bu konuda deşifre olmak istemediği için bunu dile getirmekten çekinirler. Aldatma konusunun en aşikar şekilde mahkeme ortamına taşınmasında tarafların velayet hakkını elde etme isteği oldukça etkili olmaktadır, normal şartlarda aldatıldığını beyan etmek istemeyen eş söz konusu, velayeti almak olduğu zaman tüm ayrıntılarıyla aldatma konusunu gündeme getirebilmekte ve bunu karşı tarafı ezici bir unsur olarak kullanabilmektedir, bu psikoloji ile taraflar bazen velayet durumunu intikam aracı olarak ta kullanmaktadır. Bunun dışında aldatma konusunu nafaka ve tazminat talepleri söz konusu olduğunda da karşı tarafı kusurlu göstermek adına çekinilmeden koz amaçlı ifşa edilen bir durumdur.

Ordu ilinde genel olarak aldatma sorununun yanı sıra kadın aldatması da belirgin bir şekilde gözlenmektedir, bu tip davalarda velayet veya tazminat talep etmeyen erkek yaşanan durumu gurur kırıcı olarak nitelendirdiği için dile getirmez fakat söz konusu velayet olduğu takdirde gururunun kırılması pahasına çocuğun almak için gözler önüne sermektedir. Ordu Aile Mahkemesinde 2 yıl süre içerisinde uzlaşma ve velayet olmak üzere 105 tane sosyal inceleme yapılmış ve sosyal inceleme raporu yazılmıştır, mevcut kadın aldatması durumu sebebiyle velayetlerin çoğu babaya verilmiştir. Kadının aldatan rolünü üstlenmesi onun annelik kimliğinin göz ardı edilmesini gerektirmediği gibi, aldatma durumunun çocuğun psiko-sosyal gelişimi açısından zarar meydana getirmesi halinde sahip olduğu kimliğin sorumluluklarını yerine getirmediği ve ihmal ettiği gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Kadının yani annenin aldatma fiilini taşıdığı sorumluluğu hiçe sayarak gerçekleştirmesi geleceğe dair bu sorumluluğu taşıması konusunda şüphe uyandırmaktadır.

TÜİK 2008 verilerine göre evlilik süresine göre boşanan aile sayısı incelendiğinde, Ordu ilinde 28 ailenin 1 yıldan az, 79 ailenin 1 yıl, 75 ailenin 2 yıl, 46 ailenin 3 yıl, 32 ailenin 4 yıl, 40 ailenin 5 yıl, 131 ailenin 6-10 yıl, 67 ailenin 11-15 yıl, 155 ailenin 16+ yıl, evli olduğu belirlenmiştir. Ordu ilindeki ailelerin evliliklerinin 1-5 yıl arasında boşama oranlarının yüksek olduğu, 272 ailenin 1-5 yıl

içinde boşandığı belirlenmiştir. TÜİK 2008 verilerine göre, Ordu ilinde dava süresine göre boşanan aile sayısı incelendiğinde, 231 ailenin 2 aydan az, 127 ailenin 2-4 ay, 96 ailenin 5-8 ay, 68 ailenin 9-12 ay, 47 ailenin 13-18 ay, 21 ailenin 19-24 ay, 13 ailenin 25-35 ay, 11 ailenin 36+ ay davalarının sürdüğü belirlenmiştir. (Vatandaş, 2010).

Ordu ilinde boşanma davalarında gündeme gelen diğer bir konu ise erkeğin alkol ve kumar bağımlılığıdır, yapılan görüşmelerde bağımlı olmasa da birçok eşin alkol aldığı veya zamanında kumar oynadığı belirlenmiştir. Boşanma davası süreci yaşayan çoğu kadının ağır boyutlarda olmasa da mutlaka bir kere fiziksel şiddete mağruz kaldığı ayrıca hemen hemen hepsinin sözel şiddeti yaşadığı, gelen çiftlerde kadınların çoğunun bir kere de olsa psikiyatrik tedavi gördüğü veya anti-depresan ilaç kullandığı bunun yanı sıra erkeklerinde kadınlardan daha az olmakla beraber bu süreci yaşadığı belirlenmiştir. Ordu ili iş istihdamı açısından Japonya' ya göç veren bir ildir, Japonya' da oturma almak adına orada bir evlilik yapmak için boşanan çiftlerde bulunmaktadır, bu amaçla boşanan taraflar genellikle anlaşmalı boşanma yapmaktadır. Gelişen duruma göre erkeğin orada yaptığı formalite evlilik bazen gerçeğe dönüşmekte memlekette kalan kadın mağdur olmakta bu nedenle nafaka ve tazminat davası açmaktadır. Boşanma davalarına yansıyan evliliklerin çoğunun görücü usulü olarak yapıldığı gözlenmektedir. Boşanmada belirgin sebeplerin yanı sıra kişisel istekler, anlaşmazlık ve güvensizlik gibi konularda çiftleri boşanma kararını almaya itmektedir, kötü bir iletişim tarzına sahip olan, başetme ve sorun çözme mekanizmaları zayıf olan çiftler karşılaştıkları en ufak sorunları bile aşamamakta ve çözümsüzlüğe gitmektedir. Evlilik birliği içerisinde gelişen sorunların çözümsüzlüğünün birikmesi ile birlikte taraflar uzun yıllar sonra bile duygusal patlamalar yaşamakta ve tahammülsüzlük durumu geliştirmektedir.

TÜİK 2008 verilerine göre, 654 boşanma vakasından 2'sinin zina, 1'inin cürüm ve haysiyetsizlik, 9'unun terk, 627'sinin geçimsizlik, 4'ünün diğer ve 11'inin bilinmeyen sebepler dolayısı ile boşandığı belirlenmiştir. (Vatandaş, 2010).

Veriler incelendiğinde çiftlerin en çok geçimsizlik sebebiyle boşandığı görülmektedir ancak geçimsizlik adı altında çiftlerin belirtmek istemediği birçok neden olabilmektedir.

Çiftleri boşanmaya iten diğer bir sebep ise, aile müdahalesi olmaktadır, çiftler genellikle evlendikten hemen sonra aile ile birlikte yaşamakta veya ailelerin razı olmadığı bir evlilik yapmaktadır bu durumda, geleceğe dönük sorun yaratmakta kayınvalide ve ailenin diğer üyeleri ile gelin arasında çatışma yaşanmaktadır. Bunun dışında Ordu ilinde gelin kimliğini taşıyan bir kadının mutlaka fındık zamanı olarak adlandırılan Ağustos ayı süresince ailesine yardım etme gerekirse bir müddet köyde yaşama zorunluluğu algısı vardır, bu durumu uyum sağlayamama durumu enteresanda olsa bazen boşanmalara sebep olmaktadır. Yapılan uzlaşma görüşmeleri kapsamında özellikle uzun sürüp daha sonra mahkeme aşamasına taşınan evliliklerin, geri dönüşünün daha zor olduğu yıllarca hiç bir şey paylaşmamış çiftlerin yaşamlarını birkaç saate sığdırmaya çalıştığı ve karşılıklı suçlama şeklinde diyalog geliştirdikleri, zaman zaman birkaç dakika bile birbirlerine tahammül edemedikleri belirlenmiştir.

Ordu ilinde bayanların sosyal yaşamda oldukça önemli yer tuttuğu ve ciddi roller üstlendiği dışarıdan kolayca gözlemlenebilmektedir, kahvede, lokantada, balıkçıda hatta kadının görülmelerine alışık olunmadığı birçok ortamda yer aldıkları ve çalıştıkları görülmektedir. Kadının sosyal yaşamda bu denli yer alması ve hatta bazı alanlarda erkeklere göre daha baskın bir tablo çizmesi kadına ekonomik özgürlük ve özgüven kazandırmaktadır, dolayısıyla dış dünyaya açılan ve sosyal olan kadının beklentileri artmakta, onunla aynı gelişim süreci içerisinde olmayan erkekte onların ihtiyacına cevap veremez hale gelmektedir, dolayısıyla kadın ile erkek arasında bir çatışma hatta sosyal bir uçurum meydana gelmektedir. Bu yapısı itibari ile Ordu kendine özgü bir tablo çizmekte ve çoğu ilde söz konusu olmayan parametreleri taşımaktadır, sosyal yaşamda kadının ve erkeğin rolü evlilikteki sorumlulukları ve beklentileri şekillendirmektedir. Farklı bir yaşayış tarzına sahip olduğu için Ordu ili boşanma konusunda da kendine has nedenleri taşımaktadır. Şu anda Ordu Aile Mahkemesinde %80' i boşanma davası olmak üzere toplam 520 tane

derdest dosya görülmektedir ve bu nüfus açısından oldukça ciddi bir rakamdır, Karadeniz bölgesinde daha fazla nüfusa sahip olan illerde bile bu kadar boşanma davası görülmemektedir.¹

1.8. Boşanmaya İlişkin Kuramlar

Boşanma, kadın ve erkek arasında yasal, duygusal ve cinsel evlilik bağlarının bitirilme kararını içermektedir. Evliliğin yasal bağı mahkemede çözülmektedir. Duygusal bağın çözülmesi ise zaman alabilir. Literatürde boşanmaya yönelik yaklaşımlar olumsuzdan nötre ve nispeten olumluya dek uzanan geniş bir yelpaze içindedir. Bununla birlikte, olumsuz yaklaşımlar diğerlerine kıyasla ağır basmaktadır. Olumsuz yaklaşımlar boşanmayı daha çok sosyal sapma açısından değerlendirmektedir. Toplumu bu denli etkileyen, boşanma olgusunun nedenlerinin araştırılması gerekmektedir (Arıkan,1992).

Bu düşünceden hareketle, 1970'li yıllardan başlayarak boşanma konusunda uygulamalı araştırmalar büyük ölçüde artmıştır. Yine de bunların çoğunun kuramsal bir temeli yoktur. Bununla birlikte,1980'li yıllardan itibaren, sosyolojik nitelikli Sosyal Değiş-Tokuş Kuramı (Social Exchange Theory) ile sosyal psikolojik nitelikli Kriz Kuramı (Crisis Theory) tüm boşanma çalışmalarına damgasını vurmuştur (Arıkan, 1992).

1.8.1. Sosyal Değiş Tokuş Kuramı

Boşanmanın nedenlerini bireysel düzeyde açıklamakta kullanılan bu kuram, bireyin bir ilişkinin ödül ve maliyetlerini algılaması ile ilgilidir. İlişkinin ödül ve maliyetleri önceleri ekonomik açıdan tanımlanmış, ancak sonraları psiko-sosyal boyut da dikkate alınmıştır. Günümüzde bu kurama dayalı başlıca iki model geliştirilmiştir.

¹ Araştırmacının gözlemlerine dayanılarak değerlendirilmiştir.

Bunlardan biri Levinger (1970)'in diğeri de Becker (1981)'in Sosyal Değiş-Tokuş modelleridir.

Levinger'in Sosyal Değiş-Tokuş Modeli: Levinger'e göre evlilikte eşlerin birbirine bağlılığı üç temel faktöre bağlıdır:

1. Evliliğin çekicilikleri
2. Engeller
3. Alternatiflerin çekiciliği

1.Evliliğin Çekicilikleri: Bu çekicilikler, eşe duyulan sevgi ve saygı, arkadaşlık, dostluk gereksinimi, cinsel doyum, ev sahipliği, kocanın geliri, eğitim düzeyi ve"; mesleği, sosyal benzerlik gibi bir evliliğin korunmasını ve sürmesini sağlayan faktörlerdir. Genel olarak, evliliğe bağlılık ile eşe duyulan sevgi ve saygı arasında doğru yönde bir ilişki vardır. Dostluk ve arkadaşlık gereksinimi ile evliliğe bağlılık da birbirleriyle ilişkilidir. Cinsel doyum ise evliliği çekici kılan bir başka önemli faktördür. Bununla birlikte, üst sosyo-ekonomik düzeyde, cinsel duyumsuzluk, alt sosyo-ekonomik düzeydekilere kıyasla daha fazla boşanma nedeni olarak ileri sürülmektedir. Kocanın geliri ile boşanma arasında ters yönde bir ilişki vardır. Evliliğin çekicilikleri yoksullar arasında en düşüktür. Ev sahipliği ise tek başına bir çekicilik kaynağı olmamakla birlikte, evliliği ayakta tutan bağları güçlendirmektedir. Bu açıdan, ev sahibi olma ile boşanma arasında ters yönde bir ilişki vardır. Kocanın eğitim düzeyi ve mesleği ile boşanma arasında da benzer bir söz konusudur. Son olarak, sosyal benzerlikler (dini inanç, yaş ve eğitim gibi)'de eşlerin iletişimini olumlu yönde etkileyen çekiciliklerdir.

2. Engeller: Engeller, evlilik ilişkisinin sürmesini zorlayan güçlerdir. Bağımlı çocukların varlığı, evli kalmanın zorunlu olduğuna duyulan inanç, din, birincil grup ilişkileri ve toplumsal damga başlıca engellerdir. Çocuklar özellikle küçük çocuklar evliliği sona erdirme açısından bir engeldir, öte yandan, evliliği sürdürmeyi zorunlu görenler, boşanma olasılığını düşünmeyi bile kendilerine yasaklamaktadır. Boşanma deneyimi olan bireyler, yeni evliliklerinde bu olasılığı daha kolay düşünmektedir.

Boşanmayı yasaklayıcı dinler, yasaklamayanlara göre daha fazla boşanmayı engellemektedir. Ayrıca güçlü akrabalık ilişkilerini destekleyen kültürlerde desteklemeyenlere göre boşanma oranları daha düşüktür. Boşanmayı onaylamayan toplumsal tutumlar da önemli bir engeldir. Böyle tutumlar, kırsal kesimde kentlere kıyasla daha yüksektir. Bu nedenle kırsal kesimde boşanmalar daha azdır. Boşanmanın velayet ve nafaka gibi yükümlülükleri de boşanmayı göze alma açısından birer engel olarak işlev görebilir.

3. Alternatiflerin Çekicilikleri: Levinger'e göre bireyler, evlilik ilişkisi dışındaki bir durumu, kendi evlilik ilişkilerinden daha çekici olarak algılamadıkça boşanmaya yanaşmazlar, Çekicilik-mutlaka,, "başka bir kadın veya erkek" değildir. Bazen evlilik-ilişkisi çekiciliğini o kadar yitirmiştir ki başka birisi olsun ya da olmasın, herhangi bir alternatif tercih-edilebilir. Başlıca alternatifler bağımsızlık, kendini gerçekleştirme ve potansiyel eşler olabilir. Boşanmaların yaklaşık %15 ile %35'i başka birisini yeğlemek nedeniyle gerçekleşmektedir (Levinger 1970). Kadının kocasından bağımsız bir gelire sahip olması da onu boşanmaya daha hazır hale getirmektedir. Ayrıca, kadının güçlü ve atak olması gibi çekici özellikler bazen değişik alternatiflerin oluşmasına hizmet edebilir: Güçlü, iyi eğitim görmüş, yüksek prestijli mesleği olan kadınlar, evlilik dışında da kendilerine yeteceklerini düşünebilirler (Levinger 1976).

Becker'in Sosyal Değiş Tokuş Modeli: Becker, evlilik ilişkisinde eşlerin periyodik olarak, evli kalmanın yarar ve maliyetlerini gözden geçirdiklerini ileri sürmektedir. Becker' in modelinde temel önerme, insanların bilgi eksikliği içinde yaşadıklarına ilişkindir. Ona göre, evlilik piyasasındaki (marriage market) bireyler, potansiyel eşlerinin özelliklerine (trait) ilişkin bilgileri sınırlı olduğu için onların yararlılığı (utility) hakkındaki bilgileri de eksiktir. İnsanlar evliliklerinde de bekarlıklarındaki gibi rahatlıkla başka eşler arayabilselerdi ve evlilikler önemli bir maliyet olmaksızın bitebilseydi karşılaştıkları ilk uygun kişilerle evlenebilirler; evliyken de aramayı sürdürebilirlerdi. Oysa evlilik, bekâr kişileri elde etmeyi engellemektedir. Bu nedenle kişiler karşılaştıkları ilk uygun (reasonable) kişiyle evlenmemekte, "daha iyi" potansiyel eşler hakkında bilgi toplamayı ve onları

aramayı denemektedirler. Fazla incelemek ve bilgi sahibi olmak evlilik tercihlerinin (marital choices) niteliğini yükselterek evlilikten beklenen yararları arttırır. Ancak zaman, enerji ve diğer kaynakların tümü araştırmaya ayrılırsa, araştırmanın uzamasıyla birlikte evlilikten sağlanacak yararlar gecikir, özellikle rasyonel kişiler, aramanın maliyetini arttırmamak için son buldukları daha iyi kişilerle evlenmektedirler (Becker, 1981).

Yoğun araştırmayla toplanan bilgi, eşlerin özelliklerini tahmin etmekte kullanılmaktadır. Değerlendirilmesi güç olan özellikler, kısmen belirgin özelliklere (din, eğitim, aile, fiziksel görünüş, vb) ilişkin bilgileri kullanarak tahmin edilir. Fiziksel görünüş ve aile özgeçmişi gibi özellikler hakkında kolayca bilgi sahibi olunurken genetik yüklülük, kişilik, duygu gibi sağlıklı bir evliliği belirleyici özellikler hakkında doğrudan bilgi toplamak kolay olmamaktadır (Arıkan,1992).

Becker'e göre, boşanmaların çoğunun evliliğin ilk yıllarında olmasının nedeni "evlilik piyasası" sındaki yetersiz bilgilerdir. Zamanla evlilik ilişkisi içinde daha fazla bilgi sahibi olunmaktadır. Evliliklerinin ilk yıllarında boşanmış kadınlar, boşanmanın temel nedeni olarak, eşlerinin "güç bir insan" olmasını ve değer çatışmalarını ileri sürmektedirler. Çünkü bu özellikler evlendikten birkaç yıl sonra çok daha iyi değerlendirilmektedir. Buna karşılık, "başka bir kadının varlığı" gibi konularda bilgi sahibi olmak daha uzun zaman alabilir ve uzun yıllar sonra gerçekleşen boşanmalarda daha önemli olabilir (Becker, 1981).

Evliliğin ilk birkaç yılında bilgilerin "daha hızlı" toplanması, boşanmanın daha çok bu yıllarda gerçekleşmesinin nedenidir. Nitekim tüm boşanma istatistikleri, boşanmaların en fazla ilk birkaç yıl içinde gerçekleştiğini, dört veya beş yıl sonra giderek azaldığını göstermektedir. Kuşkusuz daha sonraki yıllarda çocuklar, ortak mülkiyet gibi çeşitli faktörler boşanmaların az görülmesinde etkilidir. Öte yandan Becker'e göre insanlar "ancak ve ancak" her ikisi de "birbirleri için en iyi alternatif" olduklarını düşünürlerse evlenirler. Yine bir çift ancak ve ancak, evlendikten sonra toplanan olumsuz ve beklenmedik bilgilere dayanarak, evliliği sürdürmenin

sağlayacağı "net yararlar" boşanmanın sağlayacağı "net yararlardan" az olursa boşanacaktır (Becker, 1981).

Her iki modelin çeşitli ortak öğeleri vardır: Levinger'e göre evliliğin çekicilikleri, alternatiflerden ağır basarsa çift evliliklerini sürdürecektir. Becker'de temelde aynı şeyi vurgulamaktadır: Eşler, ancak, evli kalmaya ilişkin yarar ve maliyet oranı, evliliğin çözülmesine ilişkin yarar ve maliyet oranından yüksek olursa evli kalacaktır. Eşler bilinçli veya bilinçsiz olarak evli kalmanın yararlarıyla boşanmanın yararlarını değerlendirmektedir. Değerlendirme sonucu evli kalmanın yararları, boşanmanın sağlayacağı yararlardan daha az ise boşanma gerçekleşir. Bir evliliğin özellikle de uzun süreli evliliğin temel yararları dostluk, sevgi, şefkat ve cinselliğin dışavurumudur. Ayrıca paylaşılan inançlar, hastalık gibi zor koşullarda dayanışma, ekonomik güvenlik ve çocukların varlığı da önemli yararlardandır. Bunlar, evlilikten sağlanan doyumu arttırarak evliliğin dengesini korumaktadır. Evliliğin olumsuz yanları ise beklenenlerle bulunanlar arasındaki dengesizlikten kaynaklanmaktadır, Kuşkusuz bu dengesizlikte evlilik süresi, eşlerin yaşları, çocuk sayısı ve çocukların özellikleri, sosyo-ekonomik statü gibi faktörler de etkilidir (Leviner, 1976).

Wright (1988) Sosyal Değiş Tokuş Modellerinin iki özelliği olduğunu belirtmektedir:

1) Bu modeller, bireylerin evlilik ilişkisinden birtakım kazançları ve kayıpları olduğu şeklinde rasyonel değerlendirmeler yaptıklarını varsayan "ekonomik" bir temele dayalıdır. Kişiler, aşırı maliyeti göze alamadıkları, dışarıdaki alternatiflere kıyasla evliliklerinde buldukları "daha kârlı" olduğu sürece evli kalacaklardır.

2) Bu modellere göre, evliliği sona erdiren taraf bu ilişkinin bitmesini en çok isteyen eştir. Başka bir deyişle boşanma kararını veren taraf, evlilik ilişkisini en az çekici bulan, ilişkiyi terk etmesini önleyen çok az engeli olan, buna karşılık, evlilik dışında en fazla kaynağı olan kişidir (Wright, 1988).

1.8.2. Kriz Kuramı

Kriz kuramına dayalı başlıca modeller Hill (1949)'in ABCX modeli, Mc Cubbin ve Patterson (1982)'un çift ABCX modeli (Double ABCX model) ve Wiseman (1975) Yas modeli (Grief model)'dir.

Hill (1949)'in ABCX modeline göre A (Stres yaraticı olay), B (Ailenin krizi karşılama kaynakları) tarafından hafifletilmektedir. Ancak, C (Ortaya çıkan durumun aile tarafından tanımlanması) X'i (kriz) üretmektedir.

Mc Cubbin ve Patterson (1982) un Çift ABCX Modeli ise Hill'in ABCX modelinin kriz sonrası değişkenlerin eklenerek güçlendirilmiş biçimidir. Bu modele göre A'lar stres yaraticı olaylardır. Bu olaylarla birlikte normal aile yaşamı değişmektedir. Ailenin uyum yapma çabalarından yeni stresler oluşmaktadır. B'ler mevcut kaynaklardır. Bunlar, aile krize tepki verirken gelişen veya güçlenen uyum kaynakları olarak da nitelendirilebilir. C'ler ailenin stres yaraticı olayı ye aynı zamanda krizi algılamasıdır. Jüçmer krizi göstermektedir. Ancak X'ler krizin yanı sıra ailenin yeni duruma uyumunu da içermektedir. Model, ailenin kaynaklarının ve algılamasının stres yaraticılarının etkisini ve gerilimi kısmen hafifletebileceğini veya tampon olacağını; öngörür(McCubbin, Patterson, 1982).

Kriz kuramı çerçevesinde geliştirilmiş ve günümüzde popüler olan bir model de Wiseman (1975), Kübler-Ross'un Yas (grief) modeline dayanan modelidir. Bu model krizi şöyle tanımlanmaktadır: Bir olay, mevcut dengeyi bozmuşsa ve mevcut savunma mekanizmaları, eski dengenin sağlanmasında yetersiz kalıyorsa bu olay "kriz" dir. Ortaya çıkan olay, bir tehdit veya kayıp olarak algılanabileceği gibi, mücadele edilecek bir durum olarak da algılanabilir. Farklı algılamalar, farklı tepkilere yol açar. Buna göre, temel gereksinimlere veya kişilik bütünlüğüne yönelik bir tehdidin algılanması anksiyete tepkisine kayıp, depresyon tepkisine ve mücadele edilecek bir durum da yeni sorun çözme yöntemlerinin geliştirilmesine yol açacaktır. Boşanma, her üç tepkiyi de içermektedir. Bu tepkiler, krizin başlamasından, boşanma

kararının alınmasına ve yeni bir yaşam tarzının oluşturulmasına dek görülür (Wiseman, 1975).

Wiseman (1975) 'in modeli beş aşamalıdır:

1) **İnkâr:** Boşanma süreci, boşanmaya karar verilmesinden çok önce başlamış olabilir. Dolayısıyla, bu ilk aşama, "duygusal boşanma" olarak tanımlanmaktadır. Bu aşama, aynı zamanda, ailenin önemli yaşam stresleriyle başa çıkamadığını göstermektedir. Bu aşamada, evlilik ilişkisini sürdürebilmek için inkâr yoğun olarak kullanılmaktadır. Eşler, tüm varlıklarıyla kendilerini evliliğe adadıklarını ileri sürmektedir. İnkâr yoluyla uyum yapma çabasının bir başka biçimi de eşlerin, çocuklar gibi birtakım mantıklı gerekçelerle boşanmayı gündeme getirmekten kaçınmalarıdır. Böyle bir durumda, herhangi bir stres, evlilik dengesinin iyice bozulmasına, yol açabilir. Bu stresler yeni bir doğum, iş değişikliği, çocuğun okuldan atılması gibi çeşitlilik göstermektedir, Her türlü stres, evlilik sistemi bu durumun üstesinden gelecek kadar esnek değilse önemli bir krize yol açabilir.

2) **Kayıp ve Depresyon:** Stresin oluşumuyla, evlilikte bir şeylerin kötü gittiğini inkâr etmek olanaksızlaşır. Eşler, artık sorunları birlikte aşamayacaklarını; beraberliklerinin bir sorun olmaya başladığını kavrarlar. Bu noktada, eşlerden biri, yorgunluk, dalgınlık, ümitsizlik, baş ağrısı gibi depresif belirtiler geliştirebilir. Bunların yanı sıra keder, iletişimsizlik ve yabancılaşma da görülebilir. Eğer, krizin bu noktasında, evliliği sona erdirmeye düşüncesi açıkça tartışılmıyorsa yabancılaşma ve iletişimsizlik yoğunlaşabilir.

3) **Öfke:** Evliliğin sona erdirilmesi bir gerçek olarak kendini gösterdiğinde depresyondan öfkeye geçilir. Bu aşamada çift ilk kez velayet, nafaka, malların paylaşılması gibi konuları konuşmaya, hukuk danışmanlarına başvurmaya başlar. Tartışılan konular çatışmayı ve buna bağlı olarak öfkeyi arttırabilir. Ayrıca, ergen çatışmalarına benzer durumlar oluşabilir. Eşlerden birinin cinsel taşkınlıkları, müsrifliği, giyimine ve fiziksel görünümüne aşırı özen göstermesi diğerini öfkeliendirir. Eşler, kendilerine sık sık "evliliği kurtarmak için yeterince çaba harcayıp harcamadıklarını" sorarlar? hatta son çare olarak aile danışmanlarına, psikiyatlara başvurabilirler. Bununla birlikte, Ltfiseman' a göre çok az evlilik kin

ve öfke duymadan sona ermektedir. Ancak, bu olumsuz duyguların eşten ayrılığı kolaylaştırma olasılığı vardır.

4) **Yeni Bir Yaşam Tarzının ve Kimliğin Oluşturulması:** Boşanma sürecindeki bireyler zamanla öfkelerini azaltarak daha çok "şimdi ve gelecek" hakkında planlar yaparlar. "Boşanmış kişi" olma düşüncesine uyum yapma yolları ararlar. Dolayısıyla bu aşamada ilk hedef, mesleki, cinsel ve sosyal yönleri olan yeni bir kimliğe işlerlik kazandırmaktır. Bu aşamada kişilik, yeni uyum yapma yöntemlerinin gelişimine açıktır. Daha düşük işlevsellik düzeyine ve depresyona gerileme olasılığı da vardır. Bununla birlikte daha çok eskiden çözülemedi kimlik sorunlarını yeniden gözden geçirme söz konusudur.

5) **Kabul ve Entegrasyon:** Boşanmış kişinin kendisini mesleki, sosyal ve cinsel açıdan yeterli görmeye başlamasıyla yeni bir işlevsellik düzeyi de yavaş yavaş kabul edilir. Evliliğin sona ermesinden kaynaklanan depresyon azalmaya, sosyal ilişkiler güçlenmeye başlar. Kendisiyle ilgilenen, olduğu gibi kabul eden insanları gördükçe kendisine ilişkin düşünceleri düzelir. Eski eşe duyulan kızgınlık azalır onu ve eski evliliği olduğu gibi kabul eder. Bu kabul, boşanma sürecinin tamamlanmasında önemli rol oynar. Böylece kişi, gerekli durumlarda (örneğin, çocukla ilgili konularda) eski eşi ve akrabalarıyla yeni ve sağlıklı ilişkiler kurabilir. Bağımsız bir kişi olarak, yaşamının yönünü çizebilir ve olumsuz bir evlilik ilişkisinin bile kendi gelişimine katkısı olduğunu düşünebilir (Arıkan, 1992).

1.8.3. Boşanma Konusundaki Yaklaşımlar

1.8.3.1. Sosyo-Kültürel Yönden Boşanma

Boşanma olayı; sebepleri, gerçekleşme şekli ve sonuçları yönünden; dini inançlardan, geleneklerden ve hukuki düzenlemelerden etkilenmektedir. (Arıkan, 1996, s.:3). Nitekim bazı toplumlarda boşanma asla kabul görmemiş, buna karşılık özellikle modern çağda bazı toplumlarda, olağan ve hatta sıradan bir durum olarak algılanmıştır.

Ülkemizde halkın boşanmaya bakış açısını gösteren önemli bir bilimsel çalışma olan “Halkın Boşanmaya İlişkin Tutumları Araştırması”nın sonuçlarına göre (Arıkan, 1996, s.:11) özellikle kültürel değişime açık kesimde bulunan bireylerin, aile kurumuna ve eşlerin birbirlerine karşı konumuna ilişkin bakış açılarında önemli değişiklikler yaşanmaktadır. “Bağımlılık” yerine “bağlılık” kavramı öne çıkmakta, cinsiyetten kaynaklanan evlilik içi roller başkalaşmakta ve bu durum boşanmaya ilişkin bakış açılarını da etkilemektedir. “Farklılaşan değerlendirmelerin başında, tüm çabalara karşın yolunda gitmeyen evlilikleri ‘her ne pahasına olursa olsun’ sürdürmenin aile üyelerine çoğu zaman daha fazla zarar vereceği düşüncesi gelmektedir. Çocukların varlığının da bir evliliği sürdürebilmek için yeterli olmayacağı düşünülmektedir.” (Bilir, Dabanlı, 1991, s.:144).

Eğitim seviyesi yüksek olanların boşanmaya ve boşanmış bireylere karşı tutumları daha olumlu olmaktadır. Bunlar bütün çabalara rağmen evliliğin yürümeyeceğinin anlaşılması halinde boşanmayı çözüm olarak görmektedirler. Buna karşılık eğitim seviyesi düşük olanların boşanma ve boşanmış bireylere karşı bakış açılarında; -yanlış bilgilenme ve önyargılı olma gibi sebeplerle- mantıki değerlendirmelerden çok, acıma, öfke ve hatta tiksinti gibi duygular ağır basmaktadır (Arıkan, 1996, s.:12).

Boşanmaya karşı olumsuz tutumda kültürel değerlerin önemli bir etkisi vardır. Her şeyden önce boşanmış kişi, bir evliliği sürdüremeyecek ve karısını ya da kocasını idare edemeyecek kadar beceriksiz olmakla itham edilmektedir. Ancak bu baskı diğer yandan boşanmayı önleyen bir durum da oluşturmaktadır. Boşanmış kadının toplumsal baskıdan zarar göreceği endişesi yanında, varsa çocukların da boşanma nedeniyle bir anlamda anne ya da babasını kaybedecek olması boşanmaya ilişkin olumsuz tutumların başlıca sosyal kaynakları durumundadır (Akyüz, 1983, s.:4).

1.8.3.2. Dini Yönden Boşanma

Hristiyanlık dininin çeşitli mezheplerinde, boşanmaya ve yöntemine karşı farklı yaklaşımlar sergilenmektedir. Ancak bunlardan biri çağdaş gelişmiş ülkeleri de etkileyecek ölçüde önemli bir farklılık göstermektedir: Katolik mezhebinde evlilik eşlerin ömrü boyunca devam etmesi gereken kutsal bir kurumdur ve boşanma cinsel ilişkinin bulunmadığı hallerde ve papanın izniyle gerçekleşebilecek bir durumdur. Bu nedenle çok sınırlı haller dışında Katolik mezhebinin boşanmaya izin vermediği kabul edilmektedir 0,1 Bu mezhebin etkileri bazı Güney Amerika ülkelerinin hukuk düzenlerinde halen kendisini göstermektedir.

Müslümanlıkta, temel dini kaynak durumunda olan Kuran’da boşanma yasaklanmış değildir. Boşanmış erkek ve kadının hukuki durumu ile ilgili çeşitli hüküm ayetleri vardır. Ancak evlilik ve aile kurumunun toplumun temeli olarak algılanması ve bu yönüyle bir anlamda kutsal kabul edilmesi nedeniyle, mümkün olduğunca devamından yana bir tavır konulmuştur. İslam dininin temel kaynaklarından biri durumunda olan Peygamberin sünnetinde de boşanma hoş karşılanmamaktadır (Aktan, 1993, s.:409). Örneğin, “Allah’ın katında mübahların en sevilmeveni boşamadır”, “Evlenin, boşanmayın, çünkü Allah zevkine ve keyfine düşkün erkek ve kadınları sevmez”, “Kadınlarınızı ancak zina töhmetiyle boşayabilirsiniz” mealindeki hadisler İslam dininin Peygamberinin konuya bakışını özetlemektedir. Türk toplumunda boşanma kurumuna karşı gösterilen tepkide bu bakış açısının önemli bir katkısının olduğu açıktır.

İslam dininde temel boşanma sebebi şiddetli geçimsizlik ya da imtizaçsızlık denilen haldir. Bunun dışında; erkeğin fena muamelesi, bakire olduğu umulan kadının bakire olmadığına anlaşılması, erkeğin iktidarsızlığı, kadının kısırlığı, erkeğin evi geçindirememesi, kadının zinası, erkeğin ikinci evliliği nedeniyle kadının ihmal edilmesi gibi hallerin de boşanma sebebi yapıldığına rastlanmaktadır (Yalçınkaya, Kaleli, 1988, s.:314; Savaş, 1993, s.:524; Aktan, 1993, s.:409). İslam hukukunda boşanma kararını erkeğin tek yanlı olarak verdiği haller yanında, -

tarafların talebi şart olmaksızın- kadı tarafından da boşanmaya hükmedilebilmektedir.

1.8.3.3. Hukuki Yönden Boşanma

Dini inançların etkisiyle boşanmayı yasaklayan Güney Amerika'daki birkaç ülke dışında bütün ülkelerde hukuk düzenleri boşanma kurumuna yer vermişlerdir (Akıntürk, 1996, s.:203). Bazı ülkelerde boşanma hem esası hem de usulü itibariyle kolaydır. Buna karşılık diğer bazı ülkelerde boşanma esas itibariyle ağır şartlara bağlanmış ve zorlaştırılmış bulunmaktadır (Aile Politikaları, 1991, s.:21,67,170, 191).

Bazı ülkelerde boşanmanın kolaylaştırılması gerektiği konusunda çeşitli tartışmalar yaşanmış, bunların çoğunda özellikle son otuz yıl içinde yapılan çeşitli kanun değişiklikleriyle boşanmayı kolaylaştırıcı düzenlemeler kabul edilmiştir. Bu konu toplumun aile kurumuna karşı yaklaşımı ile doğrudan ilgilidir. Özellikle Fransa ve ABD'nin bazı eyaletleri bu konuda hızlı bir değişim sergilemişlerdir (Aile Politikaları, 1991, s.:62-63, 166).

Ülkemizde evliliğin sağlıklı devamına ve böylece boşanmanın önlenbilmesine yönelik çeşitli hukuki çözümler yanında, yürümeyecek bir evliliğin hakim kararı ile sona erdirilmesi imkanı da vardır.

12.5.1988 tarihinde 3444 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önce, Medeni Kanuna göre, eşlerin müştereken razı olduğu hallerde dahi boşanma hakimnin ikna olması ve diğer bazı şartların bulunmasına bağlı idi. Aynı dönemde, eşlerden biri boşanmayı istemiyorsa ve özellikle de boşanma noktasına gelinmesinde kendisinin kusuru daha ağır değilse hakim boşanma kararı veremiyordu. Bu durum fiilen sona ermiş olan ancak hakimnin boşanma kararı verememesi nedeniyle hukuken süren çok sayıda evliliğe ve buna bağlı sosyal problemlere sebep olmaktaydı (Cansel, 1977, s.:93). Bu problem, bilhassa fiilen bitmiş bir evlilik nedeniyle ayrı yaşayan eşin

başkasıyla birlikte yaşamasının zina sayılmasından ve buna hukuken izin verilmemesinden kaynaklanmaktaydı (Gürsoy, 1977, s.:35).

Bu durum nedeniyle kanun değişikliğine gidilmiş olup, bir boşanma davası açılmış ve herhangi bir sebeple “ret” edilmiş olmak şartıyla, bu kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç yıl boyunca müşterek hayatın yeniden kurulamaması halinde, eşlerden birinin talebi üzerine hakim tarafından, başka bir şart aranmaksızın boşanma kararı verilmesi zorunluluğu getirilmiştir.

Bu bilgilerden çıkan sonuca nazaran; Türk Hukukunda boşanma kurumu bir olgu olarak kabul edilmiş ve bununla yetinilmeyerek, bazı hallerde –takdire dayanmayan bir biçimde- boşanma kararı verilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Diğer deyişle eşlerden birinin evliliğin devamını istememesi ve bunu sağlamak üzere üç yıl ayrı yaşaması halinde artık boşanmayı engellemek mümkün değildir.

1.9. Boşanma Sürecinde Ailelerle Sosyal Hizmet

1.9.1. Sosyal Hizmet Uzmanının Roller

Aile ve aileyi oluşturan bireyler, zaman zaman çeşitli bedensel, ruhsal, sosyal, çevresel ve fiziksel sorunlarla karşılaşır. Bu sorunların beraberinde getirdiği rahatsız edici, engelleyici sonuçlarla mücadelede girişen aile bazı sorunlar karşısında başarılı olur, bazı sorunlar karşısında da başarılı olamaz. Kayıplar kimi zaman kalıcıdır, kimi zaman bugünü ve geleceklerini olumsuz etkiler, bu kayıplar bazen o derece etkilidir ki önce ailenin kendi çevresini ve daha sonra toplumun sağlığını, refahını ve geleceğini tehdit edici boyutlara ulaşabilir. Elbette bu sonuç çok sayıda ailenin sözü edilen olumsuz süreçleri yaşaması ile oluşabilir. Sosyal bilimlerde bu konudaki toplumsal etki oranının % 5 olduğu ifade edilir ki, bu büyük doğal afetlerde, makro ekonomik krizlerde ve savaşlarda bu orana ulaşılabilir. Yani araştırmaya değer toplumsal risk oranının %5 olması halinde üzerinde araştırmaya değer bulunması söz konusu edilmiştir. Şu veya bu sebeple ülkemizde sözü edilen sosyal risk eşiği aşılmıştır. (Bulut,1999)

Öyleyse toplumun refahını, barışını ve kalkınmasını derinden etkileyen aile sorunlarına somut, somut olduğu kadar işlevsel ve gereksinimlerini önceden görebilen ve koruyucu, önleyici, rehabilite edici, yönlendirici bir müdahaleyi yapabilecek donanımlı bir meslek uzmanına gereksinim vardır. Bu donanımlı meslek elemanı, mesleki felsefesi rol ve fonksiyonları ve amaçlar açısından sosyal hizmet uzmanlarıdır. (Harris,1986)

Aile kurumunun karşı karşıya bulunduğu karmaşık sorunlar karşısında ailenin baş edebilme yeteneğinin doğrudan sosyal hizmet uzmanları ile desteklenmesi, bireyin karşısına çıkan sorunların başlıca nedeni kabul edilen bireyin kişiliğindeki sürekli değişim ve gelişimi öte yandan yaşadığımız toplumda meydana gelen değişmelerden kaynaklanan sorunlar karşısında yeni durumlar karşısında yeni ve uygun tepki verebilme yeteneğinin geliştirilmesi ve psiko-sosyal uyumunun sağlanmasında etkin ve atak, aile için uzun süreli o aileyi oluşturan tek tek bireyler içinse kısa süreli mesleki müdahaleleri içeren bir mesleki müdahale ve makro düzeyde çalışma yapılması gereklidir. (Kut,1986)

Sosyal hizmet açısından, makro düzeyde aile ile çalışma temelini teşkil eden yapısal unsurlar ve temel tanım şu şekilde özetlenebilir. Bir ailenin özgürce tercih ve tespit ettiği, başlangıçta kendi isteği ile kayıtlı bulunduğu bir Aile Danışma Merkezi gözleminde, desteğinde ve kontrollü bir uygulamalı süreçtir. Burada ailelerin istediğinde çalıştığı meslek elemanını değiştirme hakkının verildiği bir özgürce seçme hakkı da bulunmaktadır. Esasen makro düzeyde aile ile çalışan sosyal hizmet uzmanları kendilerine müracaat eden ailelerin bugünlerini ve geleceklerini en uygun ve en uyumlu bir biçimde yapılandırmalarında psiko-sosyal yardımı verirken, ailenin karşı karşıya kaldığı ve kalabileceği güçlükler karşısında (boşanma, ölüm ...) sorun çözücü rolünü, koruyucu, önleyici, rehabilite edici işlevlerin yerine getirirken donanımlı olması önem taşımaktadır.(Güran,1983)

Bilindiği gibi dünya sağlık örgütünün sağlıklı insan tanımında; Sağlıklı insan, sadece hastalığı ve sakatlığı bulunmayan insan değil aynı zamanda fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden tam bir iyilik hali içinde bulunan insandır seklide ifade edilmektedir.

1.9.2. Sosyal Hizmet Mesleki Yöntem, Teknik ve Yaklaşımları

1.9.2.1. Yöntemler

1. Sosyal Kişisel Çalışma
2. Grup Çalışması
3. Toplumla Çalışma

1.9.2.2. Yaklaşımlar

1. Fonksiyonel Yaklaşım
2. Problem Çözme Yaklaşımı
3. Davranışsal Yaklaşım
4. Sistem Teorisi ve Aile Tedavisi Yaklaşımı
5. Kriz Tedavisi Yaklaşımı
6. Sosyalleştirme Yaklaşımı
7. Ekolojik Yaklaşım

1.9.2.3. Müdahale Teknikleri

1. Beden Hareketleri
2. Kas Gevşetme ve Masaj
3. Düşünce Yapısını Değerlendirme
4. Kendine Direktif Verme
5. Model Olma
6. Strese Karşı Bağışıklık Kazandırma
7. Empati
8. Yorumlama
9. Gerçekle Karşı Karşıya Gelme
10. Dirençle Karşılaşma Durumlarında;
 - a. Olumlu Anlam Verme ya da Değerlendirme
 - b. Sorunu, Bireyin Kendini Geliştirme Fırsatı Olarak Tanımlama
 - c. Kişiyi Direnç Tepkisi ile Yüz yüze Getirme

1.9.2.4. Sorun Çözme Süreci

1. Sorun Çözme Alternatiflerini Geliştirme Sürecine Aile Üyelerinin Aktif Katılımını Sağlama
2. Alternatifleri Değerlendirip Uygun olanı Seçme
3. Psiko-Sosyal Tedavi Olarak Sorun Çözme Süreci
4. Aile Üyeleri Arasında Yapıcı İletişimin Artmasını Sağlayarak Etkileşimi Geliştirme Süreci
5. Aile İçinde İşlevsel Olmayan Kuralların Değişmesini Sağlama Süreci
6. Aile Üyelerinin Birbirleri ile Tartışmaktan Vazgeçmelerine Yardım Etme Süreci
7. İşlevsel Olmayan Etkileşimleri Sağlıklı Biçimde Düzenleme Süreci
8. Aile Üyelerinin Değişme Konusunda Karşılıklı Anlaşmalarını Sağlama Süreci
9. Ailede Yanlış Düşünce ve İnançları Düzeltme Süreci
10. Aile İçinde İşlevsel Olmayan Kutuplaşmaları Giderme Süreci
11. Aile Birliğini Güçlendirmek ve Aile Sınırlarını Belirleme Süreci

Görüldüğü gibi sosyal kişisel çalışma yönteminin temel işlevleri makro düzeyde aile ile sosyal hizmet için geçerli ve yeterli bir zemin oluşturmaktadır. (Glick,1980)

1.9.3. Sosyal Hizmet Yaklaşımı

Toplumun en temel kurumlarından birisi olan aile sistemi sosyal hizmetin müdahale odağında da önemli bir yer tutar. Günümüzde yaşanan ekonomik sorunlar, küreselleşme sürecinin aile sistemine olumlu ve olumsuz yansımaları aileyi doğrudan etkilemektedir. Toplumdaki ihtiyaç sahiplerine destek olmak ve profesyonel hizmet vermekte sorumlu sosyal hizmet disiplini de, bu sisteme etkili müdahale yollarını geliştirme çabası içindedir. Müdahale kavramı sosyal hizmet literatüründe 1960 'lardan sonra girmeye başlamıştır. "Aile sistemine müdahale" kavramı ise çağdaş sosyal hizmet kavramlaştırmasının bir ürünüdür. Başlangıçta müdahale kavramıyla ilgili çok dar kapsamlı açıklamalar yapılmıştır. Bu dönemde müdahale teşhis

sürecinde tedavi kavramının karşılığı olarak ele alınmıştır. Teşhis sosyal hizmet müdahale sürecinin bir parçasıdır ve müdahale, gereğini yerine getirmek üzere yapılanları ifade eden bir kavramdır (Johnson, 1995, s.:3). Çağdaş sosyal hizmet uygulamalarında birçok önemli faktörün etkisiyle bu kavramda (müdahale) bazı önemli değişiklikler olmuştur. Çalışmanın daha sonraki bölümlerinde tartışılacak olan genel sistem kuramı ve iletişim kuramının aile terapisindeki yeri ele alınacaktır. Ancak bu kuramın öneminin ortaya çıkmasını sağlayan bu faktörleri burada ele almanın gerekli olduğu düşünülmüştür.(Turan,1999)

1. Teşhis ve tedavi, hastalıklarla ilgili tıp biliminde temel olan iki kavramdır. Ego psikolojisindeki baş etme ve sosyal fonksiyon gibi yeni kavramlaştırmalar teşhis ve tedavi odaklı kavramlaştırmaların sorgulanmasına neden olmuştur.

2. Sosyal hizmetin önemli müdahale yollarından olan, kişisel çalışma, grup çalışması ve toplumla çalışma uygulamaları arasında bazı benzerlikler olduğu görülmüştür. Toplum organizasyonu ve bazı grup çalışması uygulamalarının tedavi kavramı içine oturtulamayacağı ve bu nedenle de uygulamadaki benzerlikleri kapsayıcı farklı bir terminolojiye ihtiyaç duyulmuştur.

3. Tıbbi modelin birçok değişik türünün ortaya çıkışı, uygulamada tedavi yaklaşımının sorgulanmasına hatta reddedilmesine neden olmuştur. Müdahale kavramı birçok yardım mesleğinde kullanılabilir. Sosyal hizmet bu kavramı kendi kullanımıyla uygulamasına uyarlamıştır.(Bell, 1975).

4. Sosyal sistem teorisinin kullanımı genişlemiştir. Bir bireyi sosyal sistem içinde bir durum olarak ele alış sosyal sistemlere müdahale kavramlaştırmasıyla birlikte ortaya çıkmıştır. Bu tarz ele alışta müdahale sistemik bir düşüncedir. Sosyal sistemler bakışında sistemler arasındaki ilişkiler ve herhangi bir alt sistemdeki değişikliğin diğer sistemlere etkisi ve alt sistemler arasındaki ilişkiler değişimin odağında yer alır. Bu doğrultuda aile bir sistem olarak içinde bulunduğu kültürel yapının, topluluğun bir alt sistemidir. Aile içindeki bireylerde, kendine has bütünlüğü ile sistemik bir yapıdır.(Kessler,1980).

5. Çağdaş sosyal hizmet kuramında, müracaatçı sistemlerine yönelik daha saldırgan bir kavramlaştırma gelişmiştir. Bu bakış sosyal hizmet müdahalesini de etkilemiştir. 1960'lı yıllar boyunca, sosyal hizmet sorun alanları, yeni durumlarla ilgilenmek durumunda kalmıştır. Bu süreçte müracaatçı sistemlerinin kendi içe bakış ve algılamalarında değişikliklerle yaşamlarında değişiklik yapma yönünde ki müdahale yaklaşımı, daha radikal daha girişimci çevresel odağı ve sistemi göz önünde bulunduran yeni yaklaşımlarla yön değiştirmiştir (Johnson, 1995). Sosyal hizmet uygulamasındaki bu değişiklik yalnızca kavramsal bir değişiklik değil, herhangi bir durum içindeki bireye (ailesi içinde-aile toplumun içinde bir sistem) bakışla ilgili bir değişikliktir. Bu çerçevede sosyal hizmetin aileyle çalışmasında aile içindeki roller, ilişkiler ve etkileşimlerle odaklanma söz konusu olmuştur. Geleneksel müdahalede odak ise, müracaatçının ilk yaşamındaki deneyimleri ve geçmişi. Müracaatçı sistemi olarak aile içindeki bireyin ya da bütün ailenin içinde bulunduğu kültürel ve çevresel koşullarda bu uygulamada dikkate alınmıştır. Sosyal hizmet uzmanının bu tarz ele alış yeni bir bakış açısını gerektirmektedir. Bu çerçevede aile sistemi ayrı bir bütünlük olarak ele alınırken bu sistemin diğer sistemlerle (geniş aile ve akrabalık sistemi) ilişki ve etkileşimi de dikkate alınır. Bu yönüyle yeni bakış açısını çok boyutlu bir bakış açısı olarak değerlendirmek mümkündür.(Kut,1986).

Bu noktada sosyal hizmet aile sistemini içinde bulunduğu koşullar altında kontrol etmek hedefinden uzak bir disiplindir. Çünkü sosyal hizmetin değer sistemi, bütün müdahalelerinde yaşamın doğal akışını dikkate almak durumundadır. Sosyal hizmet aile sisteminin yaşam içindeki doğal sürecini anlayarak bu sürece katılır. Aile sistemi içindeki bütün sistemlerle ilişkiye geçmek, onların kapasitelerini anlamak ve kendilerinde var olan kaynakları harekete geçirmek üzere işbirliği yapmak ve uygun değişiklikleri kendi özgür seçimleriyle yapmalarını desteklemek, kolaylaştırmak temel hedeftir. Bu tarz müdahalede iyileştirme olduğu kadar önlemenin de varlığı söz konusudur. (Glick,1980).

Çağdaş sosyal hizmet yaklaşımında, birey, aile ve toplumun birbiriyle olan karşılıklı bağımlılık ilişkisi, daha kapsamlı ve çok boyutlu disiplinler arası yaklaşım gerektirmiştir. Aile sistemiyle ilgili bu karşılıklı bağımlılık çevresel faktörlerden

zaman içinde olup bitenlere değin kapsamlı ve yaygındır. Aile içindeki birey, sosyal rollerinin gereğini yerine getirip diğer sistemler ve bireyler üzerindeki etkileriyle ele alınır. Aile içindeki bir birey, bir rolün gereğini yerine getirirken (annelik, eşlik vb.), bütün eylemlerinin karşısındaki rol partnerinin (çocuğu ya da eşi) rolüyle uyumlu ya Aile Bireylerinin Etkileşim Şeması etkileşimler de onu tamamlayıcı olmalıdır. Sosyal fonksiyonellikle ilgili sorunlar, rol kalıplarıyla ilgili uyumsuzluk durumlarında ortaya çıkar. (Galaway,1975)

Günümüzde sosyal hizmet yaklaşımı aileye hizmet vermenin doğasına bağlı olarak, bu sistemler arasındaki ilişkilere dayanır. Bu tarzda sistemler sağlayıcı misyonu için gereklidir. Böylece değişim sağlayıcı gerçekçi araçlarda bulabilir. Sosyal hizmet uzmanının gerçekçi araçlar bulması (değişim için) onun aileyle çalışırken tek bir sistemle değil, bu sistemle ilgili diğer bütün sistemler ve bunlar arasındaki ilişki ve etkileşime odaklaşmasıyla ilgilidir. Bu tarz bir profesyonel yardımla, arzu edilen değişiklik sistemin bütün parçaları arasındaki uyum ve fonksiyonellik sağlanarak gerçekleştirilebilir. Bu ilişkilerde güç, enerji, iletişim, motivasyon hatta dış çevreden bu sistemlerin her birisine aktarılanlar ve etkileşimler göz önünde bulundurulur. (Janzen,1986)

Sosyal hizmet müdahalesinin bu iletişim sisteminin, bütün İhtiyaçlarını dikkate alması esastır. Sosyal hizmet uzmanı farklı kültür gruplarıyla ve aile sistemleriyle çalışırken bu kültürel ortamın aile sistemindeki bütün unsurlara ne yönden, nasıl etkilerde bulunduğunu dikkate alması söz konusudur.

Çalışma yaptığımız bir ailede erkek çocukla annenin bağımlılık ilişkisini ve bu ilişkiyi eşiyle ilişkisinde güç elde etmek adına kullanılmasının tipik örneğini görmüştük (Aktaş, 1996, s.:93). Bu çalışmada aile sistemini tanımlamada aşağıdaki şema kullanılmıştır. Şemadan da anlaşılacağı üzere bu aile sistemiyle çalışma, birçok sistemle ve aralarındaki iletişimle çalışmak anlamına geliyordu. Odaktaki anne ve erkek çocuk iletişimini değiştirirken, diğer iletişim sistemlerinin karşılıklı etkileşimi göz önünde bulundurulmuş. Annenin kızı ve eşiyle daha açık ve net iletişime geçmesi sağlanmıştır.

Sosyal hizmet uzmanının aile sistemiyle ilgili değişim sağlama fonksiyonunda, kolaylaştırma, destekleme, güç verme aracılık yapma gibi roller üstlenmesi söz konusudur. Sosyal hizmet uzmanının aileyle ilgili sistem yaklaşımına dayalı çalışması aşağıda daha ayrıntılı olarak ele alınarak bu çerçevede iletişim kuramıyla ilgili kavramlaştırmalar üzerinde durulacaktır.

1.9.4. Sosyal Hizmet Uygulamaları

Sosyal inceleme ile sosyal hizmet alanında ailelerle çalışma, çok basit anlamda; evde sosyal inceleme gerektiren durumlarda, çiftlere veya çocuklu aileye ilişkin duygusal, sosyal, sanatsal, kültürel ve ekonomik açılardan bilgi toplama sürecinde gözlemlleme ve değerlendirmelerde bulunarak eşlere ve aileye ilişkin genel veya detay izlenim edinmek ve yerinde çözüme katkıda bulunacak önerilerle ve kazanılmış branşa göre ve mesleki iletişim teknikleriyle sosyal hizmet müdahalesi sunumunu gerçekleştirmekten ibarettir.

Bireylerin, çiftlerin veya ailenin öncelikli psiko-sosyal gereksinimleri ön planda olmak üzere, desteklenmeleri öngörölen konularda; müracaatçı çiftlerle, sosyal hizmet uzmanı arasında ön görüşme ve ilk görüşme sonrasında karşılıklı güven duyma ve anlaşma koşulu sağlanmış olması kaydı ile aile ile makro düzeyde çalışma başlatılmalıdır. (Kut,1986)

1.9.4.1. Uygulama Türleri

1. Aile ve Evlilik Danışmanlığı,
2. Aile ve Evlilik Terapisi,
3. Boşanma Sürecindeki Çiftlerle Arabuluculuk Görüşmeleri ve Boşanma Sonrası Sürecine Hazırlıklı Olmaya Sağlıklı Geçiş Sağlama,
4. Kişisel ve Sosyal Gelişim Sağlayıcı Mesleki Çalışmalar [Ev Dışı Alanda Sosyal Etkinliklere Yönelme],
5. Kişisel ve Sosyal Gelişim Sağlayıcı Mesleki Çalışmalar [Ev Dışı Alanda Sosyal Etkinliklere Yönelme],

6. Uygulamalı Sanatsal Sosyal Hizmet ve Yaşantısal Psiko-drama İle Çözüm Önerileri,
7. [0-6 Yaş Çocuklara] Gelişimsel Tarama Testleri ve Yaratıcı Drama Oyunları ve Ev Dışı Uygun Sosyal Etkinlikler Planlama ve Denetsel Yaşantı Uygulaması
8. Eşler Arası İletişim Kaynaklı Sorunların Çözümü ve Aralarındaki İletişimi Yeniden Yapılandırma,
9. Eşlere, Kavramsal Bağlılık Düzeylerini Ortaya Çıkarma ve Yapısında Çözüm Barındıran Farklılaşma Analiz Envanteri (Fae) Uygulaması ile Aile ve Yaşam Koçluğu,
10. Ebeveyn-Çocuk İlişkilerinde ve Kardeşler Arası Yaşanan Sorunların Giderilmesine Dönük Yapısında Kavramsal Bağlılık Düzeylerini Ortaya Çıkarma ve Çözüm Barındıran Farklılaşma Analiz Envanteri (Fae) Uygulaması,
11. Engelli Çocuk Aileleriyle Psiko-Sosyal Destek Ziyaretleriyle Çalışma,
12. Kişisel Sosyal Çalışma Teknikleriyle, Kendi Kendine Yardım Becerisi Geliştirme ve Kendini Tanıma ve Farkındalık Çalışmaları Yapma,

Sosyal hizmet uzmanının kendi kişisel donanımına, yetkinliğine ve taşıdığı resmi mesleki nosyonuna göre hazırlayacağı çalışma planı ve uygulanan teknikler çeşitlilik ve farklılık gösterebilir. Ancak mutlaka hangi hizmetin verileceği önceden kararlaştırılmış ve anlaşma metni olarak kayıt altına alınmış olması önemli ve gereklidir. Bu bakımdan her çift veya aile için bir dosyanın hazırlanmış olması gerekmektedir. Süreci anlama ve gelişmeleri değerlendirme olanağı ve yararı olacak ise, eşlerin tam bir izni ve istekleri doğrultusunda iletişimsel verilecek ev ödevlerini takip etme ve motivasyon sağlayıcı bağlamda elektronik sesli ve görsel kayıt kullanımı da gerekmektedir. (Compton,1975)

Sosyal inceleme yapılmasının oldukça etkili ve zaman kazandırıcı yönleri bulunmakla birlikte mutlaka en az bir asistanın eşlik etmesi, çalışmalara katılması ve kayıt tutması yararlıdır. Eşlerin asistan talep etmeleri karşılıklı güveni güçlendirir.

Sosyal inceleme ile desteğin süresi, standart görüşme sürelerinden daha uzundur. Yaklaşık 1- 1, 5 saatlik bir görüşme ve sosyal inceleme yaşanan aileye göre değişebilir. Evde yapılan sosyal inceleme aralıkları ailenin yaşayışına. birey sayısına göre planlanmalı, çiftlerin ve uzmanın en uygun zamanları tercih edilmelidir, bu uygunluğu olumsuz etkileyecek unsurlar var ise, görüşme o hafta için iptal edilmelidir. Her evde yapılan sosyal inceleme planlı yürütülmelidir.

Yapılan sosyal incelemeler kapsamında tüm ailenin sosyal çevresi bir bütün olarak öngörölmeli ve fayda sağlandıkça ve gelişme göröldükçe sürdürölmelidir. Çalışmanın sonlandırılması mutlaka son görüşme yapılarak bitirölmelidir, mesleki uygulama ile ailenin en uygun boyutta vedalaşması sağlanmalıdır.(Janzen,1980)

2. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, verilerin elde edildiği evren ve örneklem, veri toplama araçları, veri toplama süreci, verilerin işlenmesi ve çözümlenmesine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, Ordu’da yaşamları sürmekte olan boşanma davaları devam eden çiftlerin sorun çözme becerilerinin incelenmesine yönelmiştir.

Bu araştırmada tarama modelinin bir çeşidi olan genel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Genel tarama modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. (Karasar, s.77,79) .

Araştırmanın evrenini oluşturan Ordu ilinde boşanma davaları devam eden boşanma sürecindeki çiftlerin aile ile ilgili görüşleri ve sorun çözme becerilerinin değerlendirilmesine yönelik genel bir yargıya varmak için genel tarama modeli kullanılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın evrenini Ordu ilinde yaşayan boşanma sürecinde olup Ordu Aile Mahkemesinde boşanma davası olan çiftler oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma evrenini Ordu ilinde yaşayan boşanma sürecinde olan, Ordu Aile Mahkemesinde 2012-2013 yılları arasında 53’ü anlaşmalı ve 97’si çekişmeli boşanma davaları süren 150 çiftten oluşmaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan başlıca veri toplama araçları şu şekildedir;

2.3.1. Soru Kağıdı

Araştırmada kullanılan ilk veri toplama aracı Başbakanlık Aile Araştırma Yayını incelenerek araştırmacı tarafından hazırlanan soru kâğıdıdır.(Arıkan, 1996). Soru kâğıdı, görüşmecilerin rahatlıkla anlayıp bilgi verebileceği biçimde hazırlanmıştır. Soru kâğıdın da toplam 196 seçenekten oluşan 37 soru ve beş bölüm bulunmaktadır. Soru kâğıdının birinci bölümünde çiftlerin demografik özellikleri, ikinci bölümünde çiftlerin evliliğe ilişkin bilgileri, üçüncü bölümünde boşanmaya ilişkin görüşleri, dördüncü bölümde aile yaşamına ilişkin görüşleri ve beşinci bölümde ise anlaşmazlık konuları yer almaktadır. Birinci bölüm kapsamında yaş, eğitim düzeyi, yaşamını en çok geçirdiği yer, en uzun süre yaşadığı yer, Ordu ilinde yaşadığı süre, çalışma durumu, sosyal güvence, aylık gelir, hane halkı sayısı, çocuk sayısı, çocukların yaşı, çocukların hastalığının olup olmadığı bilgileri yer almaktadır. İkinci bölüm kapsamında evlilik sayısı, evlilik yılı, evlilik türü, yaş farkı, ideal yaş farkı, ayrı yaşama durumu, evlilik yaşamını değerlendirme bilgileri yer almaktadır. Üçüncü bölüm kapsamında yaşamlarını değerlendirme, maddi durumlarını değerlendirme, dini inançlarını değerlendirme, boşanma deneyimi, anne babanın boşanma deneyimi, kardeşin boşanma deneyimi, çocukların boşanma deneyimi, eşin boşanma deneyimi, akrabaların boşanma deneyimi, boşanmayı düşünme bilgileri yer almaktadır. Dördüncü bölüm kapsamında kadın ile erkek arasında üstünlük farkı, eşitlik, aile reisi olma, karar alma, ev işi yapma, aile planlaması, kadının çalışması, çoklu birliktelik şiddet görüşleri yer almaktadır. Beşinci bölüm kapsamında anlaşmazlık sıklığı, çocuk bakımı, akrabalarla anlaşmazlık, içki kullanımı, kumar oynama, maddi sıkıntı, hastalık, cinsellik, kıskançlık, ev işleri, dayak, çocuk olmayışı, nasıl çözüm bulunduğu yer almaktadır. Soru kâğıdında belirtilen sırayla varolan bölümler ile soru kâğıdı uygulananların görüşü, bakış açısı, değerlendirmeleri ve bilgileri içermektedir.

2.3.2. Sosyal Sorun Çözme Envanteri

Sosyal Sorun Çözme Envanteri insanların sosyal sorun çözme becerilerini geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıdır. 353 üniversite öğrencisi üzerinde uygulanan ölçeğin güvenirliği Cronbach Alpha değeri sorun yönelim ölçeği için 0.93 (biliş alt ölçeği için 0.85, duyuş alt ölçeği için 0.69 ve davranış alt ölçeği için 0.88), sorun çözme becerileri ölçeği için 0.93 (sorun tanımlaması ve formülasyonu alt ölçeği için 0.72, seçenek çözümlerin oluşturulması alt ölçeği için 0.76, karar verme alt ölçeği için 0.84 ve çözümü gerçekleştirme ve doğrulama alt ölçeği 0.78) ve sosyal sorun çözme envanterinin tamamı için 0.95 olarak bulunmuştur. Geçerlik için yapılan açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre, envanterin iki boyutu olduğu; birinci faktöre ait toplam değişkenliği açıklama oranı % 24.597, ikinci boyutun da % 9.178 ve toplamda % 33.775 olarak bulunmuştur. Yapılan çalışma sonucu Sosyal Sorun Çözme Envanterinin Türk toplumu için geçerli ve güvenilir olduğu belirlenmiştir. (Duyan, V./ Gelbal, S. 2008)

2.4. Veri Toplama Süreci

Yapılan değerlendirmeler ile araştırma konusunun belirlenmesinden sonra, araştırma konusu ile ilgili gerekli literatür taraması için kaynak toplanmıştır, elde edilen kaynakların taranmasından sonra araştırmanın amacına uygun olarak bir envanter belirlenmiş ve bir soru kağıdı oluşturulmuştur. Uygulamanın yapıldığı kurumdan gerekli izinler alındıktan sonra Sosyal Sorun Çözme Envanteri ve soru kâğıdı, araştırma kapsamında yer alan Ordu Adliyesi Aile Mahkemesinde anlaşmalı ve çekişmeli olmak üzere birbirinden farklı boşanma davaları olan farklı sosyo-ekonomik imkanlara sahip beş çifte deneme amacıyla uygulanmıştır. Yapılan ön denemede çiftlere araştırmanın içeriği, amacı ve uygulanışı ile ilgili bilgiler verildikten sonra çiftlerin soru kağıdı ve envanteri gönüllü olarak doldurduklarına dair bir ‘muvafakatname’ gerekli açıklama yapılarak imzalatılmıştır.

Yapılan ön denemeden sonra araştırma için hedeflenen soru kağıdı ve envanter uygulanacak 53’ü anlaşmalı ve 97’si çekişmeli olan, boşanma davaları bulunan

çiftler arasından 150 çift belirlenmiştir, belirlenen 150 çiftten anlaşmalı olanlar mahkemeye ilk başvuru sırasında çekişmeli olanlar ise mahkemeye başvurularının üzerinden bir süre geçmiş olan araştırmaya gönüllü katılan çiftlerdir. Araştırma süresi Sosyal Sorun Çözme Envanteri ve soru kağıdının uygulanarak verilerin toplanabilmesi için Adalet Bakanlığı ve Ordu Adliyesinden gerekli izin alınmıştır. Belirlenen çiftlere araştırma süresi içerisinde duruşmaları olan çiftlerden seçilmiştir, çiftler duruşmaya alınmadan önce envanter ve soru kağıdı uygulanmıştır. Çiftler boşanma sürecinde olduğu için uygulama yerine ayrı ayrı alınmış, çiftlerden birine uygulandıktan hemen sonra diğer çifte uygulama yapılmıştır. Araştırma kapsamındaki tüm çiftlere soru kağıdı ve envanter uygulaması katılımcılara verimli cevaplar verebilmeleri için uygun yer olduğu düşünülen Ordu Adliyesi Aile ve Çocuk Mahkemesi Uzmanları odasında yapılmıştır, uygulama esnasında çiftler tek tek alınmış, dışarıdan kimse dahil edilmemiştir. Uygulamaya başlamadan önce katılımcıya araştırma, envanter ve soru kağıdı ile ilgili ön bilgi verilmiş ve soru kağıdı, envanteri nasıl doldurması gerekli olduğu anlatılmıştır, bu bilgilendirmeden sonra uygulamaya başlamadan her katılımcıya gönüllü olarak araştırmaya katıldığını gösteren ‘muvafakatname’ gerekli açıklama yapılarak imzalatılmıştır. Katılımcının anketi ve envanteri doldurması esnasında bizzat yanında bulunularak yardıma ihtiyaç duyduğunda gerekli açıklamalar ve bilgiler verilmiştir. Daha sonra Sosyal Sorun Çözme Envanteri ve soru kağıdı uygulaması sona erdirilmiştir. Her uygulama kişi başına 30 ile 45 dakika arasında değişmiştir. Envanter ve soru kağıdı 150 çifte uygulanarak veri toplama süreci sonlandırılmıştır.

2.5. Verilerin İşlenmesi ve Çözümlemesi

Öncelikle Sosyal Sorun Çözme Envanteri puanlama sistemi ile hesaplanmıştır, daha sonra envanterin hesaplanması sonucunda elde edilen verilerden grafik çıkarılmıştır. Soru Kâğıdında ve Sosyal Sorun Çözme Envanterinde elde edilen veriler SSPS programı ile çözümlenmiştir.

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 17.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verileri değerlendirilirken

tanımlayıcı istatistiksel metotlar (Sayı, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) kullanılmıştır.

Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup arasındaki farkı t-testi, ikiden fazla grup durumunda parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında Tek yönlü (One way) Anova testi ve farklılığa neden olan grubun tespitinde Scheffe testi kullanılmıştır. Eşleşmiş grupların analizinde eşleşmiş grup t-testi kullanılmıştır.

Elde edilen bulgular %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

2.6. Süre ve Maliyet

Araştırmanın veri toplama süreci Ocak 2013' de başlayıp Mart 2013' de sonlandırılmıştır, araştırma kapsamında toplam 150 çifte ulaşılarak Soru Kâğıdı ve Sosyal Sorun Çözme Envanteri uygulanmıştır. Araştırma uygulaması araştırmacı tarafından yapılmıştır. Yapılan araştırmanın tüm giderleri ve bütçesi araştırmacı tarafından karşılanmıştır, bu açıdan araştırma rakamsal bir bütçe miktarı taşımamaktadır.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamında uygulamaya katılan çalışma grubunu tanıttıcı bulgular ve bulgulara dayalı yorumlar yer almaktadır.

3.1. Çalışma Grubunun Dağılımı

Çizelge 3.1.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Yaşlarına Göre Cinsiyet Dağılımı

Yaş	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
20 Yaş Altı	7	4,7	9	6,0	16	5,3	X ² =3,658 p=0,600
20-29 Yaş	22	14,7	32	21,3	54	18,0	
30-39 Yaş	58	38,7	57	38,0	115	38,3	
40-49 Yaş	38	25,3	28	18,7	66	22,0	
50 Yaş ve üzeri	16	10,7	15	10,0	31	10,3	
Bilmiyorum	9	6,0	9	6,0	18	6,0	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin yaşları ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=3,658$; $p=0,600>0.05$).

Çizelge 3.2.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Eğitim Durumlarına Göre Cinsiyet Dağılımı

Eğitim Durumu	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Okur-yazar Değil	12	8,0	15	10,0	27	9,0	X ² =5,743 p=0,332
Yalnızca Okur-yazar	3	2,0	6	4,0	9	3,0	
İlkokul Mezunu	44	29,3	57	38,0	101	33,7	
Ortaokul ve Dengi Mezunu	32	21,3	29	19,3	61	20,3	
Lise ve Dengi Mezunu	41	27,3	31	20,7	72	24,0	
Yüksekokul Mezunu	18	12,0	12	8,0	30	10,0	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin eğitim durumları ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=5,743$; $p=0,332>0.05$).

Çizelge 3.3.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Yaşamını En Çok Geçirdiği Yere Göre Cinsiyet Dağılımı

Yaşamını En Çok Geçirdiği Yer	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Köy	48	32,0	55	36,7	103	34,3	X ² =1,090 p=0,580
Kasaba	17	11,3	19	12,7	36	12,0	
Kent	85	56,7	76	50,7	161	53,7	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin yaşamlarını en çok geçirdikleri yer ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=1,090$; $p=0,580>0.05$).

Çizelge 3.4.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin En Uzun Yaşadığı Yere Göre Cinsiyet Dağılımı

En Uzun Yaşadığı Yer	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Marmara Bölgesi	4	2,7	4	2,7	8	2,7	X ² =3,893 p=0,691
Ege Bölgesi	2	1,3	3	2,0	5	1,7	
Akdeniz Bölgesi	8	5,3	8	5,3	16	5,3	
İç Anadolu Bölgesi	7	4,7	6	4,0	13	4,3	
Karadeniz Bölgesi	124	82,7	122	81,3	246	82,0	
Doğu Anadolu Bölgesi	3	2,0	7	4,7	10	3,3	
Yurtdışı	2	1,3	0	0,0	2	0,7	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin en uzun yaşadığı yer ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=3,893$; $p=0,691>0.05$).

Çizelge 3.5.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Ordu Şehrinde Yaşadığı Süreye Göre Cinsiyet Dağılımı

Ordu Şehrinde Yaşadığı Süre	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Bir Yıldan Az	3	2,0	2	1,3	5	1,7	X ² =1,568 p=0,955
Bir-Beş Yıl	7	4,7	9	6,0	16	5,3	
Altı-On Yıl	12	8,0	11	7,3	23	7,7	
On Bir-On Beş Yıl	10	6,7	6	4,0	16	5,3	
On Altı Yıl+	6	4,0	6	4,0	12	4,0	
Doğduğumdan Beri	105	70,0	109	72,7	214	71,3	
Bilmiyorum	7	4,7	7	4,7	14	4,7	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin Ordu şehrinde yaşadığı süre ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=1,568$; $p=0,955>0.05$).

Çizelge 3.6.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Çalışıp Çalışmama Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı

Çalışma Durumu	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Çalışıyor	124	82,7	78	52,0	202	67,3	X ² =35,611 p=0,000
Çalışmıyor	26	17,3	72	48,0	98	32,7	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin meslekleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmuştur ($X^2=35,611$; $p=0,000<0.05$).

Çizelge 3.7.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Sosyal Güvencelerine Göre Cinsiyet Dağılımı

Sosyal Güvence	Cinsiyet				Toplam		X ² /p
	Erkek		Kadın				
	n	%	n	%	n	%	
Bağ-Kur	36	24,0	34	22,7	70	23,3	X ² =1,284 p=0,864
SGK	65	43,3	59	39,3	124	41,3	
Emekli Sandığı	18	12,0	18	12,0	36	12,0	
Hiçbir Yere Bağlı Değilim	25	16,7	32	21,3	57	19,0	
Başka	6	4,0	7	4,7	13	4,3	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin sosyal güvenceleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=1,284$; $p=0,864>0.05$).

Çizelge 3.8.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Haneye Giren Toplam Gelirine Göre Cinsiyet Dağılımı

Haneye Giren Toplam Gelir	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
100-500 TL	7	4,7	7	4,7	14	4,7	X ² =29,411 p=0,000
600-1000 TL	67	44,7	60	40,0	127	42,3	
1100-1500 TL	38	25,3	28	18,7	66	22,0	
1600-2000 TL	13	8,7	6	4,0	19	6,3	
2100-2500 TL	12	8,0	8	5,3	20	6,7	
2600-3000 TL	8	5,3	5	3,3	13	4,3	
Bilmiyorum	5	3,3	36	24,0	41	13,7	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin haneye giren toplam geliri ile cinsiyetleri arasında fark bulunmuştur ($X^2=29,411$; $p=0,000<0.05$).

Çizelge 3.9.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Hanede Kalan Kişi Sayısına Göre Cinsiyet Dağılımı

Hanede Kalan Kişi Sayısı	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
1	40	26,7	25	16,7	65	21,7	X ² =8,728 p=0,068
2	38	25,3	46	30,7	84	28,0	
3	49	32,7	44	29,3	93	31,0	
4	11	7,3	23	15,3	34	11,3	
5	12	8,0	12	8,0	24	8,0	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin hanede kalan kişi sayıları ile cinsiyet arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=8,728$; $p=0,068>0.05$).

Çizelge 3.10.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Çocuk Sayısına Göre Cinsiyet Dağılımı

Çocuk Sayısı	Cinsiyet				Toplam		X ² /p
	Erkek		Kadın				
	n	%	n	%	n	%	
Yok	41	27,3	44	29,3	85	28,3	X ² =3,472 p=0,748
1	49	32,7	51	34,0	100	33,3	
2	29	19,3	33	22,0	62	20,7	
3	20	13,3	13	8,7	33	11,0	
4	9	6,0	7	4,7	16	5,3	
5	2	1,3	1	0,7	3	1,0	
6	0	0,0	1	0,7	1	0,3	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin çocuk sayıları ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=3,472$; $p=0,748>0.05$).

Çizelge 3.11.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin En Küçük Çocuğun Yaşına Göre Cinsiyet Dağılımı

En Küçük Çocuğun Yaşı	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
5 Yaşından Küçük	26	23,9	25	23,6	51	23,7	X ² =0,285 p=0,991
5-9 Yaş Arası	33	30,3	32	30,2	65	30,2	
10-14 Yaş Arası	20	18,3	22	20,8	42	19,5	
15-19 Yaş Arası	17	15,6	16	15,1	33	15,3	
20 ve Daha İleri Yaşta	13	11,9	11	10,4	24	11,2	
Toplam	109	100,0	106	100,0	215	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin en küçük çocuklarının yaşları ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=0,285$; $p=0,991>0.05$).

Çizelge 3.12.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Çocuklardaki Ruhsal Hastalık Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı

Çocuklarda Ruhsal Hastalık Durumu	Cinsiyet				Toplam		X ² /p
	Erkek		Kadın				
	n	%	n	%	n	%	
Ruhsal Sakatlığı Olan Var	2	1,8	2	1,9	4	1,9	X ² =1,964 p=0,580
Fiziksel Sakatlığı Olan Var	10	9,2	5	4,7	15	7,0	
Hem Ruhsal Hem Fiziksel Sakatlığı Olan Var	1	0,9	2	1,9	3	1,4	
Sakatlıkları Yok	96	88,1	97	91,5	193	89,8	
Toplam	109	100,0	106	100,0	215	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin çocuklarındaki ruhsal hastalık durumları ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=1,964$; $p=0,580>0.05$).

Çizelge 3.13.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Evlilik Sayısına Göre Cinsiyet Dağılımı

Kaçınıcı Evlilik	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
İlk	111	74,0	114	76,0	225	75,0	X ² =0,373 p=0,830
İkinci	32	21,3	28	18,7	60	20,0	
Üçüncü	7	4,7	8	5,3	15	5,0	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin evlilik sayıları ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=0,373$; $p=0,830>0.05$).

Çizelge 3.14.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Evlilik Yılına Göre Cinsiyet Dağılımı

Evlilik Yılı	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
1 Yıldan Az	25	16,7	25	16,7	50	16,7	X ² =0,888 p=0,971
1-5 Yıl	40	26,7	40	26,7	80	26,7	
6-10 Yıl	41	27,3	38	25,3	79	26,3	
11-15 Yıl	25	16,7	27	18,0	52	17,3	
16 Yıl ve Daha Fazla	17	11,3	16	10,7	33	11,0	
Bilmiyorum	2	1,3	4	2,7	6	2,0	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin evlilik yılları ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=0,888$; $p=0,971>0.05$).

Çizelge 3.15.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Evlilik Türüne Göre Cinsiyet Dağılımı

Evlilik Türü	Cinsiyet				Toplam		X ² /p
	Erkek		Kadın				
	n	%	n	%	n	%	
Görücü Usulü İsteyerek	58	38,7	58	38,7	116	38,7	X ² =0,528 p=0,971
Görücü Usulü İstemeyerek	9	6,0	12	8,0	21	7,0	
Arkadaşlık Ederek	57	38,0	56	37,3	113	37,7	
Anlaşıp Kaçarak	23	15,3	21	14,0	44	14,7	
Zorla Kaçırılarak	3	2,0	3	2,0	6	2,0	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin evlilik türleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=0,528$; $p=0,971>0.05$).

Çizelge 3.16.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Eşler Arasındaki Yaş Farklarına Göre Cinsiyet Dağılımı

Eşle Arasındaki Yaş Farkı	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Aynı Yaştayız	85	56,7	84	56,0	169	56,3	X ² =0,640 p=0,959
Beş Yaştan Az	27	18,0	30	20,0	57	19,0	
Beş-On	33	22,0	30	20,0	63	21,0	
On Bir-On Altı	4	2,7	4	2,7	8	2,7	
On Yedi ve Daha Fazla	1	0,7	2	1,3	3	1,0	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin eşle arasındaki yaş farkları ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=0,640$; $p=0,959>0.05$).

Çizelge 3.17.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin İdeal Evlilik İçin Yaş Farkının Ne Kadar Olacağı Yönündeki Görüşüne Göre Cinsiyet Dağılımı

İdeal Evlilik İçin Yaş Farkı	Cinsiyet				Toplam		X ² /p
	Erkek		Kadın				
	n	%	n	%	n	%	
Aynı Yaşta Olmalıdırlar	86	57,3	87	58,0	173	57,7	X ² =2,587 p=0,763
Beş Yaştan Az	10	6,7	15	10,0	25	8,3	
Beş-On Yaş Arası	31	20,7	27	18,0	58	19,3	
On Bir-On Altı Yaş Arası	1	0,7	0	0,0	1	0,3	
Bilmiyorum	2	1,3	3	2,0	5	1,7	
İyi Bir Evlilik İçin Yaş Farkı Önemli Değil	20	13,3	18	12,0	38	12,7	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin ideal evlilik için yaş farkının ne kadar olacağı yönündeki görüşleri ile cinsiyet arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=2,587$; $p=0,763>0.05$).

Çizelge 3.18.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Anlaşmazlık Nedeniyle Ayrı Yaşama Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı

Anlaşmazlık Nedeniyle Ayrı Yaşama Durumu	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Sık Sık	12	8,0	13	8,7	25	8,3	X ² =2,740 p=0,254
Ara Sıra	69	46,0	82	54,7	151	50,3	
Hiçbir Zaman	69	46,0	55	36,7	124	41,3	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin anlaşmazlık nedeniyle ayrı yaşama durumları ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=2,740$; $p=0,254>0.05$).

Çizelge 3.19.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Evlilik Yaşamını Değerlendirme Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı

Evlilik Yaşamını	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Çok İyi	12	8,0	7	4,7	19	6,3	X ² =10,991 p=0,012
İyi	106	70,7	88	58,7	194	64,7	
Kötü	28	18,7	41	27,3	69	23,0	
Çok Kötü	4	2,7	14	9,3	18	6,0	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin evlilik yaşamlarını değerlendirme durumları ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmuştur ($X^2=10,991$; $p=0,012<0.05$).

Çizelge 3.20.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Genel Olarak Yaşam Değerlendirme Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı

Genel Olarak Yaşam Değerlendirme	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Çok İyi	13	8,7	13	8,7	26	8,7	X ² =12,072 p=0,017
İyi	116	77,3	96	64,0	212	70,7	
Kötü	15	10,0	34	22,7	49	16,3	
Çok Kötü	2	1,3	0	0,0	2	0,7	
Bilmiyorum	4	2,7	7	4,7	11	3,7	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin genel olarak yaşam değerlendirme durumları ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmuştur (X²=12,072; p=0,017<0.05).

Çizelge 3.21.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Maddi Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı

Maddi Durum	Cinsiyet				Toplam		X ² /p
	Erkek		Kadın				
	n	%	n	%	n	%	
Çok İyi	23	15,3	13	8,7	36	12,0	X ² =10,468 p=0,015
İyi	107	71,3	99	66,0	206	68,7	
Kötü	19	12,7	31	20,7	50	16,7	
Çok Kötü	1	0,7	7	4,7	8	2,7	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin maddi durum ile cinsiyet arasında anlamlı fark bulunmuştur (X²=10,468; p=0,015<0.05).

Çizelge 3.22.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Dini İnançlarına Göre Cinsiyet Dağılımı

Dini İnanç	Cinsiyet				Toplam		X ² /p
	Erkek		Kadın				
	n	%	n	%	n	%	
Çok Güçlü	29	19,3	33	22,0	62	20,7	X ² =2,166 p=0,705
Güçlü	106	70,7	108	72,0	214	71,3	
Güçsüz	11	7,3	7	4,7	18	6,0	
Çok Güçsüz	1	0,7	1	0,7	2	0,7	
Dini İnançım Yok	3	2,0	1	0,7	4	1,3	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin dini inançları ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır (X²=2,166; p=0,705>0.05).

Çizelge 3.23.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Yaşamının Herhangi Bir Döneminde Kendisinin Boşanma Tecrübesi Geçirmiş Olma Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı

Kendim	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	21	14,0	17	11,3	38	12,7	X ² =0,482 p=0,302
Hayır	129	86,0	133	88,7	262	87,3	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin yaşamlarının herhangi bir döneminde kendisinin boşanma süreci geçirmeleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır (X²=0,482; p=0,302>0.05).

Çizelge 3.24.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Yaşamının Herhangi Bir Döneminde Anne Babasının Boşanma Tecrübesi Geçirmiş Olma Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı

Annem-Babam	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	11	7,3	23	15,3	34	11,3	X ² =4,777 p=0,022
Hayır	139	92,7	127	84,7	266	88,7	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin yaşamlarının herhangi bir döneminde annelerinin babalarının boşanma süreci geçirmeleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmuştur (X²=4,777; p=0,022<0.05).

Çizelge 3.25.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Yaşamının Herhangi Bir Döneminde Kardeşinin Boşanma Tecrübesi Geçirmiş Olma Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı

Kardeşim	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	36	24,0	26	17,3	62	20,7	X ² =2,033 p=0,100
Hayır	114	76,0	124	82,7	238	79,3	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin yaşamlarının herhangi bir döneminde kardeşlerinin boşanma süreci geçirmeleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır (X²=2,033; p=0,100>0.05).

Çizelge 3.26.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Yaşamının Herhangi Bir Döneminde Çocuğunun Boşanma Tecrübesi Geçirmiş Olma Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı

Çocuğum	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	6	4,0	4	2,7	10	3,3	X ² =0,414 p=0,375
Hayır	144	96,0	146	97,3	290	96,7	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin yaşamlarının herhangi bir döneminde çocuklarının boşanma süreci geçirmeleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=0,414$; $p=0,375>0.05$).

Çizelge 3.27.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Yaşamının Herhangi Bir Döneminde Eşinin Boşanma Tecrübesi Geçirmiş Olma Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı

Eşim	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	13	8,7	22	14,7	35	11,7	X ² =2,620 p=0,075
Hayır	137	91,3	128	85,3	265	88,3	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin yaşamlarının herhangi bir döneminde eşlerinin boşanma süreci geçirmeleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=2,620$; $p=0,075>0.05$).

Çizelge 3.28.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Yaşamının Herhangi Bir Döneminde Akrabalarının Boşanma Tecrübesi Geçirmiş Olma Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı

Akrabalarım	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	52	34,7	68	45,3	120	40,0	X ² =3,556 p=0,038
Hayır	98	65,3	82	54,7	180	60,0	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin yaşamlarının herhangi bir döneminde akrabalarının boşanma süreci geçirmeleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmuştur ($X^2=3,556$; $p=0,038<0.05$).

Çizelge 3.29.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Anlaşmazlık Nedeniyle Boşanmayı Düşünme Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı

Anlaşmazlık Nedeniyle Boşanmayı Düşünme Durumu	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Sık Sık	38	25,3	37	24,7	75	25,0	X ² =1,138 p=0,566
Ara Sıra	88	58,7	95	63,3	183	61,0	
Hiçbir Zaman	24	16,0	18	12,0	42	14,0	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin anlaşmazlık nedeniyle boşanmayı düşünme durumları ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=1,138$; $p=0,566>0.05$).

Çizelge 3.30.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Kadın ve Erkek Arasında Üstünlük Farkı Olup Olmadığı Görüşüne Katılma Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı

Kadın ve Erkek Arasında Üstünlük Farkı	Cinsiyet				Toplam		X ² /p
	Erkek		Kadın				
	n	%	n	%	n	%	
Evet	57	38,0	48	32,0	105	35,0	X ² =4,420 p=0,110
Hayır	91	60,7	94	62,7	185	61,7	
Bilmiyorum	2	1,3	8	5,3	10	3,3	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin kadın ve erkek arasında üstünlük farkı olup olmadığı görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=4,420$; $p=0,110>0.05$).

Çizelge 3.31.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Kanunlar Karşısında Kadın ve Erkek Eşitliği Olup Olmadığı Görüşüne Katılma Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı

Kanunlar Karşısında Kadın ve Erkek Eşitliği	Cinsiyet				Toplam		X ² /p
	Erkek		Kadın				
	n	%	n	%	n	%	
Evet	95	63,3	69	46,0	164	54,7	X ² =9,226 p=0,010
Hayır	47	31,3	71	47,3	118	39,3	
Bilmiyorum	8	5,3	10	6,7	18	6,0	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin kanunlar karşısında kadın ve erkek eşitliği olup olmadığı görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmuştur ($X^2=9,226$; $p=0,010<0.05$).

Çizelge 3.32.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Aile İçerisinde Eşlerden Birinin Aile Reisi Olmasını Doğru Bulup Bulmadığı Görüşüne Göre Cinsiyet Dağılımı

Aile İçerisinde Eşlerden Birinin Aile Reisi Olması	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Doğru	88	58,7	60	40,0	148	49,3	X ² =10,619 p=0,005
Yanlış	53	35,3	79	52,7	132	44,0	
Bilmiyorum	9	6,0	11	7,3	20	6,7	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin aile içerisinde eşlerden birinin aile reisi olmasını doğru bulup bulmadığı görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmuştur ($X^2=10,619$; $p=0,005<0.05$).

Çizelge 3.33.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Aileyi İlgilendiren Bir Konuda Kararı Kim Vermesi Gerektiği Görüşüne Göre Cinsiyet Dağılımı

Aileyi İlgilendiren Bir Konuda Kararı Kim Vermeli	Cinsiyet				Toplam		X ² /p
	Erkek		Kadın				
	n	%	n	%	n	%	
Kadın	15	10,0	17	11,3	32	10,7	X ² =9,406 p=0,024
Erkek	36	24,0	16	10,7	52	17,3	
Birlikte	93	62,0	111	74,0	204	68,0	
Bilmiyorum	6	4,0	6	4,0	12	4,0	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin aileyi ilgilendiren bir konuda kararı kimin vermesi gerektiği yönündeki görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmuştur ($X^2=9,406$; $p=0,024<0.05$).

Çizelge 3.34.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Ev İşlerini Kimin Yapması Gerektiği Görüşüne Göre Cinsiyet Dağılımı

Ev İşlerini Kim Yapmalı	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Kadın Yapmalıdır	105	70,0	76	50,7	181	60,3	X ² =15,429 p=0,000
Erkek Yapmalıdır	4	2,7	1	0,7	5	1,7	
Her İkisi De Birlikte Yapmalıdır	41	27,3	73	48,7	114	38,0	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin ev işlerini kimin yapması gerektiği yönündeki görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmuştur ($X^2=15,429$; $p=0,000<0.05$).

Çizelge 3.35.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Aile Planlamasını Doğru Bulup Bulmadığı Görüşüne Göre Cinsiyet Dağılımı

Aile Planlamasını Değerlendirme	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Doğru	104	69,3	118	78,7	222	74,0	X ² =5,406 p=0,067
Yanlış	10	6,7	3	2,0	13	4,3	
Bilmiyorum	36	24,0	29	19,3	65	21,7	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin aile planlamasının doğru olup olmadığı yönündeki görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=5,406$; $p=0,067>0.05$).

Çizelge 3.36.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Kadının Çalışma Durumu Yönündeki Görüşüne Göre Cinsiyet Dağılımı

Kadının Çalışma Durumu	Cinsiyet				Toplam		X ² /p
	Erkek		Kadın				
	n	%	n	%	n	%	
İstiyorsa Çalışmalıdır	80	53,3	100	66,7	180	60,0	X ² =8,871 p=0,064
Gerekliyorsa çalışmalıdır	34	22,7	25	16,7	59	19,7	
Kesinlikle Çalışmamalıdır	21	14,0	9	6,0	30	10,0	
Bilmiyorum	13	8,7	15	10,0	28	9,3	
Başka	2	1,3	1	0,7	3	1,0	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin kadının çalışma durumu yönündeki görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=8,871$; $p=0,064>0.05$).

Çizelge 3.37.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Erkeğin Birden Fazla Kadınla Birlikteliğini Doğru Bulup Bulmama Görüşüne Göre Cinsiyet Dağılımı

Erkeğin Birden Fazla Kadınla Birlikteliği	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Doğru	7	4,7	1	0,7	8	2,7	X ² =4,623 p=0,033
Yanlış	143	95,3	149	99,3	292	97,3	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin erkeğin birden fazla kadınla birlikteliğini doğru bulup bulmama görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmuştur ($X^2=4,623$; $p=0,033<0.05$).

Çizelge 3.38.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Erkeğin Kadına Şiddet Uygulaması Yönündeki Görüşüne Göre Cinsiyet Dağılımı

Erkeğin Kadına şiddet Uygulaması	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Gerektiğinde Şiddet Uygulayabilir	10	6,7	3	2,0	13	4,3	X ² =3,940 p=0,043
Kesinlikle Şiddet Uygulayamaz	140	93,3	147	98,0	287	95,7	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin erkeğin kadına şiddet uygulaması yönündeki görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmuştur ($X^2=3,940$; $p=0,043<0.05$).

Çizelge 3.39.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Eşle Anlaşmazlığa Düşme Sıklığı Yönündeki Görüşüne Göre Cinsiyet Dağılımı

Eşle Anlaşmazlığa Düşme Sıklığı	Cinsiyet						X²/p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Sık Sık	26	17,3	35	23,3	61	20,3	X²=5,231 p=0,073
Ara Sıra	91	60,7	96	64,0	187	62,3	
Hiçbir Zaman	33	22,0	19	12,7	52	17,3	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin eşle anlaşmazlığa düşme sıklığı yönündeki görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=5,231$; $p=0,073>0.05$).

Çizelge 3.40.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Çocukların Bakımı ve Yetiştirilmesinde Anlaşmazlığa Düşme Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı

Çocukların Bakımı ve Yetiştirilmesi	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	20	13,3	17	11,3	37	12,3	X ² =0,277 p=0,363
Hayır	130	86,7	133	88,7	263	87,7	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin çocukların bakımı ve yetiştirilmesinde anlaşmazlığa düşme durumları ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=0,277$; $p=0,363>0.05$).

Çizelge 3.41.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Akrabalarla İlişkilerde Anlaşmazlığa Düşme Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı

Akrabalarla İlişkiler	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın				
	n	%	n	%	n	%	
Evet	39	26,0	49	32,7	88	29,3	X ² =1,608 p=0,127
Hayır	111	74,0	101	67,3	212	70,7	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin akrabalarla ilişkilerde anlaşmazlığa düşme durumları ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=1,608$; $p=0,127>0.05$).

Çizelge 3.42.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin İçki Kullanımı Konusunda Anlaşmazlığa Düşme Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı

İçki	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	16	10,7	38	25,3	54	18,0	X ² =10,930 p=0,001
Hayır	134	89,3	112	74,7	246	82,0	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin içki kullanımı konusunda anlaşmazlığa düşme durumları ile cinsiyetleri arasında fark bulunmuştur ($X^2=10,930$; $p=0,001<0.05$).

Çizelge 3.43.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Kumar Oynama Konusunda Anlaşmazlığa Düşme Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı

Kumar	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	13	8,7	42	28,0	55	18,3	X ² =18,724 p=0,000
Hayır	137	91,3	108	72,0	245	81,7	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin kumar oynama konusunda anlaşmazlığa düşme durumları ile cinsiyetleri arasında fark bulunmuştur ($X^2=18,724$; $p=0,000<0.05$).

Çizelge 3.44.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Maddi Sıkıntı Konusunda Anlaşmazlığa Düşme Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı

Maddi Sıkıntı	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	20	13,3	37	24,7	57	19,0	X ² =6,259 p=0,009
Hayır	130	86,7	113	75,3	243	81,0	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin maddi sıkıntı çekme konusunda anlaşmazlığa düşme durumları ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmuştur ($X^2=6,259$; $p=0,009<0.05$).

Çizelge 3.45. Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Hastalık Konusunda Anlaşmazlığa Düşme Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı

Hastalık	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	18	12,0	16	10,7	34	11,3	X ² =0,133 p=0,428
Hayır	132	88,0	134	89,3	266	88,7	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin hastalık geçirme konusunda anlaşmazlığa düşme durumları ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=0,133$; $p=0,428>0.05$).

Çizelge 3.46.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Cinsel Konularda Anlaşmazlığa Düşme Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı

Cinsel Konular	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	25	16,7	32	21,3	57	19,0	X ² =1,061 p=0,189
Hayır	125	83,3	118	78,7	243	81,0	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsel konularda anlaşmazlığa düşme durumları ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=1,061$; $p=0,189>0.05$).

Çizelge 3.47.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Kıskançlık Konusunda Anlaşmazlığa Düşme Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı

Kıskançlık	Cinsiyet						X²/p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	34	22,7	37	24,7	71	23,7	X²=0,166 p=0,393
Hayır	116	77,3	113	75,3	229	76,3	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin kıskançlık konusunda anlaşmazlığa düşme durumları ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=0,166$; $p=0,393>0.05$).

Çizelge 3.48.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Ev İşlerinin Aksamı Konusunda Anlaşmazlığa Düşme Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı

Ev İşlerinin Aksaması	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	24	16,0	11	7,3	35	11,7	X ² =5,466 p=0,015
Hayır	126	84,0	139	92,7	265	88,3	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin ev işlerinin aksamı konusunda anlaşmazlığa düşme durumları ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmuştur ($X^2=5,466$; $p=0,015<0.05$).

Çizelge 3.49.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Dayak Konusunda Anlaşmazlığa Düşme Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı

Dayak	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın				
	n	%	n	%	n	%	
Evet	7	4,7	33	22,0	40	13,3	X ² =19,500 p=0,000
Hayır	143	95,3	117	78,0	260	86,7	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin dayak konusunda anlaşmazlığa düşme durumları ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmuştur ($X^2=19,500$; $p=0,000<0.05$).

Çizelge 3.50.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Eşinin Çocuğu Olmaması Konusunda Anlaşmazlığa Düşme Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı

Eşimin çocuğunun Olmaması	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	10	6,7	7	4,7	17	5,7	X ² =0,561 p=0,309
Hayır	140	93,3	143	95,3	283	94,3	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin eşlerden birinin çocuğunun olmaması konusunda anlaşmazlığa düşme durumları ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=0,561$; $p=0,309>0.05$).

Çizelge 3.51.Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Eşle Anlaşmazlığa Düşme Halinde Nasıl Çözüm Bulunduğu Durumuna Göre Cinsiyet Dağılımı

Eşle Anlaşmazlığa Düşüldüğünde Nasıl çözüldüğü	Cinsiyet						X ² /p
	Erkek		Kadın		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Doğru ve Yanlış Olsun Eşimin Düşüncesini Kabul Ederim	7	4,7	5	3,3	12	4,0	X ² =13,111 p=0,011
Doğru ve Yanlış Olsun Eşim Benim Düşüncemi Kabul Eder	11	7,3	0	0,0	11	3,7	
Eşimle Birlikte Düşünerek Sorunu En Doğru Biçimde çözmeye çalışırız	65	43,3	62	41,3	127	42,3	
Her İkimiz De Kendi Düşüncemizden Başka Bir şey Kabul Etmediğimiz İçin Anlaşmazlık çözülemez	54	36,0	67	44,7	121	40,3	
Bilmiyorum	13	8,7	16	10,7	29	9,7	
Toplam	150	100,0	150	100,0	300	100,0	

Boşanma sürecindeki çiftlerin eşle anlaşmazlığa düşme halinde buldukları çözümler ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmuştur ($X^2=13,111$; $p=0,011<0,05$).

3.2. Sorun Çözme Becerilerinin Eşlere Göre Dağılımı

Eşler arasındaki sorun çözme becerileri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan analiz sonrası bulgular aşağıda verilmiştir.

Çizelge 3.52.Sorun Çözme Becerilerin Cinsiyete Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Ebiliş	Erkek	150	21,080	3,967	-0,029	0,977
	Kadın	150	21,093	3,919		
Eduyuş	Erkek	150	19,513	4,473	0,787	0,432
	Kadın	150	19,120	4,179		
Edavranış	Erkek	150	19,527	5,185	-1,396	0,164
	Kadın	150	20,327	4,732		
Etanı	Erkek	150	19,960	4,336	-0,902	0,368
	Kadın	150	20,413	4,366		
Eseçenek	Erkek	150	20,100	4,081	-0,660	0,509
	Kadın	150	20,413	4,136		
Ekarar	Erkek	150	20,667	4,654	-0,326	0,744
	Kadın	150	20,840	4,548		
Eçözüm	Erkek	150	20,713	3,969	1,151	0,251
	Kadın	150	20,180	4,058		

Araştırmaya katılanların ebiliş puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır($t=-0,029$; $p=0,977>0,05$).

Araştırmaya katılanların eduyuş puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır($t=0,787$; $p=0,432>0,05$).

Araştırmaya katılanların edavranış puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır($t=-1,396$; $p=0,164>0,05$).

Araştırmaya katılanların etanı puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır($t=-0,902$; $p=0,368>0,05$).

Araştırmaya katılanların eseçenek puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır($t=-0,660$; $p=0,509>0,05$).

Araştırmaya katılanların ekarar puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır($t=-0,326$; $p=0,744>0,05$).

Araştırmaya katılanların e öz m puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır($t=1,151$; $p=0,251>0,05$).

4. TARTIŞMA

Yapılan araştırma, bu çalışma alanında tek olma niteliği taşımaktadır, daha önce bu yönde ve bu bakış açısı ile araştırma yapılmamıştır. Boşanma sürecindeki çiftlerin aile ile ilgili görüşleri ve sorun çözme becerilerinin ele alınmasıyla bu konunun aydınlatılması, uzun vadede çiftlerin boşanmasına neden olan çözüm becerilerinin eksik yönlerinin ortaya koyulması mümkün hale gelmektedir. Yapılan araştırma konusunun farklı yönleri ile ele alınması halinde, çiftlerin boşanma sürecine gelmeden sorun çözme mekanizmalarını yararlı bir şekilde kullanmaları sağlanabilir. Araştırma ile çiftlerin sorun çözme becerilerindeki eksikliklerin bilinmesi ile bu yönde eğitim programlarının hazırlanması büyük önem taşımaktadır. Araştırma sonucu elde edilen bulgular boşanma sürecindeki çiftlere yönelik hazırlanacak olan eğitim programlarının içeriğini ve hedefini belirlemekte, bu programların daha faydalı olmasına katkı sağlamaktadır.

Yapılan çalışmada elde edilen bulgularla birlikte araştırma çok yönlü olarak ele alınmıştır, boşanma sürecinde olan çiftlerin sorun çözme becerileri hiçbir zaman onları boşanmaya iten nedenlerden bağımsız değildir. Yapılan çalışmada çiftlerin boşanma nedenlerine, bu nedenleri algılayış biçimlerine, kadın erkek ilişkisine dair bakış açılarına, yaşamı algılayış biçimlerine de vurgu yapılmıştır. Boşanma sürecindeki çiftlerde eşlerden birisinin sürece dair farkındalık geliştirmemesine bağlı olarak evlilikte çözüm gerektirecek herhangi bir durumun olmadığı algısına sahip olduğu, bu algının tamamen sorun çözme sürecini sekteye uğrattığı düşünülmektedir. Boşanma sürecindeki çiftlerin aynı yönde ve aynı nitelikleri taşıyan sorun algısına sahip olmaları, ortada çözülecek bir sorunun olduğu gerçeğini pekiştirmektedir ancak aynı yönlerde sorun algısına sahip olan çiftlerin boşanma sürecindeki problemlerini çözmeleri oldukça zor bir hal almaktadır.

Boşanma sürecindeki çiftlerin boşanma ile birlikte en temel müracaat kurumu olan adliyelere başvuru ile süreci başlattığı, ancak öncesinde şiddet gibi sorunların olduğu varsayıldığında, bu çiftlerin kolluk kuvvetleri ile süreci başlatma durumunun

söz konusu olduğu belirlenmiştir. Boşanma aşamasında ilk müracaat kurumu olan adliyelerin çiftlere süreci çözmeye dair kapsamlı ve yeterli herhangi bir çalışması bulunmamaktadır, boşanmaya başvuran çiftler dava esnasında uzlaşma talep etmeleri halinde uzman personel ile görüşme imkânına sahiptir ancak bu görüşmeler kapsamlı değildir, bu haliyle boşanma sürecindeki çiftlere sorunların çözümü adına imkanlar sunulamamaktadır. Boşanma ile ilgili olan kurumların çiftlere verdiği hizmetin genişletilmesi ve içeriğinin daha yeterli hale getirilmesi gerekmektedir. Boşanmaya başvuru ile ilk aşamada çiftlere yeterli hizmet sunulması ile birlikte boşanma ihtimallerinin ortadan kalkması sağlanabilir.

Yapılan araştırma kapsamında boşanma sürecindeki çiftlerin aile ile ilgili görüşleri ve sorun çözme becerilerinin düzeyini belirlemek amacıyla araştırma planının ve kullanılan yöntemlerin yeterli olduğu ancak araştırmada kullanılan soru kâğıdının daha kapsamlı hale getirilmesinin detaylı bilgi alabilmek için daha yararlı olacağı düşünülmektedir. Boşanma sürecindeki çiftlerin sorun çözme becerilerinin geliştirilmesine yönelik olarak bu konuda yeniden yapılacak araştırmalarla elde edilen bilgilerin pekiştirilmesi ve ortaya çıkan farklılıkların diğer iller bazın ele alınması süreç açısından oldukça yarar sağlayacaktır.

Yapılan araştırmada elde edilen bulgulara göre kadın ve erkeklerin eğitim oranları Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünün Boşanma Nedenleri Araştırması ile karşılaştırıldığında o araştırmada kadınların %40,3'ünün lise ve dengi okuldan mezun olduğu, erkeklerin ise %39,4 'ünün lise ve dengi okuldan mezun olduğu, Ordu ilinde yaptığımız araştırmada ise kadınların %38,0'inin ilkokul mezunu olduğu, erkeklerin ise %29,3'ünün ilkokul mezunu olduğu, yapılan araştırmamızda kadınların ve erkeklerin eğitim seviyesinin daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bu noktada Aile Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü tarafından yapılan bu araştırmanın bulgularıdır.

Yine yapılan araştırmada çiftlerin yaşları Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünün Boşanma Nedenleri Araştırması ile karşılaştırıldığında o araştırmada yaklaşık %43'ünün 26-35 yaş arasında olduğu, yaptığımız araştırmada ise yaklaşık %38,0'inin 30-39 yaş arasında olduğu belirlenmiştir. Battal'ın yaptığı Boşanma

Sebepleri Araştırmasında çiftlerin %28,8'inin ilkokul mezunu olduğu, yine Battal'ın yaptığı araştırmada çiftlerin %23,3'ünün memur olduğu, yaptığımız araştırmada ise kadınların %48'inin ev hanımı olduğu, erkeklerin ise %29,3'ünün tarım ile uğraştığı belirlenmiştir. Battal'ın araştırmasına göre çiftlerin %35,0'inin tanışarak ve flört etmeksizin evlendiği, yaptığımız araştırmada ise çiftlerin %38,7'sinin görücü usulü isteyerek evlendiği belirlenmiştir. Battal'ın yaptığı araştırmaya göre, çiftlerin boşanma sebebi %27,7 oranında eşit şekilde yanlış davranış ve eşe yanlış davranış olduğu, yaptığımız araştırmada ise kadınların boşanma sebebinin %28,0'inin kumar olduğu, erkeklerin ise %22,7'sinin kıskançlık olduğu belirlenmiştir.

Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünün Boşanma Nedenleri Araştırmasına göre çiftlerin %37,0'sinin tanışarak ve bir süre flört ederek evlendiği belirlenmiştir. Yine araştırmaya göre çiftlerinin %94,9'unun ilk evliliği olduğu, yaptığımız araştırmada ise çiftlerin yaklaşık %75'inin ilk evliliği olduğu, erkeklerin ikinci evlilik oranının kadınlara göre %3 oranında daha fazla olduğu belirlenmiştir. Yaptığımız araştırmada çiftler arasındaki yaş farkı ele alındığında yaklaşık %58'inin aynı yaşta olduğu, Battal'ın yaptığı araştırmada çiftler arasında yaş farkının %16,4 oranında 2 yaş fark olduğu belirlenmiştir. Yaptığımız araştırmada çiftlerin %34'ünün köyde yaşadığı, Boşanma Sebepleri Araştırmasında ise çiftlerin %79,0'unun büyük şehir merkezinde yaşadığı belirlenmiştir.

Battal'ın yaptığı araştırmaya göre çiftlerin boşanma sebebinde kadının kısrırlığının %8,1 olduğu, yaptığımız araştırmada ise, % 6,7 olduğu belirlenmiştir. Boşanma nedenleri araştırmasına göre, kadınların %17,8'inin anne ve babasının, %57,9 kardeşlerinin, %29,5'inin diğer yakınlarının boşanmış olduğu, erkeklerin ise, %22,5'inin anne ve babasının, %43,4'ünün kardeşlerinin, %33,7'sinin diğer yakınlarının boşanmış olduğu, yaptığımız araştırmada ise kadınların %15,3'ünün anne ve babasının, %17,3'ünün kardeşlerinin, %45,3'ünün akrabalarının boşanmış olduğu, erkeklerin ise %7,3'ünün anne ve babasının, %24,0'ünün kardeşlerinin, %34,7'sinin akrabalarının boşandığı belirlenmiştir. Oranlara bakıldığında yaptığımız araştırma ile Boşanma Nedenleri Araştırması karşılaştırıldığında aile ve akraba çevresinde bizim araştırmamızda oranın daha düşük olduğu, belirlenmiştir.

TÜİK'in 2008 yılındaki Ordu ilinde boşanan ailelerin evlilik yıllarının 1-5 yıl arasında oranın yüksek olduğu belirlenmiştir. 2013 yılında yaptığım araştırmada da 1-5 yıl arasında evli olan çiftlerin boşanma oranının yüksek olduğu belirlenmiştir.

Boşanma gerekli olması halinde çiftler arasında yaşanılması gereken bir süreçtir ancak burada önemli olan boşanmanın çiftler için bir sorun çözme aracı haline gelmemesidir. Gelişen süreçte çiftler evliliklerinde varolan problemlere çözüm bulamadıklarında boşanmaya yönelmektedir. Türkiye'de çiftlere boşanmaya başvurmadan önce problemlerinin çözümü adına yardımcı olacak herhangi bir hizmet bulunmamaktadır, bu mühim bir eksikliktir. Boşanma sürecindeki çiftler sosyal hizmet uzmanı ile boşanma davası açıp uzlaşma talep etmeleri halinde karşılaşmaktadır ancak çiftin uzmana gelene kadar geçen süre uzlaşmayı sağlayacak tüm unsurları ortadan kaldırmaktadır, bu nedenle bu aşamadaki sosyal hizmet müdahalesi etkili olmamaktadır.

Mevcut durum sebebiyle Türkiye boşanmak amacıyla mahkemeye başvuran çiftleri boşanma sürecine dahil etmeden bir uzman ile görüşmesini sağlayacak sistemin kurulması gerekmektedir. Boşanma davası için başvurmak isteyen çiftler resmi işlemleri başlatılmadan bir uzmana yönlendirilmeli gerekli görüşmeler ve incelemeler yapılmasından sonra çiftler, boşanmada kararlı ise başvuruları alınmalıdır. Bu şekilde çiftler mahkeme sürecine maruz kalmadan problemlerini çözmek için profesyonel bir yardım alma imkanı bulurlar. Bu sistemin oluşturulması için Adalet Bakanlığı ile sosyal hizmet uzmanlarının çalışma yürütmesi. Bu hizmeti verebilecek uygun birimin kurulması gerekmektedir.

Uygun birimin kurulması ile medya aracılığı ile bu hizmet hakkında halkın bilgilendirilmesi hizmetin yaygınlaştırılmasını sağlar. Adalet Bakanlığı ve Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı ile iş birliği yapılarak evliliklerinde sorunlar yaşayan çiftlere yönelik tüm Türkiye'yi kapsayacak bilgilendirme konferansları düzenlenmelidir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde evliliklerinde sorun yaşayan bireylere hizmet verecek disiplinler arası çalışan bir birim oluşturulmalıdır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde; araştırmanın bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçlara ve geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Bu araştırma, Ordu ilinde boşanma sürecindeki çiftlerin aile ile ilgili görüşlerinin ve sosyal sorun çözme becerilerinin düzeyini tespit etmek için gerçekleştirilmiştir. Ordu ili yaşayış itibari hem batı unsurlarını hem de kültürel değerleri taşımaktadır, bu haliyle hem batılı hem de geleneksel bir yapı taşımaktadır. Fındık köyde ve kentte yaşayan insan için çok önemli bir geçim kaynağıdır, kadınlar sosyal yaşamda oldukça fazla rol almaktadır, nüfusuna göre boşanma oranı oldukça fazladır, bu yapısı ile Ordu araştırmaya elverişli bir ildir.

Araştırmada boşanma sürecindeki çiftlere, araştırmada çiftlerin sosyal sorun çözme becerilerini tespit etmek üzere sosyal sorun çözme envanteri uygulanmıştır, bunun yanı sıra çiftlerin demografik özelliklerini belirlemek için çiftlere sorular sorulmuştur. Çiftlerin sosyal sorun çözme becerileri ile demografik özellikleri arasındaki bağlantı ve farklılıklar, kadınların ve erkeklerin sosyal sorun çözme envanterinde yer alan yedi düzey kapsamındaki benzerlikleri ve farklılıkları hem cinsiyetler arasında hem cinsiyet gruplarının kendi içerisinde ayrı ayrı birebir ölçek ve soru kağıdı çözümlenerek tespit edilmiştir.

Araştırmada örneklem grubun demografik özellikleri incelendiği zaman, çift olmaları sebebiyle eşit sayıdan oluşturmaktadır. Araştırma toplam 300 kişilik, 150 çift bir örneklem grubundan oluşmaktadır. Boşanma toplumsal bir süreç ve olgudur. Bu süreçteki çiftlerin sosyal sorun çözme becerilerini demografik özellikleri ile birlikte değerlendirmek ve gerçek bilgilere ulaşmak için derinlemesine bir araştırma yapılmıştır. Araştırma kapsamında yer alan çiftlerin büyük çoğunluğu anlaşmalı boşanma sürecindeki çiftlerden, geri kalan kısmı ise çekişmeli boşanma sürecindeki çiftlerden oluşmaktadır.

Araştırmaya katılan boşanma sürecindeki çiftlerin ayrı ayrı yaşları incelendiği zaman, erkeklerin %38,7'sinin 30-39 yaşları arasında yer aldığı, kadınların %38,0'ının 30-39 yaşları arasında yer aldığı, bu anlamda çiftlerin yaşları bakımından benzerlik gösterdiği görülmektedir. Araştırma kapsamında yer alan çiftlerin birbirlerine denk yaşlarda evlilik yaptıkları, yaşları arasında derin farklılıkların olmadığı belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan bireylerin eğitim seviyeleri incelendiğinde, erkeklerin %29,3'ünün ve %27,3'ünün ilkokul ve lise mezunu olduğu, kadınların %38,0'ının ve %20,07'sinin de ilkokul ve lise mezunu olduğu, bu açıdan çiftlerin eğitim seviyeleri konusunda da benzerlik gösterdiği gözlemlenmektedir. Boşanma sürecindeki çiftler, eş olarak ele alındığında ilkokul ve lise eğitimi almıştır. Örneklem grubundaki boşanma sürecindeki çiftlerin büyük çoğunluğunun eşleriyle aynı eğitim seviyesine sahip oldukları saptanmıştır ve dikkati çeken bir durum da büyük çoğunluğunun orta düzeyde eğitim seviyesine sahip olduğudur. Boşanma sürecindeki çiftlerin eğitim seviyesi arttıkça sayılarının azaldığı, düşük ve orta düzeyde eğitime sahip olan çiftlerin daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Boşanmanın cinsiyet ile yaşamını en çok geçirdiği yer arasındaki fark incelendiğinde, erkeklerin %56,7'sinin ve kadınların %50,7'sinin yaşamlarını en uzun süre ile kentte geçirdiği ve çoğunun halen kentte yaşadığı belirlenmiştir. Boşanma sürecindeki çiftlerden geri kalan çoğunluğunun yaşamını en çok köyde geçirdiği, kadın ve erkeklerin bu yönden de benzerlik gösterdiği belirlenmiştir.

Çiftlerin bölge açısından en uzun yaşadığı yer, cinsiyet açısından ele alındığında, erkeklerin %82,7'sinin Karadeniz Bölgesinde en uzun süre ile yaşadığı, yine kadınların %81,3'ünün en uzun süre ile Karadeniz Bölgesinde yaşadığı, bu araştırmanın Karadeniz Bölgesinin illerinden olan Ordu ilinde yapılmasının bu konuda temel etkiye sahip olduğu, çiftlerin bu açıdan da birebir benzerlik gösterdiği belirlenmiştir. Boşanma sürecindeki çiftlerin Karadeniz Bölgesinden sonra en uzun süre ile Akdeniz Bölgesinde yaşadığı bu açıdan da kadın ve erkeklerin benzerliğe

sahip olduğu belirlenmiştir, bu açıdan bakıldığında bu çiftlerin birlikte tayin yoluyla Ordu iline geldikleri, tayin usulüne bağlı işlerde çalıştıkları düşünölmektedir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyet açısından Ordu ilinde yaşadıkları süreler incelendiğinde, erkeklerin %70,0'ının doğduğundan beri Ordu ilinde yaşadığı, kadınların %72,7'sinin doğduğundan beri Ordu ilinde yaşadığı belirlenmiştir. Erkeklerin geri kalanları içerisinde çoğunun 11-15 yıl arasında, kadınlardan geri kalanlardan çoğunun ise 6-10 yıl arasında Ordu ilinde yaşadığı belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyet açısından çalışma durumları arasındaki fark ele alındığında, erkeklerin %82,7'sinin çalıştığı, %17,3'ünün çalışmadığı, kadınların %52,0'ının çalıştığı %48,0'ının çalışmadığı belirlenmiştir. Kadınlarda çalışmayan kısmın ev hanımı olduğu, çalışan kısmın ise tarımla uğraştığı bilinmektedir. Ordu ilinde kentte ve köyde yaşayanların çoğunun gelir kaynağı, fındıktan elde ettikleri gelirden oluşmaktadır, mesleği ne olursa olsun mutlaka her ailenin fındık bahçeleri bulunmakta ve oradan gelir elde etmektedir, bu nedenle erkeklerinin büyük çoğunluğu tarım ile uğraşmaktadır, çünkü fındığın maddi getirisi oldukça fazladır. Ordu ilinde yaşayan birçok erkek bu nedenle başka mesleklere yönelmemekte, babadan miras kalan fındık işi ile uğraşmaktadır, hatta yetişen genç nesilde fındık işi ile uğraşma talebindedir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyet açısından sosyal güvenceleri incelendiğinde, erkeklerin %43,3'ünün ve %24,0'ının SSK ve Bağkur' lu olduğu, kadınların da %39,3'ünün ve %22,7'sinin SSK ve Bağkur' lu olduğu, bu açıdan bakıldığında kadın ve erkeklerin çift olarak sosyal güvence durumu açısından benzerlik gösterdiği belirlenmiştir çünkü genellikle aile içerisinde kadınlar ve çocuklar erkeklerin sosyal güvencesinden faydalanmaktadır.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyet açısından haneye giren toplam gelirleri incelendiğinde, erkeklerin %44,7'sinin gelirinin 600-1000 TL arasında olduğu, erkeklerin %25,3'ünün ise gelirinin daha yüksek 1100- 1500 TL olduğu, kadınların %40,0'ının gelirinin de 600-1000 TL olduğu, kadınların diğer büyük çoğunluğunun

gelirlerini bilmediği yani bu konuda bir fikir beyan etmediği belirlenmiştir. Kadınlar ile erkeklerin gelirlerinin benzerlik göstermesinin sebebinin kadınların eşlerinin gelirlerini beyan ettiği, ev hanımı olmaları sebebiyle bireysel bir gelire sahip olmadıkları belirlenmiştir. Ordu ilinin genel olarak yüksek gelir düzeyine sahip olduğu, erkeklerin boşanma sürecinde olmaları ve nafaka ödeyecek olmaları ihtimaline dayanarak gelirlerini daha düşük gösterdikleri, beyan edilen gelirlerden daha fazla gelire sahip oldukları, bayanların ise belirli bir çoğunluğunun nafaka almak adına gelir beyan etmedikleri ve düşük gösterdikleri belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyet açısından hanede kalan kişi sayısı incelendiğinde, erkeklerin %32,7'sinin 3 kişi ile yaşadığı, %26,7'sinin yalnız yaşadığı, kadınların %30,7'sinin 2 kişi ile yaşadığı, %29,3'ünün 3 kişi ile yaşadığı, bu açıdan erkek ve kadınların farklılık gösterdiği, bu açıdan ele alındığında, boşanma sürecindeki çiftlerin genellikle ayrı evlerde yaşadıkları, boşanma davası olmasına rağmen aynı evde yaşayan çiftlerinin çok az bir orana sahip olduğu, boşanma sürecindeki erkeklerin kişi sayısı incelendiğinde ailesi ile ve yalnız yaşadığı, kadınların ise hiç yalnız yaşamadığı, büyük çoğunluğunun ailesi ile yaşadığı belirlenmiştir. Toplumsal yapı gereği, erkeğin yalnız yaşama durumunun yadırganmadığı, kadının ise yalnız yaşama durumunun kabul edilmediği, kadının da yalnız yaşama durumuna yatkın olmadığı ve bu yönde bir yaşamı tercih etmediği, bu durumda toplumda yalnız yaşayan kadına iyi gözle bakılmama durumunun etkili düşünülmektedir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyet açısından çocuk sayıları incelendiğinde, boşanma sürecindeki erkeklerin %32,7'sinin 1 çocuğu olduğu ve %27,3'ünün çocuk sahibi olmadığı, kadınlarında bu yönde erkekler ile benzerlik gösterdiği, kadınların %34,0'ının 1 çocuğu olduğu ve %29,3'ünün hiç çocuk sahibi olmadığı, oranlar incelendiğinde kadın ile erkeklerin çift ve eşit sayıda oldukları göz önünde bulundurulduğunda, eşleştirme sırasında eşlerin farklı çocuk sayılarına sahip olduğu belirlenmiştir. Belirlenen bu durumda eşlerden birinin daha önce bir evlilik yapma ve bu evlilikten çocuk sahibi olma durumunun etkili olduğu, bu açıdan çiftlerden bazılarının daha önce boşanma süreci geçirdiği belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından en küçük çocuğun yaşı incelendiğinde, erkeklerin %30,3'ünün en küçük çocuğunun yaşının 5-9 yaş arasında olduğu ve %23,9'unun 5 yaşından küçük çocuğa sahip olduğu, kadınların da erkeklerle bu konuda benzerlik gösterdiği, kadınların %30,2 en küçük çocuğunun yaşının 5-9 yaş arasında olduğu, %23,6'sının 5 yaşından küçük çocuğa sahip olduğu, çiftler arasında eşlerden birisinin daha önce evlilik yapması ihtimaline bağlı olarak en küçük çocuğun yaşının kadınlarda %20,8'inin ve erkeklerde %18,3'ünün benzerlik göstermekle birlikte 10-14 yaş arasında olduğu belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından çocuklarının sakatlık durumu ele alındığında, erkeklerin %88,1'inin çocuklarında sakatlık olmadığı, sakatlığa sahip olanların ise çocuğunun fiziksel sakatlığa sahip olduğu, kadınlarında %91,5'inin bu açıdan erkekler ile hemen hemen aynı orana sahip olduğu belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından kaçınıcı evlilikleri olduğu durumu incelendiğinde, erkeklerin ve kadınların benzer oranda %74,0'ının ve %76,0'ının çoğunluğunun birinci evliliği olduğu, erkeklerin kadınlara göre daha fazla oranla ikinci evlilik yaptığı, yine erkeklerin %4,7'sinin ve kadınların %53'ünün benzer ve az oranda üçüncü evliliğinin olduğu belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından evlilik süreleri incelendiğinde, erkeklerin %27,3'ünün ve %26,7'sinin benzer oranlarda evlilik sürelerinin 6-10 yıl ve 1-5 yıl arasında olduğu, kadınların çoğunun benzer oranlarda %26,7'sinin ve %25,3'ünün evlilik sürelerinin 1-5 yıl ve 6-10 yıl arasında olduğu belirlenmiştir. Çiftler arasında evlilik süresi arttıkça sayılarının azaldığı, çiftler arasında çok az bir oranın evlilik süresinin 11-15 yıl olduğu tespit edilmiştir. Boşanma sürecindeki çiftlerin çoğunun kısa süreli evli oldukları ve belirli bir süre geçirmeden boşanma aşamasına geldikleri belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından evlilik türleri incelendiğinde, erkeklerinin %38,7'sinin ve %38,0'inin eşit oralarda görücü usulü isteyerek ve arkadaşlık ederek evlendikleri, yine kadınların %38,7'sinin ve 37,3'ünün eşit

oranlarda görücü usulü isteyerek ve arkadaşlık ederek evlendikleri, erkeklerin ve kadınların benzer oranlarda anlaşıp kaçarak evlendikleri belirlenmiştir. Ordu ilinde kaçarak evlenmenin yadsınamayacak düzeyde olduğu, belirli bir oranı teşkil ettikleri, bunun Ordu'nun belirli bölgelerde gelenek haline geldiği tespit edilmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından eşle olan yaş farkı incelendiğinde, erkeklerin ve kadınların benzer oranlarda %56,7'sinin ve %56,0'ının aynı yaşta oldukları, geri kalan kısımda önemli ve benzer oranlarda eşler arasında 5-10 yaş ve 5 yaştan az yaş farkı olduğu, yine bu konuda kadınların ve erkeklerin benzerlik gösterdiği belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından ideal evlilik için gerekli yaş farkı durumu incelendiğinde, erkeklerin ve kadınların %57,3'ünün ve %58,0'ının benzer oranda ideal evlilik için kadın ve erkeğin aynı yaşta olması yönünde görüş bildirdiği, benzer oranlarda ise kadın ve erkeğin 5-10 yaş arasında fark olması ve ideal evlilik için yaş farkının önemli olmadığı yönde görüş bildirdiği tespit edilmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından anlaşmazlık nedeniyle ayrı yaşama durumu incelendiğinde, erkeklerinin %46,0'ının eşit oranlarda anlaşmazlık nedeniyle ara sıra ve hiçbir zaman ayrı yaşamadıkları, kadınların %54,7'sinin anlaşmazlık nedeniyle ara sıra eşlerinden ayrı yaşadıkları, %36,7'sinin ise hiçbir zaman ayrı yaşamadıkları belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından evlilik yaşamlarını nasıl değerlendirdikleri durumu incelendiğinde, erkeklerin %70,7'sinin evliliklerini iyi olarak nitelendirdikleri, kadınların ise %58,7'sinin evliliğini iyi olarak nitelendirdiği ancak geri kalan önemli bir kısmının %27,3'ünün evliliğini kötü olarak değerlendirdiği, bu bakımından erkeklerin evliliklerine dair daha olumlu baktığı veya evlilik durumunu değerlendirme daha politik davrandığı belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından genel olarak yaşam durumlarını değerlendirme açıları ele alındığında, erkeklerinin %77,3'ünün yaşamlarını iyi olarak değerlendirdiği, geri kalan kısmının kötü ve çok iyi arasında dağılım gösterdiği, kadınların ise %64,0'ının yaşamını iyi olarak değerlendirdiği, geri kalan kısmının ise kötü ve çok iyi arasında dağılım gösterdiği, her ne kadar erkekler ve kadınlar bu konuda benzerlik gösterse de, yaşamlarını kötü olarak değerlendiren kadınların oranı erkeklere göre anlamlı ölçüde daha fazladır. Bu açıdan ele alındığında kadınların bu soruyu daha duygusal açıdan cevapladığı ve boşanma sürecinden olumsuz etkilendikleri, ancak erkeklerin boşanma sürecinden kadınlara oranla daha az etkilendikleri ve yaşamlarını duygusal öğelere bağlı kalmadan değerlendirdikleri düşünülmektedir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından maddi durumlarını değerlendirme açıları incelendiğinde, erkeklerin %71,3'ünün ve %15,3'ünün maddi durumlarını iyi ve çok iyi olarak değerlendirdiği, kadınların %66,0'ının ve %20,7'sinin maddi durumlarını iyi ve kötü olarak değerlendirdiği, bu açıdan erkeklerin ve kadınların farklılık gösterdiği, kadınların yer alan değerlendirmelerinde, ev hanımı olma ve eşlerinden başka eve gelir getiren kişinin olmaması durumunun etkili olduğu, ayrıca kadınların nafaka bağlanması konusunda kaygı gütmeleri açısından maddi durumlarını bu yönde değerlendirmelerinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından dini inanç durumlarını değerlendirmeleri ele alındığında, erkeklerin %70,7'sinin ve %19,3'ünün dini inançlarını güçlü ve çok güçlü olarak değerlendirdiği, kadınların da %72,0'ının ve %20,7'sinin bu konuda erkekler ile birebir benzerlik gösterdiği onlarında dini inançlarını güçlü ve çok güçlü olarak değerlendirdiği belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin ve aile bireylerinin cinsiyeti açısından daha önce boşanma tecrübesi ele alındığında, erkeklerin %86,0'ının daha önce boşanma tecrübesi yaşamadığı, kadınların da %88,7'sinin daha önce boşanma tecrübesi yaşamadığı, ancak erkeklerin kadınlara oranla daha fazla boşanma süreci geçirdiği

belirlenmiştir. Bu açıdan değerlendirildiğinde eşler arasında erkeklerden daha önce evlilik yapan ve boşananların oranının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Çiftlerin anne ve babalarının daha önce boşanma geçirip geçirmediğine bakıldığında, erkeklerin ve kadınların %7,3'ünün ve %15,3'ünün anne ve babasının boşanma tecrübesi yaşadığı, anne ve babasının boşanma süreci geçirmesi açısından erkeklerin oranının kadınlara oranla daha az olduğu, kadınların daha fazla oranda anne ve babasının daha önce boşanma geçirdiği belirlenmiştir. Kadın ve erkeklerin kardeşlerinin %17,3'ünün ve %24,0'ının boşanma yaşadığı, kadın ve erkeklerin %4,0'ının ve %2,7'sinin çocuklarının boşanma tecrübesi geçirdiği, erkeklerin çocukları açısından daha önce boşanma sürecinin çok anlamlı fark olmamakla beraber kadınlara oranla daha fazla olduğu belirlenmiştir. Erkek ve kadınların %8,7'sinin ve %14,7'sinin eşler açısından daha önce boşanma süreci geçirdiği konusunda benzerlik göstermediği, kadınların eşlerinin daha önce boşanma geçirme oranının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Erkek ve kadınların akrabalarının daha önce boşanma süreci geçirmesi açısından, erkeklerde %34,7 ve kadınlarda %45,3 olduğu, kadınların daha fazla orana sahip olduğu belirlenmiştir. Önceden geçirilen boşanma sürecine dair yapılan değerlendirmede eşlerden birinin daha önce resmi nikâh dışı yaşama durumu ve bunu beyan etmiş olma durumu göz ardı edilmemiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından anlaşmazlık nedeniyle boşanmayı düşünme durumu incelendiğinde, erkeklerin %58,7'sinin anlaşmazlık nedeniyle ara sıra boşanmayı düşündüğü, geri kalan önemli kısmının %25,3'ünün ise sık sık boşanmayı düşündüğü, kadınların %63,3'ünün anlaşmak nedeniyle ara sıra boşanmayı düşündüğü, bu oranın erkeklerden daha fazla olduğu, anlaşmazlık nedeniyle sık sık boşanmayı düşünme açısından kadın ve erkeğin eşit olduğu belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından kadın ile erkek arasında üstünlük farkı bakımından ele alındığında, erkeklerin %60,7'sinin üstünlük bakımından kadın ile erkek arasında fark olmadığını düşündüğü, kadınlardan %62,7'sinin kadın ile erkek arasında üstünlük bakımından erkeklerden biraz daha fazla oranla fark olmadığını dile getirdiği, ancak kadınların erkeklere oranla dikkat

eken bir bölümünün bu soruya dair görüş bildirmediği belirlenmiştir. Bu durumun önem arz ettiği, erkeklerin bu konuda direkt ve net cevap verdiği, kadınların ise fikir beyan etmekte zorluk çektiği ve hatta bazılarının bildirmediği gözlemlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından kadın ile erkeğin kanunlar karşısında eşit olup olmaması ele alındığında, erkeklerin %63,3'ünün kanunlar karşısında kadın ve erkeklerin eşit olduğunu düşündüğü, kadınları ise tam tersi %47,3'ünün kanunlar karşısında kadınların eşit olmadığı görüşünde olduğu, bu konuda daha fazla kadının görüş beyan etmediği belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından aile içerisinde eşlerden birisinin aile reisi olma durumu ele alındığında, erkeklerin %58,7'sinin aile içerisinde aile reisi olma durumunu doğru bulduğu, kadınların ise %52,7'sinin aile içerisinde aile reisi olma durumunu yanlış bulduğu, bu konuda daha fazla kadının görüş bildirmediği belirlenmiştir. Bu konuda kadınların ve erkeklerin farklı görüşlere sahip olduğu, toplumsal kimliğin buna etki ettiği dşnlmektedir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından aileyi ilgilendiren bir konuda kararı kimin verme durumu ele alındığında, erkeklerin %62,0'ının birlikte ve erkeğin vermesi gerektiğini düşündüğü, kadınların ise %74,0'ının aileyi ilgilendiren bir konuda kararı kimin verme konusunda birlikte karar verilmesi gerektiğini düşündüğü belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından ev işlerini kimin yapması gerektiği durumu incelendiğinde, erkeklerinin %70,0'ının ev işlerini kadının yapması gerektiği yönünde görüş bildirdiği, önemli bir kısmının ise birlikte ev işlerinin yapılması gerektiğine inandığı, kadınların %50,7'sinin ev işlerini kadının yapması veya birlikte yapılmasından yana görüş bildirdiği belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından aile planlamasının doğru olup olmadığı durumu incelendiğinde, erkeklerin %69,3'ünün aile planlamasının doğru

olduğuna inandığı, önemli bir oran olmasa da bir kısmının ise bu konuda görüş bildirmediği, kadınların %78,7'sinin aile planlamasının doğru olduğuna inandığı, erkeklere oranla daha fazla kadının bu konuda görüş bildirmediği belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından kadının çalışma durumu incelendiğinde, erkeklerinin %53,3'ünün kadının istiyorsa ve gerekiyorsa çalışması yönünde görüş bildirdiği, kadınların %66,7'sinin kadının isteği ve gerektiği zamanda çalışması görüşüne sahip olduğu, kadınların erkeklere oranla daha fazla bu konuda görüş bildirmediği belirlenmiştir. Çarpıcı olarak büyük bir oran olmamakla beraber kadınların %6,0'ının kesinlikle kadının çalışmaması yönünde fikir beyan ettiği bu durumda kadına yüklenen rolün, yaşam tarzının ve yetiştirilme yapısının etkili olduğu düşünölmektedir, bu görüşe sahip kadınların çoğu köyde yaşamaktadır.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından erkeğin birden fazla kadınla birliktelik yaşama durumu incelendiğinde, erkeklerin ve kadınların tamamına yakınının %95,3'ünün ve %99,3'ünün erkeklerin birden fazla kadınla birliktelik yaşama durumunu doğru bulmadığı tespit edilmiştir. Bu açıdan kadın ve erkeklerin görüşlerinin beklenen toplumsal değerlere uygunluk gösterdiği, ancak bu yönde cevap veren eşlerin evlilik dışı ilişki yaşama durumlarının mevcut olduğu da bilinmektedir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından erkeğin kadına şiddet uygulaması durumu incelendiğinde, erkeklerin ve kadınların bu yönde benzerlik gösterdiği, erkeklerin ve kadınların tamamına yakınının %93,3'ünün ve %98,0'ının erkeğin kadına kesinlikle şiddet uygulamaması gerektiği yönünde görüş bildirdiği belirlenmiştir. Erkeklerin %6,7 'sinin ve kadınlardan %2,0'sinin erkeğin gerektiğinde kadına şiddet uygulayabileceği yönünde görüş bildirdiği tespit edilmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından eşle anlaşmazlığa düşme sıklığı durumu incelendiğinde, erkeklerin %60,7'sinin eşleri ile ara sıra anlaşmazlığa düştüğu, geri kalan kısımda erkeklerin benzer oranlarda eşleri ile hiçbir zaman ve sık sık anlaşmazlığa düştüğu belirlenmiştir. Kadınların %64,0'ının eşleri ile ara sıra

anlaşmazlığa düştüğü, erkeklere oranla daha fazla sık sık eşleri ile anlaşmazlık yaşadıkları belirlenmiştir. Erkeklerin bu konuda anlaşmalı boşanma dahilinde barışma ihtimali sebebiyle anlaşmazlıkların hafif yönde olduğunu bildirdiği belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından eşlerin anlaşmazlığa düştüğü konulardan biri çocukların bakımı ve yetiştirilmesi durumu incelendiğinde, erkek ve kadınların %13,3'ünün ve %11,3'ünün bu konuda anlaşmazlığa düştüğü, erkeklerin %26,0'ının eşleri ile akrabalarla ilişkiler konusunda anlaşmazlık yaşadığı, kadınların %32,7'sinin akrabalarla ilişkiler konusunda eşi ile anlaşmazlığa düştüğü, erkeklerin %89,3'ünün alkol sebebiyle eşleri anlaşmazlığa düşmediği, kadınların ise %25,3'ünün eşleri ile alkol konusunda anlaşmazlığa düştüğü, erkeklerin alkol alışkanlıklarını deşifre etmek istemediği belirlenmiştir. Erkeklerin %91,3'ünün kumar nedeniyle eşleri ile anlaşmazlığa düşmediği yönünde görüş bildirdiği, kadınların ise %28,3'ünün eşleri ile kumar nedeniyle anlaşmazlığa düştüğü, bu konuda erkeklerin gerçek oranları vermemekle kumar konusunda anlaşmazlığa düştükleri yönünde görüş bildirdikleri belirlenmiştir. Erkeklerin ve kadınların birbirine yakın oranlarda %13,3'ünün ve %24,7'sinin eşleri ile maddi sıkıntı sebebiyle anlaşmazlığa düştükleri ancak bu oranın çoğunluğu oluşturmadığı belirlenmiştir. Erkeklerin ve kadınların %12,0'ının ve %10,7'sinin hastalık sebebiyle eşleri ile anlaşmazlığa düştüğü, hastalık nedeniyle anlaşmazlığa düşen eşlerin oranının çok az olduğu belirlenmiştir. Erkeklerin ve kadınların benzer oranlarda %16,7'sinin ve %21,3'ünün cinsel konularda anlaşmazlığa düştükleri belirlenmiştir. Erkeklerin ve kadınların yine benzer oranlarda %22,7'sinin ve %24,7'sinin kıskançlık sebebiyle anlaşmazlığa düştükleri tespit edilmiştir. Erkeklerin ve kadınların %16,0'ının ve %7,3'ünün ev işleri konusunda anlaşmazlığa düştüğü, erkeklerin kadınlara oranla ev işleri konusunda eşleri ile daha fazla anlaşmazlığa düştüğü belirlenmiştir. Erkeklerin %95,3'ünün dayak konusunda eşi ile anlaşmazlığa düşmediği, kadınların ise %22,0'ının eşleri ile dayak konusunda anlaşmazlığa düştüğü tespit edilmiştir. Erkeklerin ve kadınların %6,7'sinin ve %4,7'sinin çocuk olmaması durumunda anlaşmazlığa düştüğü, erkeklerin kadınlara oranla bu konuda

daha fazla anlaşmazlığa düştüğü, erkeklerin toplumsal değerler gereği çocuk olmaması durumunu daha fazla problem ettiği belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından eşle anlaşmazlığa düşülmesi halinde anlaşmazlığın nasıl çözüldüğü durumu incelendiğinde, erkeklerin %43,3'ünün ve %36,0'ının anlaşmazlığa düştüklerinde, eşleriyle birlikte düşünerek sorunu en doğru biçimde çözmeye çalıştığı ve her ikisinin de kendi düşüncesinden başka bir şey kabul etmediği için anlaşmazlığın çözülemediği yönünde görüş bildirdiği, tam tezat çözüm yollarının benzer oranda çıkmasının ve çoğunluğu oluşmasının katılımcıların sürece dair durumu saklamış olma ihtimali durumunu ortaya çıkarmaktadır. Kadınların da çok benzer oranlarda %41,3'ünün ve %44,7'sinin anlaşmazlığa düştüklerinde, eşleriyle birlikte düşünerek sorunu en doğru biçimde çözmeye çalıştığı ve her ikisinin de kendi düşüncesinden başka bir şey kabul etmediği için anlaşmazlığın çözülemediği yönünde görüş bildirdiği, kadınlarda her ikisinin de kendi düşüncesinden başka bir şey kabul etmediği için anlaşmazlığın çözülemediği görüşünün daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Erkeklerin sorun çözme becerileri yedi düzey kapsamında cinsiyet açısından incelendiğinde, erkek ve kadınlar arasında biliş, duyuş, davranış, tanı, seçenek, karar ve çözüm açısından herhangi anlamlı bir farklılığın olmadığı, kadınların daha davranışsal olduğu ve tanı koymada erkeklere göre daha iyi oldukları belirlenmiştir.

Çizelge 3.17'ye bakıldığında, kadınların büyük bir oranının anne ve babasının boşanma süreci geçirdiği bu durumun sosyal öğrenmeden kaynaklı olduğu, çocukların anne ve babalarından boşanma davranışını öğrendiği ve evliliklerinde bu sürece maruz kaldıkları belirlenmiştir.

Çizelge 3.21'e bakıldığında, kadınların büyük bir oranının akrabalarının boşanma süreci geçirdiği bu durumda yine sosyal öğrenmede etkili olduğu, bu açıdan sosyal hizmet bakış açısıyla Ordu iline evliliğin sağlıklı bir şekilde devamını sağlamak için çalışmalar yürütülmesi gerekli görülmektedir.

Çizelge 3.39 ve 3.40'a bakıldığında Ordu'da alkol ve kumar probleminin olduğu görülmektedir, bu anlamda erkekleri bilinçlendirmek adına çeşitli bilgilendirme konferanslarının verilmesi ve alkol bağımlılığı için Sağlık Bakanlığı bünyesinde bir birim oluşturulması araştırma sonuçlarına göre gerekli görülmektedir. Yasal olmayan kumarın engellenmesi için Emniyet birimleri tarafından gerekli önleme çalışmalarının yapılması gerekli görülmektedir.

Geliştirilen öneriler; boşanma sürecindeki bireyler, henüz evlenmemiş çiftler ve toplumda boşanma süreci ile ilgilenen, işlem yürüten kurum ve kuruluşların fayda sağlaması ile ilgilidir. Elde edilen bulgular kapsamında toplumun bilgilendirilmesi, geliştirilen uygulamaların sağlıklı nitelik taşıması konusunda destek sağlanmasına yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

Ordu ilinde her geçen gün boşanma oranları artış göstermektedir. Bu durum ise boşanmış bireylerin toplumda her geçen gün arttığını, ailesi boşanmış çocuk sayısının çoğaldığını göstermektedir. Boşanma sürecindeki çiftlerin çoğu, evlilik sürecinde ortaya çıkan sorunlarla başetme konusunda güçlük çekmekte ve evlilik sürecinde gelişen sorunlara dair farkındalık geliştirmede yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle, boşanma sürecindeki çiftlerin evliliklerinde ortaya çıkan sorunların çözümüne dair başetme mekanizmalarının geliştirilmesine yönelik profesyonel yardım almaları gerekmektedir. Sağlanacak desteğin çiftlerin henüz boşanmayı gerçekleştirmeden önce verilmesi evlilik birliğinin devamını sağlamak açısından oldukça önem taşımaktadır. Profesyonel yardımın çiftlerin mahkemeye resmi olarak başvuru sağlamadan önce verilmesi gerekmektedir çünkü çiftler resmi olarak mahkemeye başvuru sağladıkları zaman farklı davranışlar sergilemektedir, bu da muhtemel olan uzlaşma durumunu riske atmakta, verilecek profesyonel desteğin etkisini azaltmaktadır. Boşanma süreci ile birlikte, çiftlerde ve çocuklarda yaşanabilecek olası problemlerle başa çıkabilme yollarını anlatan seminerler düzenlenmelidir. Evlilik, aile, boşanma ve eğitim programları konularında uzman kişilerce halka yönelik eğitim programları hazırlanmalı ve okullarda velilere yönelik seminerler verilmelidir.

Araştırma bulgularında çiftlerin evlilik sürecinde gelişen sorunları çözme becerileri konusunda benzerlik gösterdikleri, aralarında çok büyük farklılıkların olmadığı, genel olarak çiftlerin sorun çözme becerilerinin düşük olduğu, bu nedenle boşanma aşamasına gelme durumuna engel olamadıkları veya evliliği sürdürmek için çaba göstermedikleri belirlenmiştir. Boşanma amacıyla mahkemeye başvuran çiftlerin başvuruları kabul edilmeden önce, uzman kişilerce görüşmeye alınması gerçekleşecek çift görüşmesi sonucunda, boşanmaya başvuru isteklerinin tekrar değerlendirilmesi önerilir. Boşanma sürecine gelmeden çok daha önceki aşamada, boşanmaların önlenmesi için ise özellikle lise programlarına bireyin kendi kişiliğini tanıması, eş seçimi, evlilik, evlilikte sağlıklı ilişkiler, evlilikte karşılaşılan güçlükler, aile planlaması, çocuk bakımı, boşanma gibi konuları anlatan ders program modülleri oluşturulmalı ve meslek liseleri dahil her öğrencinin bu modülleri alarak liseden mezun olması sağlanmalıdır. Alanında uzman öğretmenler tarafından bu dersler anlatılmalıdır.

Türkiye ve Ordu ilinde boşanma konusunda bilgi birikimi istatistiksel bilgiler dışında oluşmamıştır. Dolayısıyla araştırmanın yapılacak yeni araştırmalara örnek oluşturması ve boşanmaya yönelik bilimsel araştırmaların artması gerekmektedir. Toplumumuzda boşanma konusunda bilimsel araştırmalar arttıkça, boşanmaların önlenmesi ya da hem çiftler hem de çocuklar adına boşanma sonucu ortaya çıkabilecek sorunlarla, baş edebilmekle ilgili eğitimler, kurum ve kuruluşlar artacaktır.

Dünyada ve Türkiye’de olduğu gibi Ordu ilinde de boşanmaların sürekli artış göstermesi, buna bağlı boşanmaların bireysel bunalımlara sebep olması, toplumsal bir soruna dönüşmektedir. Bu sorunları önlemek için “evliliklerdeki çatışmaları önleyici yaşam boyu öğrenme” kuramı çerçevesinde Ordu ilinde yaşayan ailelere yönelik aile içi çatışmaları önleyici programlar, eğitici seminerler düzenlenmelidir.

Ordu ilinde çiftlere yönelik evlilik sürecinde sorunları çözümünde çift terapisi sağlayacak uzmanları ve onları istihdam edebilecek merkezleri bulunmamaktadır. Bu

nedenle çiftlere destek sağlayabilecek gerekli uzman personelin istihdam edilmesi gerekli görülmektedir.

Araştırma sonucu elde edilen bulgular ışığında, çiftlerin zamanla özelliklerinin birbirlerine benzediği, bu durumun boşanma sürecindeki çiftlerin sorun çözme becerilerinin çok yakın oranlarla benzerlik göstermesi durumu ile de pekiştiği, araştırma kapsamında yer alan çiftlerin anlaşmalı olarak boşanma sürecinde olmalarının da bu benzerlikte etkili olduğu görülmüştür. Çiftlerin boşanma sürecine girmeden önce evlilikte karşılaştıkları sorunları çözebilmeleri için yardımcı eğitim programlarının düzenlenmesi hatta kurum bazında çeşitli birimlerin oluşturulması yarar sağlayabilir. Ordu ilinde, araştırma sonucu elde edilen bulgular kapsamında, alkol, kumar bağımlılığı ve cinsel sorunların boşanma sürecinde etkili olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu konular ile ilgili çiftlere rehberlik ve danışmanlık sağlanmasının gerekli olduğu düşünülmektedir.

Ordu ilinde boşanma oranlarının giderek artması, boşanmış aile çocuklarının da arttığını göstermektedir. Bu durum da ders kitaplarındaki aile tanımının yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini göstermektedir. Boşanmalar tek ebeveynli aileleri, yeniden kurulmuş aileleri, anne ve babasıyla değil farklı akrabalarıyla kalan çocuklar gibi farklı aile tiplerinin de sayılarının arttığını göstermektedir. Bu anlamda ders kitaplarındaki aile tanımı; farklı aile tipinde yaşayan çocukların belki rencide olmasına, belki yaşadığı aileyi “aile” olarak algılayamamasına sebep olabilmektedir. Ayrıca bu araştırmanın program geliştirme, ders kitap yazım çalışmalarına ışık tutacağı düşünülmektedir.

Sosyal hizmet uzmanının meslek elemanı olarak aile mahkemelerinde birçok görev üstlenmektedir, bu görevlerden biri de arabuluculuk görevidir. Mahkemeye başvuran çiftlerden birisinin uzlaşma talep etmesi halinde, çiftler mahkeme hakimi tarafından sosyal hizmet uzmanına yönlendirilmektedir. Ancak yapılan bu yönlendirme geç olmaktadır, arabuluculuk için çiftler dava açılmadan önce sosyal hizmet uzmanına yönlendirilmelidir, aksi halde çiftlerin dava açıldıktan sonra uzlaşması imkansız hale gelmektedir. Bu nedenle sosyal hizmet uzmanının çiftlerle

görüşmesi bir standarda bağlanmalı ve çiftler dava açmadan görüşmeler yapılmalıdır. Bu konuda Adalet Bakanlığının çalışma yürütmesi ve bu konuda hakimlere gerekli bilgilendirmeyi yapması gerekmektedir.

ÖZET

Boşanma Sürecindeki Çiftlerin Aile İle İlgili Görüşleri ve Sorun Çözme Becerilerinin İncelenmesi (Ordu İli Örneği)

Yapılmış olan araştırma Ordu ilinde boşanma davaları devam eden ve bu süreci yaşayan evli çiftlerin sorun çözme becerilerini ortaya koymak için yapılmış nicel bir araştırmadır. Araştırma özellikle boşanma sürecindeki çiftlerin sadece sorun çözme becerilerinin düzeylerini belirlemeyi değil bunun bazı değişkenlerden ne derecede etkilenip etkilenmediğini bunun ne düzeyde olduğunu belirlemeyi amaçlamaktadır. Planlanana uygun olarak yapılan araştırma ile boşanma sürecindeki evli çiftlerin sorun çözme becerisine sahip olup olmadığı ve bu becerilerinin ne düzeyde olduğu, evli çiftlerin problem çözme becerilerinin hangi değişkenlerden ne ölçüde etkilenip etkilenmediği ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Araştırmada boşanma sürecindeki çiftlere, hazırlanan soru kağıdı aracılığıyla demografik özelliklerini tespit etmek üzere sorular sorulmuş, sosyal sorun çözme envanteri uygulanarak, envanter içerisinde yer alan yargı cümleleri doğrultusunda görüşleri tespit edilmiştir.

Veri toplamak amacıyla, Ordu ilinde yaşayan, Ordu Adliyesi Aile Mahkemesinde boşanma davaları olan boşanma sürecindeki 150 çift, 300 bireye soru kağıdı aracılığıyla sorular sorularak cevaplandırılmıştır ve sosyal sorun çözme envanteri uygulanmıştır. “Demografik Özelliklerin Yer Aldığı Soru Kağıdı” veri toplama aracı olarak 37 sorudan oluşmaktadır. Araştırma kapsamında katılımcıların muvafakatlerini içeren “Muvafakatname” de tarafların imzaları yer almaktadır. Katılımcıların, sosyal sorun çözme düzeylerini ölçmek için kullanılan “ Sosyal Sorun Çözme Envanteri” 70 yargı cümlesinden ve biliş, duyuş, davranış, tanımlama, seçenek, karar ve çözüm yedi bölümden oluşmaktadır. veri toplama aracının geliştirilmesi sürecinde öncelikle literatür taranmış ve görüşme yapılarak literatür ve görüşmeler sonucunda madde havuzu oluşturulmuştur. Bu sürecin ardından eğitim danışmanı ile görüşme ve tarama yapılarak “boşanma sürecindeki çiftlerin demografik özelliklerinin” yer aldığı “Soru Kağıdı”nın maddelerinin kapsam geçerliliği konusuna dayanak sağlanmıştır. Araştırmada örneklem grubu çiftlerden oluştuğu için eşit ölçüde oranlardan oluşturmaktadır. Ankete katılan, boşanma sürecindeki çiftlerin sosyal sorun çözme becerileri yönünden benzerlik taşıdıkları ve aralarında anlamlı farklılıkların gözlenmediği tespit edilmiştir. Boşanma sürecindeki çiftlerin ölçek ve soru kağıdı kapsamında çoğu yönden birbirleri ile eşit düzeyde sayılacak beceri oranlarına sahip oldukları dikkat çeken önemli bulgular arasında çıkmıştır. Araştırma sonunda elde edilen sonuçlara dayalı olarak şu öneriler belirlenmiştir: Boşanma sürecindeki çiftlerin birbirleri ile kayda değer benzerlikler taşıdığı bu açıdan uzlaşma durumlarının değerlendirilmesi adına eğitimlere ve çift terapilerine katılımlarının uygun olacağı planlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Boşanma, sorun çözme becerisi, aile, Ordu ili örneği

SUMMARY

Couples Divorce Process Under Investigation of Problem Solving Skills and Opinions about the Family (Sample: Ordu City)

In the divorce proceedings of ongoing research in Ordu and living in this process within the framework of the various problem-solving skills of married couples are made to put out a quantitative study. Research specifically identifies the problem-solving skills levels in the process of divorce, couples not only that some of the arguments to determine what that level is, what degree are affected. Planned research in accordance with the divorce of married couples in the process of problem-solving skills, and whether this is what level of skills, problem solving skills, the extent to which married couples nor whether they tried to put out the arguments. The question paper, prepared in the process of divorce in couples to questions asked through the demographics, social problem-solving inventory in line with judicial sentences contained in the inventory by applying the feedback have been identified.

To collect data, living in Ordu, Ordu Family Court of the Judiciary in the process of divorce cases, divorce is 150 pairs, 300 individuals responded to the questionnaire by asking questions, and social problem-solving inventory was used. "The Question of demographic features in the card" as a means of data collection consists of 37 questions. Within the scope of the research includes "Deed of Consent "their deed of consent parties' signatures of participants. Participants in social problem solving is used to measure the levels of "social problem solving inventory" 70 cognition, behavior, cognition, judgment and sentence description, options, and decide the seven chapters. Participants in social problem solving is used to measure the levels of "social problem solving inventory" 70 cognition, behavior, cognition, judgment and sentence description, options, and decide the seven chapters. In the process of the development of a data collection tool, primarily as a result of the literature and interviews with the scanned literature review and interview the item pool. This process then education consultant with the interview and screening process for couples, with the demographic characteristics, "" divorce "", and the validity of the premise of the question is the scope of the paper". The sample group consists of pairs is equal rates. Participated in the survey, in the process of divorce, couples bear similarity with respect to the social problem-solving skills have been identified and observed significant differences between them. The scale and scope of the questionnaire in the process of divorce, couples in many ways are considered on an equal footing with each other that they have skills; rates of significant findings were noted. End of the study, the following recommendations were based on the results obtained: Remarkable similarities with each other in the process of divorce, couples assessment of the situation carries the name of compromise in this regard would be appropriate to participate in training sessions and two treatments are planned.

Key words: Divorce, problem solving skills, family, sample Ordu city

KAYNAKLAR

- ADEM, M. (1997). Eğitim Planlaması. Milli Eğitim Dergisi, **152**: Nisan 1997.
- AKAR, H. (2005). Psikiyatrik Yardım Talebi Olanlar İle, Yardım Talebi Olmayan ve Boşanma Aşamasında Olan Çiftlerde; Çift Uyum ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması. Uzmanlık Tezi, TC Sağlık Bakanlığı Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi 12. Psikiyatri Birimi.
- AKÇAY, C. (2006). Türk Eğitim Sistemi. Ankara: Anı Offset Matbaası.
- AKINTÜRK, T. (1999). Aile Hukuku. Ankara: ÖSYM Basım Matbaası.
- AKTAN, H. (1993). İslam Aile Hukuku, Sosyo-Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi. Ankara: II. Aile Şurası Tebliğ Yayınları, s.: 409-411
- AKTAŞ, A.M. (1998). Aile İçi İletişim. Ankara: III. Aile Şurası Tebliğ Yayınları, s.: 286-288
- AKYÜZ, E. (1998). Uluslararası Belgeler, Anayasalar ve Medeni Kanuna Göre Ailenin Korunması. Ankara: III. Aile Şurası Tebliğ Yayınları, s.: 4-6
- ALİCİK, H. (2003). Modern Kültür ve Eğitimin Geleneksel Aile Yapısında Meydana Getirdiği Değişme Eğilimleri: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti' deki Aile Yapısı Üzerine Bir Araştırma. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- ALİCİK, H. (2009). Kıbrıs Türk Ailesi. Kıbrıs: Işık Kitapevi.
- ALŞAN, S. (1998). Türk Medeni Kanunun Genel Hükümleri Işığında Boşanma Sebeplerinden 134. Maddenin Son Fıkrasının İrdelenmesi. Ankara: III. Aile Şurası Tebliğ Yayınları, s.:148-152
- ARIKAN, Ç. (1992). Yoksulluk Evlilikte Geçimsizlik ve Boşanma. Ankara: Şafak Offset Matbaası.
- ARIKAN, Ç. (1996). Halkın Boşanmaya İlişkin Tutumları. Ankara: Aile Araştırma Kurumu Matbaası.
- ARSLAN, M.M., ERASLAN, L. (2003). Yeni Eğitim Paradigması ve Türk Eğitim Sistemine Dönüşüm Gerekliği. Milli Eğitim Dergisi, **160**: Aralık 2003.
- ARSLAN, Ş.A. (2000). Eğitim Düzeyi, Cinsiyet, Boşanma Nedeni ve Sosyal Statünün Kadının Boşanma İsteğini İlişkin Algılar Üzerine Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi.

- ATASEVEN, A. (1998). Türk Ailesinin Sağlık Sorunları. Ankara: III. Aile Şurası Tebliğ Yayınları, s.: 48-50
- AYİTER, N. (1977). Geçimsizlik Sebebine Dayanan Boşanma ve Yargıtay Uygulaması. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, **2**: 168-170
- BAYRAKTAROĞLU, H.T. (2007). Farlı Demokratik Bireylere Sahip Evli Bireylerin Çatışma Eğilimi ve Çift Uyumu Açısından Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- BECKER, G. (1981). A Treastise on the Family. U.S.A: Harvard Üniversitesi Press.
- BELL, J.E. (1975). Family Therapy. Newyork: Jason Aranson Inc.
- BİLEN, M. (1996). Ailede, Kurumlarda ve Toplamda Sağlıklı İnsan İlişkileri. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, **5**: 118-120
- BİLİR, Ş.D. (1991). Ailelerde Boşanma Vakaları Sonucu Çocukların Geliştirdikleri Tepkiler ve Bu Tepkileri Doğuran Faktörler, Ankara: Aile Yayınları., **3**: 144-145
- BOSTANCI, N. (1998). Aile Değerleri ve TV'nin Etkisi. Ankara: III. Aile Şurası Tebliğ Yayınları, s.: 628-629
- BULUT, I. (1993). Ruh Sağlığının Aile İşlevlerine Etkisi. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurum Yayınları, s.: 2-11
- BULUT, I. (1999). Aile Tedavisi ve Sosyal Grup Çalışması. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayınları, **4**: 152-155
- CANSEL, E. (1977). Boşanmanın Dayandığı Esaslar. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası., **2**: 71-72
- CANSEL, E. (1991). Türk Ailesinin Anayasanın 41. Maddesine Göre İncelenmesi. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Konya: Jale G. Akipek'e Armağan Yayını, s.:405-407
- COMPTON, B.R, GALAWAY, B. (1975). Social Work Process, Newyork: The Dorsey Press.
- CUBER, J.F., HARROFF P.B. (1970). The significant Americans: A study of Sexual Behaviour Among the Affluent. In Barry W. Marriage Research and Conflict: Anintegrative Review. Psychological Bulletin, **1**: 41-54
- ÇAĞATAY, T. (1991). Evli Çiftler Arası Münasebetlerin Bazı Tezahürleri Etrafında. Ankara: Aile Yayınları, **4**: 124-125

- ÇAKIN, A. (1992). Evlilik Birliğinin Temelinden Sarsılması Nedeniyle Boşanma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi.
- DUYAN, V., GELBAL, S. (2008). Sosyal Sorun Çözme Envanterinin Türkçeye Uyarlama Çalışması. Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi, **19**: 1-2
- ERDEN M. AKMAN, Y. (1998). Gelişim ve Öğrenme. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- ERDEN, M. (1998). Eğitimde Program Değerlendirme. Ankara: Anı Yayınevi.
- ERDOĞAN, İ. (2004). Evlilik Okulu. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- ERTÜRK, S. (1994). Eğitimde Program Geliştirme. İstanbul: Meteksan Yayınevi.
- FİŞEK, G. (1991). Türk Ailesinin Dinamik ve Yapısal Özellikleri Üzerine Düşünceler. Ankara: Aile Yayınları, **3**: 291-292
- FREEDMAN, L.J. (1989). Sosyal Psikoloji. İstanbul: Ara Yayınevi.
- GLICK, I.D., KESSLER, D.R. (1980). Marital and Family Therapy. Newyork: Grune Stratton Inc.
- GÖKÇE, B. (1995). Toplumsal Değişim Sürecinde Gecekondu Ailesi, Ankara: Aile Kurultayı Yayınları, **1**: 138-139
- GÖKMEN, A. (2001). Evli Eşlerin Birbirlerine Yönelik Kontrolcü ve Bağımlılık Algılarının Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- GÜRAN, N. (1983). Aile Hizmetleri. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Dergisi **1**: Ocak 1983.
- GÜRSOY, K.T. (1977). Boşanma Sebeplerinde En Yeni Gelişmeler. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 50. Yıl Armağanı., **1**: 35-36
- HALL, D.T. (1972). A Model Coping With Role Conflict: The Role Behavior of College Educated Women. Administrative Science Quarterly, **17**: 471-486.
- HEATON, T., ALBRECHT, S.L., MARTİN, T.K. (1985). The Timing of Divorce. Journal of Marriage and the Family, **47**: 631-639
- HİLL, R. (1966). Contemporary Developments in Family Theory. Journal of Marriage and the Family, **28**: 10-26
- HUSTON, T.L., HOUTS, R.M. (1998). The Psychological Infrastructure of Courtship Andmarriage: The Role of Personality and Compatibility in Romantic Relationships. In T. Bradbury (Ed) The Developmental Course Of Marital Dysfunction. New York: Cambridge University Press, p.: 114-115

- JANZEN, T., HARRİS, S. (1986). Family Treatmant and Social Work Practice. Newyork: The Hawort Press.
- KARADUMAN, T.A. (1996). 1990'lı Yıllarda Türkiye'de Kadın. Ankara: Aile Yayınları, s.: 4-5.
- KELLY, E.L.(1955). Consistency of the Adult Personality. American Psychologist, **10**: 659-681
- KIRAY, M. (1984). Türkiye'de Ailenin Değişimi. Ankara: Toplum Bilimleri Yayınları, s.: 76-77
- KIRBAŞ, Ö. (1994). Türk Hukukunda Eşlerin Anlaşmasına Dayalı Boşanma. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KONGAR, E. (1986). Türkiye Üzerine Araştırmalar. İstanbul: Eğitim Yayınevi.
- KÖKNEL, Ö. (1991). Gençlik Çağında Kız Erkek Arkadaşlığı. Ankara: Aile Yayınları, **3**: 278-279
- KURTULMUŞ, S. (1998). Aile Modellerinde ve Demografik Yapıdaki Değişimin Aile Politikalarına Etkisi. Ankara: III. Aile Şurası Tebliğ Yayınları, s.: 7-11
- KUT, S. (1986). Family Treatment in Social Work Practice, Basılmamış Rapor, s.:11-15
- LEVİNGER G. (1976). A Social Psychological Perspective on Marital Dissolution. Journal of Social Issues, **32**: 21-47
- LEVİNGER, G., BREEDLOVE, J. (1966). Interpersonal Attraction and Agreement: A Study of Marriage Partners. Journal of Personality and Social Psychology, **3**: 367-372
- MC CUBBİN, H. I; J, M, PATTERSON, (1982). Family Adaptation to Crisis. Family Sterss, Coping, and Social Work, **28**: 385-390.
- MC LENNAN J., OMODEİ M.M. (1988). Psychological Adjustment, Close Personalrelationships and Personality. British Journal of Medical Psychology, **61**: 285-290
- MOCCOBY, E.E., C.N. JACKLİN. (1974). The Psychology of Sex Differences. Stanford CA: Stanford Üniversitesi Press.
- MORGAN, R.M. (1988). Counseling the Uncoupling Male. In Mc Lennan J., Omodei M.M.. Psychological Adjustment, Close Personal Relationships and Personality. British Journal of Medical Psychology, **61**: 285-290
- NEWMARK, C.S., TOOMEY, T. (1972). The Mf scale as an index of disturbed maritalinteraction: A Replication. Psychol Rep, **31**: 590-591

- NİRÜN, N. (1994). Sistemantik Sosyoloji Yönünden Aile ve Kültür, Ankara: Anı Yayınevi, s.: 141-143
- ÖZDEN, Y.(2003). Öğrenme ve Öğretme. İstanbul: Pegem A Yayınevi.
- ÖZGÜVEN, İ.E. (2001). Ailede İletişim ve Yaşam. Ankara: Pderm Yayınevi.
- ÖZGÜVEN, İ.E. (1997). Cinsellik ve Cinsel Yaşam. Ankara: Pderm Yayınevi.
- ÖZGÜVEN, İ.E.(1994). Üniversite Öğrencilerinin Evlilik ve Eş Seçmeye İlişkin Tercihleri. Ankara: I. Aile Kurultay Kongre Kitabı, s.: 151-152
- ÖZUĞURLU, K. (1985). Evlilik Raporu. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi
- ÖZKAN, Z. (1989). Türkiye’de Boşanmaların Sebep ve Sonuçları. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ROBİNS, R.W., CASPI, A., MOFFİTT, T.E. (2002). It’s Not Just Who You’re With, It’s Who You Are: Personality and Relationship. *Journal of Personality*, **70**: 6-9
- ROSS, J., I. SAWHIL. (1975). Time of Transition: The Growth of Families Headed by Women. Washington D.C: The Urban Institute.
- RUSSEL, B. (1983). Evlilik ve Ahlak. İstanbul: Say Kitapevi.
- SAN, A.E. (1995). Evlilik Birliğinin Sarsılması Nedeniyle Boşanma ve Bunun Hüküm ve Sonuçları. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- SEINMETZS, S. (1980). Women and Violence: Victims and Perpetrators. *American Journal of Psychoterapy*. **3**: 334-349.
- SNYDER, D.K., REGTS, J.M. (1990). Personality Correlates of Marital Dissatisfaction: Acomparison of Psychiatric, Maritally Distressed, and Nonclinic Samples. *Journal of Sex & Marital Therapy*, **16**: 34-43
- SONGÜL A., (2012). Model olarak “Ev Ziyareti Destekli Aile ve Evlilik Sosyal Hizmeti. Erişim: (sosyalhizmetuzmani.org). Erişim Tarihi: 11.01.2013
- SÖNMEZ, V. (2005). Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı. Ankara: Anı Yayınevi.
- STEİL, J.M., WELTMAN, K. (1992). Influence Strategies at Home and at Work: A Study of 104 Sixty Dual Career Couples. *Journal of Social and Personal Relationships*, **9**: 65-88
- ŞAHİNKAYA, R. (1975). Psiko-Sosyal Yönleriyle Aile, Ankara: Pderm Yayınevi.

- ŞENER, E. (1989). Uygulamada ve Teoride Her Yönüyle Boşanma. Ankara: Aile Yayınları, s.: 90-95
- TANGÖR, A. (1991). Hasta Aile ve Ailenin Sağaltımı Üzerine. Ankara: Aile Yayınları, **3**: 237-238
- TARHAN, N. (2004). Boşanmış Aileler ve Çocukları "Makul Çözüm". İstanbul: Timaş Yayınevi.
- TAY, B. (2005). Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Öğrenme Stratejileri. Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, **6**: 1-11
- TEKELİ, Ş. (1988). Kadınlar İçin. İstanbul: Alan Yayınevi.
- THARP, R.G.(1963). Psychological Patterning in Marriage. Psychological Bulletin, **103**: 97-117
- TICHENOR, V.J. (1999). “ Status and Income as Gendered Resources: The Case of Marital Power” Journal of Marriage and The Family, **61**: 638-650
- TOPÇUOĞLU, H. (1977). Toplum ve Kültür Tiplerine Göre Boşanma Nedenleri. Ankara Hukuk Fakültesi Mecmuası, **2**: 52-62
- TOR, H. (1993). Boşanma ve Boşanmış Kadınların Psiko-Sosyal, Ekonomik Durumları Üzerine Bir Araştırma. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TURAN, N. (1999), Sosyal Kişisel Çalışma, Ankara: Aydınlar Offset Matbaası.
- UZUNBOYLU, H. (2008): Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı. Ankara: Pegem Yayınevi.
- ÜNAL, M. (1978). Düzenlemeler ve Özellikle 1917 Tarihli Hukuk-u Aile Kararnamesi. Medeni Kanunun Kabulünden Önce Türk Aile Hukukuna İlişkin Dergisi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi **34**: 1-4
- VATANDAŞ, C. (2010). Kültürel ve Sosyal Durum. Trabzon: Aile Çalıştayı Yayınları, s.:20-21
- VELİDEDEOĞLU, H. V. (1976). Ailenin Çilesi Boşanma. İstanbul: Çağdaş Yayınevi.
- WALLER, W. (1938). The Family: A Dynamic İnterpretation. In Caughlin J. P., Huston T.L., Houts R.M., How Does Personality Matter in Marriage ? An Examination of Trait Anxiety, Interpersonal Negativity, and Marital Satisfaction. .Journal of Personality and Social Psychology, **78**: 326-336
- WIESMAN, R.S. (1975). Crisis Theory and The Process of Divorce. Social Casewok. **56**: 205-212

- YAVUZER, H. (1997). Çocuk Eğitim El Kitabı. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- YILDIRIM, İ. (1992). Evli Bireylerin Uyum Düzeyini Etkileyen Bazı Etmenler. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YILMAZ, A. (2001). Eşler Arasındaki Uyum: Kuramsal Yaklaşımlar ve Görgül Çalışmalar. Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi, **4**: 17-18
- YURTKURAN D. S. (2009). Boşanma Nedenleri Araştırması Raporu. T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, s.: 7-8

EKLER

Ek - 1. Muvafakatname

MUVAFAKATNAME

Sosyal sorun çözme envanteri ve soru kağıdını, kendi isteğim ile gönüllü olarak doldurdum.

Ad ve Soyadı:

Tarih:

İmza:

Ek - 2. Soru Kağıdı

1. Cinsiyetiniz

1 () Kadın

2 () Erkek

2. Kaç yaşındasınız?

1 () -20

2 () 20-29

3 () 30-39

4 () 40-49

5 () 50+

6 () Bilmiyorum

3. Eğitim durumunuz nedir?

1 () Okur-yazar değil

2 () Yalnızca okur-yazar

3 () İlkokul mezunu

4 () Ortaokul ve dengi mezunu

5 () Lise ve dengi mezunu

6 () Yüksekokul mezunu

4. Yaşamınızın en büyük kısmını nerede geçirdiniz?

1 () Köy

2 () Kasaba

3 () Kent

4 () Yurt dışı

5. En uzun süre yaşadığınız yer ülkemizin hangi bölgesindedir?

1 () Marmara Bölgesi

2 () Ege Bölgesi

3 () Akdeniz Bölgesi

4 () İç Anadolu Bölgesi

5 () Karadeniz Bölgesi

6 () Doğu Anadolu Bölgesi

7 () Yurtdışı (Belirtiniz).....

6. Kaç yıldan beri Ordu'da yaşıyorsunuz?

- 1 () Bir yıldan az
- 2 () Bir-beş yıl
- 3 () Altı-on yıl
- 4 () On bir-on beş yıl
- 5 () On altı yıl+
- 6 () Doğduğumdan beri
- 7 () Bilmiyorum

7. Mesleğiniz nedir? (Söylenen aynen yazılacak)

- 1 () İlmi ve teknik eleman, serbest meslek sahibi ve bunlarla ilgili diğer meslekler (.....)
- 2 () Müteşebbis, direktör ve üst kademe yöneticisi (.....)
- 3 () İdari personel vb. (.....)
- 4 () Ticaret ve satış personeli (.....)
- 5 () Şahsi hizmet işlerinde çalışan (.....)
- 6 () Tarımcı, hayvancı, ormancı, balıkçı ve avcı (.....)
- 7 () Tarım dışı üretim faaliyetlerinde çalışan ve ulaştırma makinesi kullanan (.....)
- 8 () Başka (emekli, irat sahibi, öğrenci vb.) (.....)

8. Herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna bağlı mısınız?

- 1 () Bağ-kur
- 2 () SSK
- 3 () Emekli Sandığı
- 4 () OYAK
- 5 () Hiçbir yere bağlı değilim
- 6 () Bilmiyorum
- 7 () Başka (Belirtiniz).....

9. Hanenize giren toplam aylık ortalama gelir ne kadardır? (1994 itibariyle)

- 1 () 1-5 milyon
- 2 () 6-10 milyon
- 3 () 11-15 milyon
- 4 () 16-20 milyon

- 5 () 21-25 milyon
- 6 () 26-30 milyon
- 7 () 31 milyon+
- 8 () Bilmiyorum

10. Siz dahil olmak üzere hanenizde sürekli kalan toplam kaç kişi vardır?

- 1 () Yalnız yaşıyorum
- 2 () İki
- 3 () Üç
- 4 () Dört
- 5 () Beş+ (Belirtiniz).....

11. Kaç çocuğunuz var?

- 1 () 1
- 2 () 2
- 3 () 3
- 4 () 4
- 5 () 5
- 6 () 5+
- 7 () Çocuksuzum (14. soruya geçiniz)

12. En küçük çocuğunuz kaç yaşında?

- 1 () 5 yaşından küçük
- 2 () 5-9 yaş arası
- 3 () 10-14 yaş arası
- 4 () 15-19 yaş arası
- 5 () 20 ve daha ileri yaşta

13. Çocuklarınız arasında ruhsal ve fiziksel sakatlığı olan var mı?

- 1 () Ruhsal sakatlığı olan var
- 2 () Fiziksel sakatlığı olan var
- 3 () Hem ruhsal hem fiziksel sakatlığı olan var
- 4 () Sakatlıkları yok

14. Genel olarak yaşamınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?

- 1 () Çok iyi
- 2 () İyi

- 3 () Kötü
 4 () Çok kötü
 5 () Bilmiyorum

15. Maddi durumunuzu genel olarak nasıl değerlendiriyorsunuz?

(Seçenekleri okuyunuz)

- 1 () Çok iyi
 2 () İyi
 3 () Kötü
 4 () Çok kötü
 5 () Bilmiyorum

16. Dini inançlarınızı genel olarak nasıl değerlendiriyorsunuz?

- 1 () Çok güçlü
 2 () Güçlü
 3 () Güçsüz
 4 () Çok güçsüz
 5 () Dini inancım yok

17. Ailenizde yaşamlarının herhangi bir döneminde boşanma tecrübesi geçirmiş olan var mı?

	EVET	HAYIR	BİLMİYOR
Kendim			
Annem-babam			
Kardeşim			
Çocuğum			
Eşim			
Akrabalarım (hala kızı, teyze kızı vb.)			

18. Sizce kadın ve erkekten arasında üstünlük bakımından fark var mıdır?

- 1 () Evet
 2 () Hayır
 3 () Bilmiyorum
 4 () Başka (Belirtiniz).....

19. Ülkemizde kanunlar karşısında kadın ve erkek eşit haklara sahip olduğunu düşünüyor musunuz?

- 1 () Evet
 2 () Hayır

- 3 () Bilmiyorum
 4 () Başka (Belirtiniz).....

20. Aile içerisinde eşlerden birinin aile reisi olma durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

- 1 () Doğru
 2 () Yanlış
 3 () Bilmiyorum
 4 () Başka (Belirtiniz).....

21. Aileyi ilgilendiren konularda kararı karı-kocadan hangisi vermelidir?

- 1 () Kadın
 2 () Erkek
 3 () Birlikte
 4 () Bilmiyorum
 5 () Başka (Belirtiniz).....

22. Ev işlerini (yemek, bulaşık, temizlik vb.) karı-kocadan hangisi yapmalıdır?

- 1 () Kadın yapmalıdır
 2 () Erkek yapmalıdır
 3 () Her ikisi de birlikte yapmalıdır
 4 () Bilmiyorum
 5 () Başka (Belirtiniz).....

23. Eşlerin istedikleri sayıda çocuk sahibi olmalarını sağlamaya yönelik aile planlaması uygulamasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

- 1 () Doğru
 2 () Yanlış
 3 () Bilmiyorum
 4 () Başka (Belirtiniz).....

24. Kadının çalışma durumu ile ilgili ne düşünüyorsunuz?

- 1 () İstiyorsa çalışmalıdır
 2 () Gerekiyorsa (maddi zorunluluktan ötürü) çalışmalıdır
 3 () Kesinlikle çalışmamalıdır
 4 () Bilmiyorum

5 () Başka (Belirtiniz).....

25. Erkeğin birden fazla kadınla birliktelik yaşamasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

- 1 () Doğru
- 2 () Yanlış
- 3 () Bilmiyorum
- 4 () Başka (Belirtiniz).....

26. Erkeğin kadına şiddet uygulamasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

- 1 () Gerektiğinde şiddet uygulayabilir
- 2 () Kesinlikle şiddet uygulayamaz
- 3 () Bilmiyorum
- 4 () Başka (Belirtiniz).....

27. İlk evliliğiniz mi?

- 1 () İlk
- 2 () İkinci
- 3 () Üçüncü
- 4 () Dördüncü ve daha fazla

28. Kaç yıllık evlisiniz?

- 1 () 1 yıldan az
- 2 () 1-5 yıl
- 3 () 6-10 yıl
- 4 () 11-15 yıl
- 5 () 16 yıl ve daha fazla
- 6 () Bilmiyorum

29. Eşinizle nasıl evlendiniz?

- 1 () Görücü usulü isteyerek
- 2 () Görücü usulü istemeyerek
- 3 () Arkadaşlık ederek
- 4 () Anlaşıp kaçarak
- 5 () Zorla kaçırılarak

30. Eşinizle aranızdaki yaş farkı ne kadardır? (Söylenen aynen yazılacak)

- 1 () Aynı yaştayız

- 2 () Beş yaştan az (.....)
- 3 () Beş-on (.....)
- 4 () On bir-on altı (.....)
- 5 () On yedi ve daha fazla (.....)
- 6 () Bilmiyorum

31. İdeal bir evlilik için eşler arasındaki yaş farkı sizce ne kadar olmalıdır?

- 1 () Aynı yaşta olmalıdırlar
- 2 () Beş yaştan az
- 3 () Beş-on yaş arası
- 4 () On bir-on altı yaş arası
- 5 () On yedi ve daha fazla
- 6 () Bilmiyorum
- 7 () İyi bir evlilik için yaş farkı önemli değil

32. Her evlilikte eşlerin anlaşmazlığa düştüğü zamanlar vardır. Siz eşinizle ne sıklıkta anlaşmazlığa düşünüyorsunuz?

- 1 () Sık sık (33-36. soruları sorunuz)
- 2 () Ara sıra (33-36. soruları sorunuz)
- 3 () Hiçbir zaman (37. soruyu sorunuz)

33. Eşinizle anlaşmazlığa düştüğünüz konular nelerdir?

Anlaşmazlık Konusu	EVET	HAYIR	BİLMİYOR
Çocukların bakımı ve yetiştirilmesi			
Akrabalarla ilişkiler (Belirtiniz).....			
İçki			
Kumar			
Maddi sıkıntı			
Hastalık			
Cinsel konular (Belirtiniz).....			
Kıskançlık			
Ev işlerinin aksaması (Beslenme, giyim vb. ile ilgili)			
Dayak (Belirtiniz).....			
Eşimin çocuğunun olmayışı			

34. Eşinizle anlaşmazlığa düştüğünüzde bu genellikle nasıl çözülür?

- 1 () Doğru ve yanlış olsun eşimin düşüncesini kabul ederim
- 2 () Doğru ve yanlış olsun eşim benim düşüncemi kabul eder

- 3 () Eşimle birlikte düşünerek sorunu en doğru biçimde çözmeye çalışırız
- 4 () Her ikimiz de kendi düşüncemizden başka bir şey kabul etmediğimiz için anlaşmazlık çözülemez
- 5 () Bilmiyorum
- 6 () Başka (Belirtiniz).....

35. Evliliğiniz süresince anlaşmazlık nedeniyle hiç eşinizden ayrı yaşadığınız oldu mu?

- 1 () Sık sık
- 2 () Ara sıra
- 3 () Hiçbir zaman

36. Evliliğiniz süresince anlaşmazlık nedeniyle hiç boşanmayı düşündüğünüz oldu mu?

- 1 () Sık sık
- 2 () Ara sıra
- 3 () Hiçbir zaman

37. Evlilik yaşamınızı genel olarak nasıl değerlendiriyorsunuz? (Seçenekleri okuyunuz)

- 1 () Çok iyi
- 2 () İyi
- 3 () Kötü
- 4 () Çok kötü
- 5 () Bilmiyorum

Ek - 3. Sosyal Sorun Çözme Envanteri

Aşağıda günlük yaşamda sorunlarla karşılaştıklarında insanların düşünebileceği, hissedebileceği ve davranabileceği kimi ifadeler yer almaktadır. Sizin ya da sevdiklerinizin mutluluğunu büyük ölçüde etkileyebilecek sağlık, aile üyeleriyle çatışma, okul ya da işteki performansınızla ilgili önemli sorunlardan söz ediyoruz. Lütfen her bir ifadeyi okuyun ve sizin için aşağıda belirtilen rakamlardan en doğru olduğuna inandığınız rakamı seçiniz. İfade edilen durumlarla karşılaştığınızda genellikle ne düşündüğünüzü, ne hissettiğinizi ve nasıl davrandığınızı göz önünde bulundurarak, uygun seçeneği rakamların yanındaki parantez içine yazınız.

0 = Benim için kesinlikle doğru değil 1 = Benim için çok az doğru
 2 = Benim için orta düzeyde doğru 3 = Benim için oldukça doğru
 4 = Benim için kesinlikle doğru

No	Seç	İfade
1	()	Bir sorunu kısa sürede ve pek fazla çaba harcamadan çözemediğimde, aptal ya da yetersiz olduğumu düşünme eğilimindeyim.
2	()	Çözmek gereken bir sorunum olduğunda, yaptığım şeylerden biri, sorun hakkında sahip olduğum tüm bilgileri incelemek ve neyin en uygun veya önemli olduğuna karar vermeye çalışmaktır.
3	()	Sorunlarımı çözmek için çaba harcamak yerine, onlar hakkında endişelenerek daha fazla zaman harcarım.
4	()	Çözmek gereken önemli bir sorunum olduğunda, genellikle kendimi tehdit edilmiş hisseder ve korkarım.
5	()	Karar verirken, genellikle farklı seçenekleri yeteri kadar dikkatli bir şekilde değerlendirmem ve karşılaştırmam.
6	()	Bir sorunum olduğunda, bunun bir çözümü olduğundan sıklıkla kuşku duyarım.
7	()	Bir sorun için en iyi çözümün ne olduğuna karar verirken, her bir seçeneğin diğer insanların morali üzerindeki olası etkisini dikkate almada genellikle başarısız olurum.
8	()	Bir soruna çözüm bulmaya çalıştığımda, çoğunlukla bir dizi olası çözüm üzerinde düşünür ve daha iyi bir çözüm için farklı çözümleri bütünleştirmeye çalışırım.
9	()	Önemli bir karar vermem gerektiğinde genellikle kendimi sinirli

		hissederim ve kendimden emin değilimdir.
10	()	Bir sorunu çözmek için ilk çabalarım boşa çıktığında, genellikle ısrar eder ve kolayca vazgeçmezsem, en sonunda iyi bir çözüm bulabileceğimi düşünürüm.
11	()	Bir sorunu çözmeye teşebbüs ettiğimde genellikle akla gelen ilk fikre göre hareket ederim.
12	()	Bir sorunum olduğunda, genellikle bunun bir çözümü olduğuna inanırım.
13	()	Büyük, karmaşık bir sorunla karşılaştığımda, genellikle onu bir kerede çözebileceğim daha küçük sorunlara bölmek için çaba harcarım.
14	()	Bir soruna çözüm bulduktan sonra, ortaya çıkan sonuçla, çözüme karar verdiğimde öngördüğüm sonucu karşılaştırmak için genellikle zaman harcamam.
15	()	Sorunları kendim çözmeye çalışmadan önce, genellikle kendiliğinden çözülüp çözülmeceğini görmek için beklerim.
16	()	Çözmem gereken bir sorunum olduğunda, yaptığım şeylerden biri durumu analiz etmek ve beni isteğimden alıkoyan engelleri belirlemeye çalışmaktır.
17	()	Bir sorunu çözmek için ilk çabalarım boşa çıktığında, çok öfkelenir ve hüsran yaşarım.
18	()	Zor bir sorunla karşılaştığımda, ne kadar sıkı çalışırsam çalışayım, onu kendi kendime çözebileceğimden sıklıkla şüphe duyarım.
19	()	Soruna ilişkin çözümlerimi uyguladıktan sonra, sonuçlarımdan genellikle memnun olurum.
20	()	Bir sorunu çözmeye çalışmadan önce, genellikle sorunun çözülmesi gereken daha önemli bir başka sorundan kaynaklanıp kaynaklanmadığını belirlemeye çalışırım.
21	()	Yaşamımda bir sorun ortaya çıktığında, genellikle mümkün olduğu kadar onu çözmeye çalışmayı sonraya ertelerim.

0 = Benim için kesinlikle doğru değil 1 = Benim için çok az doğru

2 = Benim için orta düzeyde doğru 3 = Benim için oldukça doğru

4 = Benim için kesinlikle doğru

22	()	Bir soruna çözüm bulduktan sonra, sonuçların tümünü değerlendirmek için genellikle zaman harcamam.
23	()	Yaşamımdaki sorunlarla uğraşmaktan kaçınmak için genellikle yolumu değiştiririm.
24	()	Zor sorunlar beni altüst eder.
25	()	Bir sorun için en iyi çözümün ne olduğuna karar vermeye çalışırken,

		her bir eylem seçeneğini gerçekleştirmenin genel sonuçlarını tahmin etmeye çalışırım.
26	()	Onlardan kaçınmaya çalışmak yerine, genellikle sorunlarımla doğrudan yüzleşirim.
27	()	Bir sorunu çözmeye çalıştığımda, sıklıkla yaratıcı olmaya ve orijinal ya da geleneksel olmayan çözümler bulmaya çalışırım.
28	()	Bir sorunu çözmeye teşebbüs ettiğimde, genellikle akla gelen ilk iyi fikirle yola çıkarım.
29	()	Bir soruna çözüm bulmaya çalıştığımda, genellikle bir dizi olası çözüm düşünür, sonra da bunların üzerinden gider, daha iyi bir çözüm oluşturmak için farklı çözümlerin bu duruma nasıl aktarılabilceğini düşünürüm.
30	()	Bir sorun için olası çözümler düşünmeye çalıştığımda, genellikle çok fazla seçenek üretemem.
31	()	Sorunlarla yüzleşmek ve onlarla uğraşmaya zorlanmak yerine genellikle kaçınmayı tercih ederim.
32	()	Karar verirken, genellikle her bir olası eylemin kısa vadeli sonuçlarını değil aynı zamanda uzun vadeli sonuçlarını da dikkate alırım.
33	()	Bir soruna çözüm bulduktan sonra, genellikle neyin doğru neyin yanlış gittiğini analiz etmeye çalışırım.
34	()	Bir soruna çözüm bulmaya çalıştığımda, sorunu ele almak için, genellikle mümkün olduğu ölçüde farklı seçenekler düşünmeye çalışırım.
35	()	Bir soruna çözüm bulduktan sonra, genellikle duygularımı inceler ve onların daha iyiye doğru ne kadar değiştiklerini değerlendiririm.
36	()	Bir soruna çözüm getirmeden önce başarı şansımı artırmak için sıklıkla bulduğum çözümü uygular ya da prova ederim.
37	()	Zor bir sorunla karşılaştığımda, yeteri kadar sıkı çalışırsam, genellikle bu sorunu kendi kendime çözebileceğime inanırım.
38	()	Çözmek gereken bir sorunum olduğunda, ilk yaptığım şeylerden biri, sorun hakkında mümkün olduğu kadar çok veri toplamaktır.
39	()	Bir sorunu çözmeye çalışmadan önce, sıklıkla bu sorunun daha büyük, daha önemli bir sorunun parçası olup olmadığını anlamaya çalışırım.
40	()	Sorunları çözmeyi genellikle bir şey yapabilmek için çok geç olana kadar ertelerim.
41	()	Bir sorunu çözmeye çalışmadan önce, genellikle sorunun benim ya da sevdiklerimin iyiliği için ne kadar önemli olduğunu belirlemek üzere durumu değerlendiririm.
42	()	Sorunlarımdan kaçmak için harcadığım zamanın onları çözmek için harcadığım zamandan daha fazla olduğunu düşünüyorum.
43	()	Bir sorunu çözmeye çalıştığımda, sıklıkla kendimi açıkça düşünemeyecek kadar altüst hissederim.
44	()	Bir sorun için çözüm düşünmeye başlamadan önce, genellikle tam

		olarak neyi başarmak istediğimi açık hale getiren spesifik bir amaç oluştururum.
45	()	Bir sorun için en iyi çözümün ne olduğuna karar vermeye çalıştığımda, genellikle her bir çözüm seçeneğinin artı ve eksilerini değerlendirmek için zaman ayırmam.
46	()	Bir sorun için bulduğum çözümün sonucu tatmin edici değilse, genellikle neyin yanlış gittiğini bulmaya çalışır ve ardından yeniden denerim.
47	()	Zor bir sorun üzerinde çalıştığımda, öylesine altüst olurum ki, sıklıkla kendimi şaşkın ve akli karışmış hissederim.

0 = Benim için kesinlikle doğru değil 1 = Benim için çok az doğru

2 = Benim için orta düzeyde doğru 3 = Benim için oldukça doğru

4 = Benim için kesinlikle doğru

48	()	Yaşamımdaki sorunları çözmek zorunda olmaktan nefret ediyorum.
49	()	Bir soruna çözüm bulduktan sonra, genellikle durumun daha iyiye doğru değişip değişmediğini mümkün olduğu ölçüde dikkatli bir şekilde değerlendirmeye çalışırım.
50	()	Sorunları çözerken, genellikle serinkanlı, sakin ve kendine hakim kalabilirim.
51	()	Bir sorunum olduğunda, genellikle onu bir sorun olarak değil de, olumlu yönde yararlanılacak, bir fırsat olarak görmeye çalışırım.
52	()	Bir sorunu çözmeye çalıştığımda, genellikle aklıma daha başka bir fikir gelmeyinceye kadar olabildiğince çok alternatif çözümler düşünürüm.
53	()	Bir sorun için en iyi çözümün ne olduğuna karar vermeye çalıştığımda, genellikle her bir çözüm seçeneğinin sonuçlarını tartmaya ve birbirleriyle karşılaştırmaya çalışırım.
54	()	Çözmem gereken önemli bir sorunum olduğunda, sıklıkla bunalır ve hareket edemeyecek hale gelirim.
55	()	Sorunlara ilişkin çözümlerim, genellikle sorun çözme amaçlarıma ulaşmada başarılıdır.
56	()	Zor bir sorunla karşılaştığımda, genellikle sorundan kaçınmaya ya da onu çözmek için bir başkasından yardım almaya çalışırım.
57	()	Bir sorun için en iyi çözümün ne olduğuna karar vermeye çalıştığımda, genellikle her bir alternatif eylemin kişisel duygularım üzerindeki etkisini değerlendiririm.
58	()	Çözmem gereken bir sorunum olduğunda, yaptığım şeylerden biri çevremdeki hangi dışsal etmenlerin soruna katkı verebileceğini incelemektir.
59	()	Yaşamımda bir sorun ortaya çıktığında, genellikle kendimi buna

		neden olmakla suçlarım.
60	()	Karar verirken, genellikle her bir seçeneğin sonuçları hakkında çok fazla düşünmeksizin duygularıyla hareket ederim.
61	()	Karar verirken, seçenekleri değerlendirmek ve karşılaştırmak için genellikle sistematik bir yöntem kullanırım.
62	()	Bir soruna çözüm bulmaya çalıştığımda, amacımın ne olduğunu her zaman aklımda tutmaya çalışırım.
63	()	Bir sorunu çözmek için ilk çabalarım başarısız olunca, genellikle vazgeçmem gerektiğini ve yardım aramam gerektiğini düşünürüm.
64	()	Olumsuz duygulara sahip olduğumda, bu duygulara neden olabilecek sorunu bulmaya çalışmak yerine, o ruh halimi sürdürmeye eğilimim vardır.
65	()	Bir soruna çözüm bulmaya çalıştığımda, soruna mümkün olduğu kadar farklı açılardan yaklaşılmaya çalışırım.
66	()	Bir sorunu anlamakta güçlük çektiğimde, genellikle onu açığa kavuşturmaya yardımcı olacak daha spesifik ve somut bilgi elde etmeye çalışırım.
67	()	Bir sorunum olduğunda, sorunu başarılı bir şekilde çözemem durumunda yaşayacağım zarar ve kayıp üzerinde durma eğilimim vardır.
68	()	Bir sorunu çözmek için ilk çabalarım boşa çıktığında, cesareti kırılmış ve depresif hissetme eğilimim vardır.
69	()	Uyguladığım bir çözüm, sorunumu tatmin edici bir şekilde çözemediğinde, bunun neden işe yaramadığını incelemek için zaman ayırmam.
70	()	İş karar vermeye geldiğinde, fazla düşünmeden hareket ettiğimi düşünüyorum.

PUANLAMA

Alt Ölçekler	Madde No	Toplam Puan
Biliş	01 + 06 + 10 + 12 + 18 + 37 + 51 + 59 + 63 + 67	
Duyuş	04 + 09 + 17 + 24 + 43 + 47 + 48 + 50 + 54 + 68	
Davranış	03 + 15 + 21 + 23 + 26 + 31 + 40 + 42 + 56 + 64	
Tanımlama	02 + 13 + 16 + 20 + 38 + 39 + 41 + 44 + 58 + 66	
Seçenek	08 + 11 + 27 + 28 + 29 + 30 + 34 + 52 + 62 + 65	

Karar	05 + 07 + 25 + 32 + 45 + 53 + 57 + 60 + 61 + 70	
Çözüm	14 + 19 + 22 + 33 + 35 + 36 + 46 + 49 + 55 + 69	

1, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 14, 15, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 28, 30, 31, 40, 42, 43, 45, 47, 48, 54, 56, 59, 60, 63, 64, 67, 68, 69 ve 70. maddelerin puanlaması (4=0, 3=1, 2=2; 1=3; 0=4) olarak yapılacaktır.

GRAFİK

40							
35							
30							
25							
20							
10							
0							
Puan	Biliş	Duyuş	Davranış	Tanı	Seçenek	Karar	Çözüm

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER:

Adı Soyadı: Pınar ÖZDEMİR

E-Mail: ozdemir.pinar.86@hotmail.com

Uyruk: T.C.

Doğum Yeri/ Tarihi: Yenimahalle / 24.07.1986

EGİTİM:

- Lisans **Hacettepe Üniversitesi – Ankara**
Sosyal Hizmet Bölümü – 2003 - 2008 (1 Yıl İng.
Hazırlık + 4 Yıl)
Lisans Tezi: Engelli ve Normal Çocuğa Sahip
Annenin İki Çocuk Arasındaki Tutum Farklılıklarının
Değerlendirilmesi
- Lise **Özel Harput Koleji – Elazığ**
09/2000 - 06/2003

MESLEKİ DENEYİM:

- 04/2013 **Adalet Bakanlığı / Konya Adliyesi – Konya**
Birim: 2. Çocuk Mahkemesi
- 05/2009 – 03/2013 **Adalet Bakanlığı / Ordu Adliyesi – Ordu**
Birim: Aile Mahkemesi
- 2008 **Hacettepe Üniversitesi Nüfus Bilimleri Enstitüsü**
TÜBİTAK Destekli
(Nüfus Araştırması, Kadınların Doğum Oranları)

YABANCI DİL KULLANIMI VE TECRÜBESİ:

Yabancı Dil: İngilizce

Dil Kullanımı Derecesi: İyi Derece (Okuma, Yazma ve Konuşma)

Hazırlık: 1 yıl İngilizce Hazırlık (2003-2004)

SERTİFİKALAR:

- Erasmus IP Sertifikası 'Homelessness'
- TSK Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Takdir Belgesi

ÖDÜLLER:

- Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölüm Birinciliği Plaketi, 2008
- Hacettepe Üniversitesi, İhsan Doğramacı Üstün Başarı Plaketi, 2008